

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU15

Handelspolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av flera motionsyrkanden om handel med sälprodukter. Enligt utskottet bör regeringen ta fram en strategi för att dels söka ett undantag från försäljningsförbudet, dels väcka och driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden. Motionsyrkandena rör olika handelspolitiska frågor inom områdena internationell handel, EU:s inre marknad, handels- och investeringsfrämjande och hållbart företagande. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken, aviserade och pågående insatser.

I betänkandet finns 20 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP). I en reservation (S, V, L, MP) förordas att riksdagen inte ska göra ett tillkännagivande.

Betänkandet innehåller också ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Ett nittiototal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Internationell handel.....	8
Motionerna.....	8
Vissa kompletterande uppgifter.....	12
Utskottets ställningstagande.....	22
EU:s inre marknad.....	27
Motionerna.....	27
Vissa kompletterande uppgifter.....	29
Utskottets ställningstagande.....	36
Handels- och investeringsfrämjande.....	39
Motionerna.....	39
Vissa kompletterande uppgifter.....	43
Utskottets ställningstagande.....	49
Hållbart företagande.....	51
Motionerna.....	51
Vissa kompletterande uppgifter.....	52
Utskottets ställningstagande.....	55
Reservationer.....	58
1. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (M).....	58
2. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (SD).....	60
3. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (C).....	62
4. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (V).....	63
5. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (KD).....	65
6. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (L).....	67
7. Handel med sälprodukter, punkt 2 (S, V, L, MP).....	69
8. Reformer av WTO, punkt 3 (M, SD).....	70
9. Den framtida handelsrelationen mellan Storbritannien och EU, punkt 4 (M, SD).....	70
10. Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (M).....	71
11. Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (SD).....	73
12. Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (C).....	74
13. Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (L).....	75
14. Exportförbudet för snus, punkt 6 (M, SD).....	76
15. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (M).....	77
16. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (SD).....	79
17. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (C).....	82
18. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (V).....	83
19. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (KD).....	85
20. Hållbart företagande, punkt 8 (V).....	86
Särskilt yttrande.....	88
Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (V).....	88
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	89
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20.....	89

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Internationell handel

1. Vissa frågor om internationell handel

Riksdagen avslår motionerna

- 2019/20:11 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2,
 2019/20:67 av Hampus Hagman (KD),
 2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 21,
 2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 3–5,
 2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–11 och 13,
 2019/20:879 av Pål Jonson (M),
 2019/20:1587 av Fredrik Christensson och Daniel Bäckström (båda C),
 2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,
 2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 41,
 2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 15,
 2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 6,
 2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del,
 2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 och
 2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 21.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (KD)

Reservation 6 (L)

2. Handel med sälprodukter

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

- 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 23,
 2019/20:904 av Linda Ylivainio och Per Schöldberg (båda C) yrkande 2,
 2019/20:1012 av Åsa Coenraads (M),
 2019/20:1362 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,
 2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 27,
 2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 12 och 13 samt
 2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Reservation 7 (S, V, L, MP)

3. Reformering av WTO

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15 och

2019/20:2677 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 21.

Reservation 8 (M, SD)

4. Den framtida handelsrelationen mellan Storbritannien och EU

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 12 och

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 9 (M, SD)

EU:s inre marknad

5. Vissa frågor om EU:s inre marknad

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:383 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkandena 1–3,

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2019/20:529 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 7,

2019/20:856 av Mikael Strandman och Thomas Morell (båda SD),

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,

2019/20:2664 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9,

2019/20:2677 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 22 i denna del,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 34,

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del,

2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18 och

2019/20:3347 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 72.

Reservation 10 (M)

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (C)

Reservation 13 (L)

6. Exportförbudet för snus

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:384 av Tobias Andersson m.fl. (SD),

2019/20:1888 av David Josefsson (M) yrkande 1 och

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 32.

Reservation 14 (M, SD)

Handels- och investeringsfrämjande

7. Handels- och investeringsfrämjande

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6,

2019/20:373 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2019/20:376 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1,
2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 16 och 17,
2019/20:595 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7,
2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27,
2019/20:754 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,
2019/20:921 av Maria Strömkvist och Roza Güclü Hedin (båda S),
2019/20:1198 av Marlene Burwick m.fl. (S),
2019/20:1324 av Sten Bergheden (M),
2019/20:2448 av Karolina Skog och Lorentz Tovatt (båda MP)
yrkandena 1–4,
2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 36,
2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 22 i denna del och
23,
2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 31,
2019/20:2785 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,
2019/20:2863 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 2,
2019/20:2980 av Edward Riedl (M),
2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 25,
2019/20:3252 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7,
2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 och
2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 46.

Reservation 15 (M)

Reservation 16 (SD)

Reservation 17 (C)

Reservation 18 (V)

Reservation 19 (KD)

Hållbart företagande

8. Hållbart företagande

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 12 och 13,

2019/20:2132 av Johan Büser (S) yrkandena 1 och 2,

2019/20:3041 av Serkan Köse (S) och

2019/20:3167 av Markus Wiechel (SD).

Reservation 20 (V)

Stockholm den 16 april 2020

På näringsutskottets vägnar

Helene Hellmark Knutsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Helene Hellmark Knutsson (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD), Mathias Tegnér (S), Camilla Brodin (KD), Lorena Delgado Varas (V), Maria Gardfjell (MP), Mikael Damsgaard (M), Karin Enström (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Fredrik Malm (L), Ulrika Heie (C), Solveig Zander (C), Anna Vikström (S), Azadeh Rojhan Gustafsson (S), Serkan Köse (S) och Martin Kinnunen (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet 87 motionsyrkanden om olika handelspolitiska frågor från allmänna motionstiden 2019/20. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan.

Den 12 mars genomförde utskottet ett internt kunskapsseminarium med anledning av en uppföljning av beslutet att bilda Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) som utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp gjort (2019/20:RFR6). Vid seminariet deltog företrädare för Business Sweden och representanter för ägarna (Utrikesdepartementet och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening).

Under tiden för beredningen av detta ärende har spridningen av det nya coronaviruset, som orsakar sjukdomen covid-19, gått mycket snabbt. Den 31 december 2019 rapporterade Kina ett fall av lunginflammation med okänd orsak till Världshälsoorganisationen (WHO), och den 11 mars 2020 deklarerade WHO att covid-19 är en pandemi. Spridningen av viruset har skapat en global kris, framför allt för folkhälsan men även för ekonomin. Effekten på utrikeshandeln och därmed också konsekvenserna för Sverige och svenska företag är stor. Vissa effekter är mer direkta och andra är sådana som just nu är mer svåra att förutsäga och överblicka. De motioner som utskottet här behandlar lämnades in långt innan coronakrisen bröt ut och förslagen berör därför inte denna. Utskottet följer dock givetvis utvecklingen noga och frågan har varit uppe på utskottets dagordning vid flera tillfällen enligt följande:

- Den 10 mars fick utskottet information från statsrådet Ibrahim Baylan om regeringens syn på möjliga effekter av det nya coronaviruset för svenskt näringsliv och behovet av eventuella åtgärder.
- Den 10 mars fick utskottet information från chefsekonom Lena Sellgren och Asienchef David Hallgren från Business Sweden om möjliga effekter av det nya coronaviruset för svensk export.
- Den 25 mars fick utskottet information från statsråden Ibrahim Baylan och Anna Hallberg om regeringens syn på möjliga effekter av det nya coronaviruset för svenskt näringsliv och svensk handel.

Utskottets överväganden

Internationell handel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen det utskottet anför om handel med sälprodukter. Regeringen bör ta fram en strategi för att dels söka ett undantag från försäljningsförbudet, dels väcka och driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter. Riksdagen bifaller därmed flera motionsyrkanden om handel med sälprodukter (M, SD, C, KD). Riksdagen avslår motioner som rör vissa frågor om internationell handel, reformering av WTO och den framtida handelsrelationen mellan EU och Storbritannien. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken, aviserade och pågående insatser.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (KD), 6 (L), 7 (S, V, L, MP), 8 (M, SD) och 9 (M, SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) framhålls möjligheterna att använda handelspolitiken som ett sätt att ta sig an klimatutmaningen och påverka andra länder. Motionärerna förordar i yrkandena 40 och 41 att riksdagen ska uppmana regeringen att den dels ska driva på för att avskaffa handelshinder gentemot länder som vidtar åtgärder som sänker växthusgasutsläppen, dels ska vara pådrivande så att EU tar initiativ till multilaterala förhandlingar om sänkta eller avskaffade tullar på miljövänliga varor.

I kommittémotion 2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 27 förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska ta fram en strategi för hur den har tänkt sig att agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter ska tillåtas igen. Motionärerna framhåller att avsaknaden av det svenska undantag som tidigare fanns skapar etiska problem eftersom jakten på säl behövs för att skydda fisket samtidigt som förbudet gör att det inte går att nyttja de sälar som jagas. Det problemet menar motionärerna kommer att öka i och med beslutet om att tillåta licensjakt.

Världshandelsorganisationens (WTO) nyckelroll för att skapa och hålla efter ett regelbaserat och förutsägbart handelssystem framhålls i kommittémotion 2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M). Samtidigt konstateras att WTO-systemet kärvar och motionärerna menar att det blir alltmer tydligt att WTO behöver moderniseras. I yrkande 21 föreslås därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att ta en aktiv roll för att se till att EU både stöder WTO och driver på för en modernisering av organisationen.

I kommittémotion 2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) framhålls vikten av handel. Motionärerna menar att ansvaret för att upprätthålla en fri

och rättvis handel i en tid av ökad protektionism vilar på EU. I yrkande 2 föreslår därför motionärerna ett tillkännagivande om att Sverige och EU bör leda utvecklingen för en frihandelsvänlig värld med öppnare marknader. Vidare förordar motionärerna i yrkande 3 att riksdagen ska uppmana regeringen att vara en stark röst inom EU för fortsatta förhandlingar och ett komplett frihandelsavtal mellan EU och USA. Motionärerna menar att ett sådant avtal skulle betyda mycket för fler jobb och ökat välstånd men också bidra till en stärkt transatlantisk länk. I yrkande 5 förordas att Sverige ska ta en aktiv roll i EU-kretsen för att arbeta för att handeln mellan EU och Storbritannien efter brexit ska präglas av mesta möjliga smidighet och undvikande av byråkrati. Begränsande handelshinder såsom tullar, kvoter och standardiseringar måste enligt motionärerna i största möjliga mån undvikas. Slutligen framhåller motionärerna att handel är ett viktigt verktyg i kampen för bättre miljö. I yrkande 6 föreslås därför ett tillkännagivande om att Sverige ska vara pådrivande för att teknologier som bidrar till en bättre miljö med mindre koldioxidutsläpp ska få en framträdande plats i de handelsavtal som EU tecknar med omvärlden.

I motion 2019/20:879 av Pål Jonson (M) efterfrågas en översyn av hur fler gränshinder mellan Sverige och Norge kan rivs i syfte att öka handeln mellan länderna. Motionären anför att dagens handelshinder ofta avskräcker mindre företag från att ta klivet in på den norska marknaden och att det åligger regeringen att arbeta för att förenkla handeln med Sveriges stora handelspartner.

Åsa Coenraads (M) efterfrågar i motion 2019/20:1012, i likhet med motion 2019/20:2668 (M), att regeringen tar fram en strategi för hur den har tänkt agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter ska tillåtas igen.

Även i motion 2019/20:1362 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) lyfts frågan om handeln med sälprodukter. Motionärerna menar att det är både etiskt fel och ett stort resursslöseri att man inte får avyttra något från de säljar som skjuts. Motionärerna förordar därför i yrkandena 1 och 2 att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att dels driva frågan om att få ett handels-tillstånd i EU för handel med sälprodukter, dels inom EU driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter.

I kommittémotion 2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) förordas i yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för icke snedvridande konkurrens nationellt och globalt. Stora exportnationer och ekonomiskt tunga nationer ska inte kunna agera protektionistiskt och ge marknadsstöd och snedvridande subventioner till sin egen industri, sägs det i motionen. Vidare bör riksdagen enligt yrkande 6 tillkännage för regeringen att Sverige ska verka för en öppen och fri handel samt motverka protektionism. Sverige bör föra en frihandelsvänlig linje både som nation och inom EU och internationella forum, som t.ex. WTO. I motionen yrkande 7 föreslås vidare ett tillkännagivande om att handelsavtal i första hand ska prioritera en real tillväxt i den svenska industrin. I förhandlingar bör regeringen verka för att svenska intressen värnas genom att t.ex. försöka inkorporera sådant som stärker svenska komparativa fördelar i avtalen och ta aktiv ställning för de sektorer där Sverige är världsledande. För att ytterligare värde ska skapas till följd av framtida handelsavtal

anser motionärerna att tillväxtländer och större ekonomier bör prioriteras. I förhandlingar om handelsavtal förordas vidare i yrkande 8 att Sverige förtydligar vikten av att fokus i framtida förhandlingar bör vara att motverka icke-tariffära handelshinder. Motionärerna understryker att det är mer än tullavgifter och skatter som avgör de potentiella fördelarna med ett frihandelsavtal. Vidare bör det enligt yrkande 9 så långt det är möjligt upprättas krav i frihandelsavtalen på ländernas arbete med miljö, demokrati och jämställdhet. Motionärerna anför att EU därigenom kan stärka både handel och demokratisering, samtidigt som biståndsarbetet i motsvarande grad kan begränsas. Vidare bör enligt yrkande 10 krav ställas på att stater ska ta emot sina egna medborgare i förekommande fall, genom att det inkorporeras återtagsklausuler i frihandelsavtalen. I fråga om bilaterala förhandlingar framhåller motionärerna i yrkande 11 vikten av att i ett handelsavtal mellan EU och USA i första hand se över de områden som har störst möjlighet till regelsamarbete hellre än att försöka hitta gemensamma nämnare för alla sektorer. Motionärerna betonar vidare vikten av att förhandlingarna om ett framtida handelsavtal mellan EU och Storbritannien genomförs skyndsamt. Riksdagen bör därför enligt yrkande 12 påtala för regeringen att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för att ett sådant handelsavtal ska komma till stånd. Oberoende av utgången av dessa förhandlingar understryks behovet av goda relationer mellan Sverige och Storbritannien. Riksdagen bör därför enligt yrkande 13 uppmana regeringen att fortsättningsvis verka för goda handelsrelationer med Storbritannien oaktat Storbritanniens relation till EU. Slutligen förordas i yrkande 15 ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för en reformering av WTO. Motionärerna framhåller vikten av det multilaterala handelssystemet och anser att Sverige ska verka för att få tillbaka Kina och USA till förhandlingsbordet så att WTO återigen kan stå för trygghet och enkelhet på den globala marknaden.

I kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) konstateras att dagens EU-lagstiftning omöjliggör handel med svenska sälprodukter, både kött och skinn. Motionärerna menar att det finns ett behov att utreda frågan eftersom incitamenten att jaga säl behöver öka och förordar därför i yrkande 23 ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att förändra EU-lagstiftningen kring handel med sälprodukter.

I kommittémotion 2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del föreslås ett tillkännagivande om att Europa bör ges större förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt genom att EU ingår fler frihandelsavtal samt värnar den ekonomiska stabiliteten i unionen för att därigenom möjliggöra fler investeringar. I motionen konstateras att många av EU:s medlemsländer brottas med svaga statsfinanser, hög arbetslöshet och låg tillväxt, och för att säkerställa unionens överlevnad behövs enligt motionärerna mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika – handel och öppenhet. EU måste enligt vad som anförts öppna sig mer mot omvärlden och aktivt arbeta för upprättandet av fler globala frihandelsavtal.

Den nyligen införda licensjakten på säl riskerar mot bakgrund av förbudet mot handel med sälprodukter att bli verkningslös, anförts i kommittémotion

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C). Jägare kommer att sakna incitament att bedriva sådan jakt. Motionärerna konstaterar att handeln med sälprodukter enligt dagens EU-lagstiftning är mycket strikt reglerad och begränsad till ett fåtal som har rätt att sälja produkterna. De vill därför enligt yrkande 14 att regeringen inom ramen för EU-samarbetet ska väcka och driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter.

I kommittémotion 2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 förordas ett tillkännagivande om att Sverige via EU ska söka allianser globalt för att driva igenom miljö- och klimatkrav i WTO och i Chicagokonventionen.

I motion 2019/20:904 av Linda Ylivainio och Per Schöldberg (båda C) yrkande 2 förordas av samma skäl som anges i motion 2019/20:3257 (C) ett tillkännagivande om att regeringen inom EU ska driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter.

Många små och medelstora företag drabbas av gränshinder mellan Sverige och Norge, anför Fredrik Christensson och Daniel Bäckström (båda C) i motion 2019/20:1587. Motionärerna påminner om att Norge är en av Sveriges viktigaste handelspartner. För att minska gränshindren för näringslivet mellan Sverige och Norge menar motionärerna att det svenska gränshindersarbetet måste stärkas, informationen till framför allt små och medelstora företag förbättras och svenska myndigheters gränshindersuppdrag förtydligas och kopplas till förenklingsuppdraget.

I kommittémotion 2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 21 förordas att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att återkomma med en plan för att underlätta handeln mellan Sverige och Palestina.

I kommittémotion 2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) understryks vikten av att handelsavtal ska vara miljö- och klimatvänliga. Motionärerna förespråkar en rättvis handel som sätter människor, social rättvisa, djur, klimatet och miljön främst och som fokuserar på samhällsvinster för alla och inte bara för på vinster för storföretag. I yrkande 3 förordas därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att verka för att EU ställer krav på efterlevnad av Parisavtalet i alla förhandlingar om handelsavtal. I motionen problematiseras vidare det handelsavtal som EU förhandlat fram med Mercosurländerna, bl.a. utifrån Brasiliens hantering av bränderna i Amazonas under sommaren 2019. Motionärerna anser att riksdagen i enlighet med yrkande 4 genom ett tillkännagivande ska påtala för regeringen att den bör verka för att stoppa handelsavtalet med Mercosur och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar. Slutligen bör riksdagen enligt yrkande 5 genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att verka för att kapitlen om hållbarhet i handelsavtal som EU ingår med andra länder ska stipulera sanktioner ifall parterna inte håller sina åtaganden.

I kommittémotion 2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) lyfts, liksom i flera andra motioner, handeln med sälprodukter fram. Motionärerna anser att Sverige enligt yrkande 12 snarast bör söka ett undantag från förbudet

mot handel med sälprodukter och enligt yrkande 13 att regeringen på sikt bör verka för att förbudet mot handel med sälprodukter upphävs.

I kommittémotion 2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 15 förordas ett tillkännagivande om att Sverige ska verka inom EU för fler handelsavtal med omvärlden. Motionärerna anser att en av EU:s största styrkor är förmågan att gemensamt teckna handelsavtal med omvärlden.

Vikten av handel framhålls också i kommittémotion 2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD). Handel på rättvisa villkor är en förutsättning för att de globala klyftorna ska kunna minska – handel binder samman länder och marknader och är en förutsättning för ekonomisk tillväxt, sägs det i motionen. Riksdagen bör därför enligt yrkande 21 uppmana regeringen att vara pådrivande för ökad frihandel.

I motion 2019/20:11 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2 framhålls betydelsen av att främja handeln med Kosovo. Motionären anser att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att verka för utökad handel mellan Kosovo och EU/Sverige.

I motion 2019/20:67 av Hampus Hagman (KD) påtalas att det finns en stor potential att fortsätta att fördjupa och stärka handelsrelationerna med Taiwan. Riksdagen bör därför enligt motionären tillkänna för regeringen att Sverige ska verka för att EU ska ingå ett bilateralt investeringsavtal med Taiwan.

I partimotion 2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) förordas i yrkande 6 i denna del ett tillkännagivande om att stärka den europeiska frihandeln med resten av omvärlden. Motionärerna anser att EU ska fortsätta vara en stark röst för frihandel och stå upp för den regelbaserade internationella handelsordningen. EU ska vidare verka för att minska alla typer av handelshinder och för att utveckla och modernisera WTO, enligt vad som anförs i motionen. Vidare måste EU driva på för handelsliberaliseringar där intresserade länder deltar och förhandlar omfattande frihandelsavtal. Frihandelsavtalen ska enligt motionärerna ska genomsyras av EU:s gemensamma värderingar och bidra till långsiktig hållbarhet globalt. Så snart de politiska förutsättningarna finns bör Sverige driva på för att EU och USA återupptar TTIP-förhandlingarna. EU:s regionala partnerskapsavtal för Afrika bör vidare utvecklas.

Vissa kompletterande uppgifter

Pågående handelsavtalsförhandlingar

Inledning

På kommissionens webbplats finns information om EU:s pågående frihandelsavtalsförhandlingar. EU förhandlar just nu flera bilaterala och plurilaterala avtal. Bland pågående och nyligen avslutade förhandlingar kan nämnas Vietnam, Nya Zeeland, Australien, Singapore, Mexiko, Mercosur, Japan och Kanada. Nedan redogörs lite mer i detalj för några av de avtal som särskilt lyfts fram i motionerna.

EU och USA

EU och USA inledde 2013 förhandlingar om ett handels- och investeringsavtal, det s.k. transatlantiska handels- och partnerskapsavtalet (TTIP). Av olika anledningar ledde dessa förhandlingar inte fram till ett avtal, och förhandlingarna har sedan vintern 2016 inte återupptagits. I juli 2018 kom parterna överens om att inleda en ny fas i handelsförbindelserna mellan EU och USA, i syfte att underlätta handeln och undvika en upptrappning av spänningarna i handelsrelationen. I april 2019 godkände rådet ett mandat för kommissionen att inleda förhandlingar med USA om två avtal – ett begränsat handelsavtal som rör avskaffande av tullar för endast industrivaror, med undantag för jordbruksprodukter, och ett avtal om bedömning av överensstämmelse med syfte att undanröja icke-tariffära handelshinder genom att göra det lättare för företag att bevisa att deras produkter uppfyller de tekniska kraven i både EU och USA, samtidigt som en hög skyddsnivå upprätthålls i EU. Av beslutet (6052/19) framgår även att förhandlingsmandatet för TTIP får anses som obsolet. De formella förhandlingarna har ännu inte påbörjats eftersom USA menar att jordbruksprodukter bör omfattas av avtalet, vilket EU inte stöder. Kommissionens avsikt är att verka för en positiv, balanserad och ömsesidigt fördelaktig transatlantisk handelsrelation.

I förslaget till svensk ståndpunkt inför rådet för utrikesfrågor – handel, som skulle ha ägt rum i Bryssel den 12 mars 2020, framhåller regeringen att USA är en viktig partner på en lång rad områden och att den transatlantiska relationen bör värnas på handelssidan. Regeringen stöder inledandet av förhandlingar om ett begränsat avtal och välkomnar kommissionens insatser för att driva en konstruktiv transatlantisk handelsagenda. Regeringen bedömer det som centralt att EU förmår agera samfällt och uppvisar en enad front. Regeringen framhåller även att den verkar för att nå en förhandlad lösning för att hantera pågående tvister med USA inom ramen för WTO-regelverket. Ståndpunkten fick stöd i EU-nämnden.

Handelsavtal med Mercosurländerna

EU förhandlar för närvarande om ett frihandelsavtal med de fyra grundarna i Mercosur – Argentina, Brasilien, Paraguay och Uruguay. Förhandlingarna omfattar ett brett spektrum av frågor, bl.a. tullar, ursprungsregler, tekniska handelshinder, sanitära och fytosanitära frågor, tjänstehandel, offentlig upphandling, handelsrelaterad immaterialrätt, små och medelstora företag och hållbar utveckling. I juni 2019 kom parterna överens om en principöverenskommelse om ett ambitiöst, balanserat och omfattande frihandelsavtal. Enligt principöverenskommelsen ska en stor del av handeln mellan parterna stegvis bli tullfri och avtalet förväntas leda till förenklade tullprocedurer och ökad transparens. Avtalet förväntas också ge företag från EU bättre förutsättningar att etablera sig och tillhandahålla tjänster samt öka företagets möjlighet att delta i offentlig upphandling i Mercosurländerna. EU och Mercosur har vidare kommit överens om att använda internationella standarder som bas för interna tekniska regleringar. Vidare omfattar avtalet bestämmelser om ekonomisk,

social och miljömässig hållbarhet. Det innebär bl.a. att EU och Mercosur ska respektera och samarbeta för att genomföra åtaganden i multilaterala avtal och konventioner, FN:s klimatkonvention och Parisavtalet. Parterna åtar sig också att främja den positiva roll som handel kan ha för en utveckling mot låga klimatgasutsläpp och en ökad förmåga att anpassa sig till effekterna av klimatförändringar. Parterna ska också samarbeta i frågor som handlar om handel och klimat, både bilateralt och regionalt samt i internationella forum.

I december 2019 beslutade regeringen att ge Kommerskollegium i uppdrag att analysera Mercosuravtalets hållbarhetskapitel. I uppdraget ingår bl.a. att analysera hur hållbarhetskapitlet kan bidra till implementering av Parisavtalet och andra åtaganden på miljö- och klimatområdet samt en analys av kapitlet i relation till befintliga miljöregler, ”parternas rätt att reglera” samt parternas åtaganden att inte sänka skyddsnivåer i syfte att vara mer attraktiva för handel och investeringar. Kommerskollegium ska även redovisa ett resonemang om relationerna mellan de olika miljöaspekter som kapitlet omfattar och eventuella målkonflikter mellan dem samt ett resonemang om möjligheterna att främja samarbete kring hållbarhetsfrågor redan innan handelsavtalet träder i kraft. Uppdraget redovisades den 31 mars 2020 och bereds inom Regeringskansliet. Kommerskollegium fick vidare den 5 mars 2020 i uppdrag att göra en analys av frihandelsdelen i avtalet som ska redovisas senast den 1 oktober 2020.

EU och Storbritannien

Den 25 februari 2020 enades Europeiska rådet om ett mandat till kommissionen för förhandlingarna om ett nytt partnerskap med Storbritannien. Förhandlingsmandatet är mycket brett och omfattar många olika politikområden, inklusive handel. En första förhandlingsrunda hölls i början på mars 2020. Enligt planen ska en förhandlingsrunda äga rum varje två till tre veckor, och i juni 2020 planeras för ett högnivåmöte för att göra en bedömning av hur långt förhandlingarna har kommit. Den planerade andra förhandlingsrundan har dock med anledning av det nya coronaviruset och dess effekter skjutits på framtiden.

När Storbritannien lämnade EU den 31 januari 2020 trädde ett utträdesavtal mellan parterna i kraft. Avtalet innebär att företag och privatpersoner får en möjlighet att under 2020 förbereda sig ytterligare innan Storbritannien står helt utanför EU:s inre marknad. Senast i oktober måste förhandlingarna om ett nytt partnerskapsavtal vara klara för att avtalet ska hinna granskas och antas innan utträdesavtalet löper ut. Tidsperioden då utträdesavtalet ska vara giltigt kan förlängas vid ett tillfälle med ett eller två år. Ett beslut om förlängning måste fattas gemensamt av EU och Storbritannien före den 1 juli 2020.

Multilateralt tjänstehandelsavtal

Förhandlingar om ett multilateralt tjänstehandelsavtal (TISA) påbörjades i mars 2013, och utöver EU deltar 22 WTO-medlemmar i samtalen. Vid slutet

av 2016 uppges de flesta av parterna ha indikerat vilka av deras tjänstemarknader som de var villiga att öppna upp och i vilken utsträckning. I december 2016 genomfördes den 21:a förhandlingsrundan. Därefter har förhandlingarna pausats i väntan på klarhet i USA:s ståndpunkt.

Frihandelsavtal för gröna varor

Sedan i juli 2014 pågår plurilaterala förhandlingar om ett frihandelsavtal för gröna varor (Environmental Goods Agreement, EGA) mellan EU och 16 andra medlemsländer i WTO. Syftet med avtalet är att ta bort tullar på sådana miljövaror som har betydelse för att skydda miljön och motverka klimatförändringar genom att de renar luft och vatten, hjälper till med avfallshantering, bidrar till energieffektivisering, kontrollerar luftföroreningar eller producerar förnybar energi. I november 2016 genomfördes en 18:e förhandlingsrunda som följdes upp med ett ministermöte i december samma år. Trots de ansträngningar som gjordes kunde man inte nå ett avtal. Nu avvaktar man att nästa steg ska kunna tas.

WTO

Utskottet har i ett tidigare betänkande om handelspolitik (bet. 2015/16:NU9) beskrivit WTO:s bakgrund och organisation. Här nämns även WTO:s tre huvudavtal (GATT, GATS och TRIPS). Det högsta beslutande organet i WTO är den s.k. ministerkonferensen som vanligtvis möts vartannat år och fattar beslut om riktlinjerna för samarbetet. Förhandlingarna i WTO och Doharundan bröt samman i slutet av mars 2011, och sedan dess har det varit ett låst förhandlingsläge. Avtal inom WTO fattas med konsensus och det räcker därmed med att ett av organisationens medlemsländer motsätter sig ett beslut för att blockera det. För att komma vidare med förhandlingarna inom WTO förhandlade man under ministerkonferenserna på Bali (2013), i Nairobi (2015) och i Buenos Aires (2017) om s.k. minipaket där några frågor lyftes ut ur Doharundan, vilket ledde till att man kunde nå några överenskommelser både på Bali och i Nairobi. Utsikterna att nå en överenskommelse i Buenos Aires var redan på förhand små, och där nådde man inte några liknande överenskommelser. Sedan i december 2019 saknar WTO möjlighet att hantera överprövningar av handelstvister då USA blockerat beslutet om att utse en ny domare efter det att en av domarna pensionerats. Nästa ministerkonferens var planerad att äga rum i Nur-Sultan, Kazakstan, den 8–11 juni 2020. Mot bakgrund av den rådande situationen med Covid-19 är dock WTO:s bedömning att det inte kommer att vara möjligt att genomföra ministerkonferensen enligt tidigare beslut. WTO:s generaldirektör kommer därför att rådgöra med medlemmarna för att fatta beslut om hur man ska gå vidare med reviderade planer för nästa ministerkonferens.

Kommissionen uppger att man inför ministerkonferensen arbetar aktivt i Genève för framsteg bl.a. i förhandlingarna om inhemska regler för tjänster, om fiskerisubventioner och om elektronisk handel. Kommissionen verkar även för att finna vägar framåt i de strukturella utmaningar som hämmar WTO.

I förslaget till svensk ståndpunkt inför rådet för utrikesfrågor – handel, som skulle ha ägt rum i Bryssel den 12 mars 2020, uppger regeringen att man verkar för att EU ska ha en fortsatt ledande roll i moderniseringsarbetet inom WTO. Regeringen anser även att EU bör agera pådrivande och konstruktivt i de pågående förhandlingarna om t.ex. inhemska regler för tjänster, fiskesubventioner och elektronisk handel, med sikte på att uppnå resultat eller delresultat vid det kommande ministermöte i Nur-Sultan. Regeringens ståndpunkt fick stöd i EU-nämnden.

I februari 2020 bjöd regeringen in ett antal likasinnade EU-medlemsländer till ett möte i Stockholm för att inleda ett nära samarbete med syftet att verka för en ambitiös handelspolitik inom EU grundad på öppna marknader, regler och värderingar. Vid mötet behandlades möjliga handlingsvägar framåt inför och bortom WTO:s nästa ministermöte. Enligt ordförandeskapets (Sverige) sammanfattning från mötet framgår att länderna bl.a. enades om att de ska arbeta för att höja ambitionsnivån när det gäller handels bidrag till miljö och klimat med målet att nå en ambitiös deklaration om handeln och miljömässig hållbarhet vid ministermötet med största möjliga antal WTO-medlemmar. Deklarationen ska bl.a. innehålla ett löfte om att återuppta EGA-förhandlingarna. Länderna kommer vidare att uppmuntra kommissionen att arbeta aktivt för att nå konkreta resultat vid ministermötet när det gäller hållbar utveckling, särskilt i fråga om de multilaterala förhandlingarna om fiskesubventioner. Länderna uppmuntrar vidare kommissionen att arbeta proaktivt för ambitiösa resultat i de pågående förhandlingarna om e-handel. Länderna bekräftade även behovet av att hitta framkomliga vägar för att uppdatera reglerna om särskild och differentierad behandling för utvecklingsländer för att underlätta dessa länders deltagande i global handel, baserat på verkliga behov och från fall till fall, samtidigt som länderna kommer att fortsätta vara öppna för utvecklingsländernas berättigade oro. Länderna enades även om att de kommer att mötas igen före ministermötet och anförde att de ser fram emot att arbeta nära EU, andra medlemsländer i EU och andra partner för dessa och andra viktiga frågor för att nå ett ambitiöst och framåtblickande resultat vid och bortom ministermötet.

Kommissionens arbetsprogram

I kommissionens arbetsprogram för 2020, som antogs den 29 januari 2020, presenteras kommissionens prioriteringar för mandatperioden 2019–2024. Bland listade förslag och åtgärder som kommissionen avser att lägga fram under året nämns initiativ till en reform av WTO. Kommissionen framhåller att en fri, rättvis och öppen handel endast kan fungera om WTO är starkt och effektivt. Kommissionen anför att den har för avsikt att leda internationella insatser och samarbeta med partner för att reformera WTO. I en uttalad ambition att efterlysa rättvisa, effektiva och verkställbara regler som skapar lika villkor för alla handelspartner avser kommissionen att inleda ett brett

initiativ till reformer av WTO efter WTO:s nästa ministerkonferens, i syfte att nå en övergripande överenskommelse.

I arbetsprogrammet konstaterar kommissionen vidare att en stor utmaning kommer att bli att förhandla om ett nytt partnerskap med Storbritannien. Kommissionen anger att den är beredd att göra detta till ett partnerskap som sträcker sig långt utöver handel och är av rekordstor omfattning.

Klimat- och handelspolitik

I december 2019 överlämnade regeringen proposition 2019/20:65 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan till riksdagen. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Av propositionens avsnitt om klimat- och handelspolitik framgår att handel ses som ett viktigt verktyg för hållbar utveckling och att Sverige bör verka för att handeln bidrar till ett effektivt användande av globala resurser. Sverige bör vara pådrivande i rollen att visa på möjligheterna att förena klimatåtgärder med ekonomisk utveckling. Sverige bör vidare verka för att kopplingen mellan Parisavtalet och handel stärks, så att exempelvis handels- och investeringsavtal samt EU:s unilaterala handelspreferenser för utvecklingsländer inom ramen för det allmänna preferenssystemet (GSP plus) kan vara ett instrument för att uppfylla Parisavtalets mål. Sverige stöder att EU ska säkra och främja genomförandet av Parisavtalet och uppmanar därför kommissionen att utföra en analys i det avseendet, inklusive av möjligheten att inkorporera Parisavtalet som en väsentlig klausul i samarbetsavtal inklusive frihandelsavtal med tredje part. Sverige bör fortsätta verka för att handelsavtal särskilt ska belysa klimataspekter och Parisavtalets genomförande, och att dessa får en framträdande roll i frihandelsavtal. Sverige avser vidare att fortsätta driva på för att generellt avskaffa tullar och handelshinder, inklusive för klimatvänliga varor, tjänster och teknik, i EU:s handelsavtal så att dessa kan bidra till att öka takten i klimatomställningen. I propositionen framhålls vidare vikten av OECD:s analysarbete om handelsaspekter av cirkulär ekonomi för att förstärka synergier mellan handel och klimat och att detta arbete bör stödjas.

Propositionen bereds av miljö- och jordbruksutskottet och planerad justering är den 2 juni 2020. Näringsutskottet beslutade den 2 april att yttra sig över propositionen.

Den europeiska gröna given

I meddelandet Den europeiska gröna given (COM(2019) 640) presenterade kommissionen i december 2019 en första färdplan för de centrala politiska strategier och åtgärder som kommissionen menar krävs för att ställa om EU:s politik och nå visionen om nettonollutsläpp 2050. Meddelandet innehåller ett avsnitt om hur handelspolitiken kan stödja EU:s gröna omställning. Kommissionen framhåller att handelspolitiken fungerar som en plattform för samarbete med handelspartner i klimat- och miljöåtgärder och konstaterar att åtaganden om hållbarhet kontinuerligt stärkts i EU:s handelsavtal, särskilt vad gäller

åtgärderna mot klimatförändringar. Kommissionen anför att man också har intensifierat insatserna för att genomföra åtagandena för hållbar utveckling i EU:s handelsavtal, och framhåller att dessa insatser kommer att förstärkas ytterligare när en ansvarig för efterlevnaden av handelsavtal utnämns. I fråga om klimatförändringarna konstaterar kommissionen att alla EU:s senaste avtal omfattar ett bindande åtagande för parterna att ratificera och verkningfullt genomföra Parisavtalet. Kommissionen anger att den kommer att föreslå att efterlevnaden av Parisavtalet ska bli ett viktigt inslag i alla framtida övergripande handelsavtal.

Kommissionen framhåller vidare att EU:s handelspolitik underlättar handel och investeringar i miljövänliga varor och tjänster och främjar klimatvänlig offentlig upphandling. Kommissionen betonar att handelspolitiken också måste säkerställa icke-snedvriden, rättvis handel och investering i råvaror som EU:s ekonomi behöver för en grön övergång. Detta kan enligt kommissionen bidra till att motverka skadliga metoder som olaglig avverkning, förbättra det rättsliga samarbetet, främja EU:s standarder och undanröja icke-tariffära hinder inom sektorn för förnybar energi. Kommissionen betonar att alla kemikalier, material, livsmedel och andra produkter som släppts ut på den europeiska marknaden fullt ut måste följa relevanta EU-förordningar och standarder. Kommissionen anser att EU bör använda sin expertis inom grön lagstiftning för att uppmantra parterna att utforma liknande bestämmelser som är lika ambitiösa som EU:s regler, vilket kommissionen menar skulle kunna underlätta handeln och öka miljöskyddet och begränsningarna av klimatförändringarna i de här länderna.

Kommissionen framhåller vidare att EU som världens största inre marknad kan fastställa standarder som gäller för globala värdekedjor. Kommissionen anger att man kommer att fortsätta arbeta på nya standarder för hållbar tillväxt och använda sin ekonomiska tyngd för att utforma internationella standarder som överensstämmer med EU:s miljö- och klimatambitioner. Vidare anför kommissionen att den kommer att verka för att underlätta handeln med miljövaror och miljö-tjänster, i bilaterala och multilaterala forum, och stödja öppna och attraktiva marknader för hållbara produkter i EU och världen. Kommissionen avser också att arbeta med globala partner för att säkerställa EU:s tillgång till resurser och strategiska råvaror.

Kommissionen kommer också att arbeta för att EU ska fortsätta ligga i framkant när det gäller satsningarna att etablera ett finansiellt system som stöder global hållbar tillväxt. EU kommer att bygga på den internationella plattform för hållbar finansiering som nyligen inrättades för att samordna insatserna för miljömässigt hållbara finansieringsalternativ som taxonomier, offentliggörande, standarder och märkning. Kommissionen anger att den också kommer att uppmantra diskussioner i andra internationella forum, särskilt G7 och G20.

Miljö- och jordbruksutskottet skriver ett utlåtande över kommissionens meddelande med planerad justering den 28 maj 2020. Den 19 mars yttrade sig utskottet till miljö- och jordbruksutskottet i de delar som berör utskottets

beredningsområde (bet. 2019/20:NU5y). I sitt ställningstagande berörde utskottet bl.a. de handelspolitiska aspekterna i meddelandet.

Sveriges export- och investeringsstrategi

I december 2019 fattade regeringen beslut om Sveriges export- och investeringsstrategi. Strategin är framtagen av regeringen samt Centerpartiet och Liberalerna. En av de fem målsättningarna i strategin är att Sverige ska vara pådrivande för en fri, hållbar och rättvis internationell handel. I strategin konstateras att handelns betydelse för genomförandet av Agenda 2030, de globala målen och Parisavtalet blir alltmer framträdande. Förutom att bidra till ekonomisk utveckling kan handel enligt vad som anförs i strategin bidra till att göra miljösamt och fossilfri teknik mer tillgänglig och till att förbättra den globala hälsan genom att lyfta bort handelshinder för exempelvis läkemedel. Vidare framhålls att det är angeläget att handelspolitiken även i ännu högre grad bidrar till en positiv utsläppsutveckling såväl nationellt som internationellt, inte minst genom att främja spridning av utsläppsminskande teknik och tjänster för att nå utsläppsmålen i Parisavtalet och hållbarhetsmålen.

I WTO-förhandlingarna avser Sverige att driva på för att generellt avskaffa tullar och handelshinder, inklusive för klimatvänliga varor, tjänster och teknik, så att dessa kan bidra till att öka takten i klimatomställningen. För att möjliggöra en fortsatt stark utrikeshandel, med positiva effekter på ekonomin som helhet, verkar regeringen för en öppen och fri internationell handel och främjar användningen och utvecklingen av internationella standarder i linje med Parisavtalet och Agenda 2030. Detta sägs gå hand i hand med en ansvarsfull globalisering som tar hänsyn till miljö, klimat, social trygghet, anständiga arbetsvillkor, hälsa och djurvälfärd. Regeringen ska ha en nära dialog med näringslivet i handelsfrågor och uppmuntra konkreta inspel i WTO:s förhandlingsarbete. Sverige ska vara pådrivande för att stärka och modernisera WTO t.ex. genom att presentera analyser och policyförslag i samverkan med likasinnade länder. För Sverige, som är ett handelsberoende land, är en regelbaserad, fri och rättvis multilateral världshandel en viktig förutsättning. WTO är det främsta forumet för att arbeta mot en sådan ordning, men för att vara relevant i en föränderlig värld är det viktigt att organisationen reformeras och moderniseras. Sverige ska arbeta för ett ambitiöst resultat i WTO-förhandlingarna om e-handel. Detsamma gäller i EU:s frihandelsavtal. Globala regler för e-handel ökar förutsägbarheten och underlättar för företag och konsumenter att dra nytta av de möjligheter som den digitala handeln erbjuder. Sådana regler skapar också bättre förutsättningar för företag i utvecklingsländer att delta i globala värdekedjor. Ett arbete inleds för att lyfta fram hållbarhetsdimensionen som utgångspunkt för nya frihandelsförhandlingar. Sverige ska verka för fler djupa och breda frihandelsavtal mellan EU och tredje part samt att dessa tar hänsyn till miljö och hållbarhet, inklusive Parisavtalet. Sverige ska agera för att klimatsmarta svenska lösningar ges bästa förutsättningar på andra marknader. När det gäller relationen till Storbritannien efter brexit konstaterar regeringen

att landet är en av Sveriges allra viktigaste handelspartner och framhåller att den fortsätter arbeta för att den nära handelsrelationen med Storbritannien vidmakthålls.

Gränshinder i handeln med Norge

Kommerskollegium har på regeringens uppdrag genomfört en företagsundersökning för att kartlägga vad som hindrar svensk utrikeshandel (rapport 2016:5). Utskottet har i ett tidigare betänkande (bet. 2016/17:NU13) redogjort för resultatet av undersökningen. Här framgår bl.a. att det helt dominerande problemet i handeln med Norge är tullhanteringen.

Utskottet har också i tidigare betänkanden redogjort för det arbete som utförs inom ramen för Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och deras gränskommittéer. Gränshinderrådet har de nordiska regeringarnas uppdrag att bekämpa gränshinder som bromsar jobb och tillväxt i Norden. Gränshinderrådet uppger att de prioriterar de viktigaste gränshindren och sedan försöker driva fram en lösning hos berörda departement. I oktober 2017 fick Gränshinderrådet ett förstärkt mandat som bl.a. innebär att de nationella representanterna har fått större frihet att agera genom att t.ex. kalla till möten med berörda ministrar, arbetsmarknadens parter och andra aktörer som kan bidra till att lösa gränshindren. Gränshinderrådet lämnar en årlig rapport där det framgår vilka gränshinder som varit prioriterade och vilken status de har, t.ex. om de är borta, om det pågår ett arbete med att ta bort hindren eller om det inte är prioriterat vid berörda departement eller myndigheter.

Av verksamhetsrapporten för perioden januari 2018 till juni 2019 framgår att rådet arbetar efter tre prioriterade insatsområden – att eliminera eller avklara existerande gränshinder mellan de nordiska länderna, att förebygga uppkomsten av nya gränshinder och att öka och effektivisera informationstjänsterna. Under den aktuella perioden uppges att 22 av de prioriterade gränshindren har avvecklats. Av dessa har 19 lösts och 3 har berörda departement beslutat att avskriva. Ett problem som är prioriterat av rådet men ännu inte löst är tull och deposition i samband med överförsel av varor till exempelvis Norge.

I sammanhanget kan även nättjänsten Solvit nämnas dit företag och personer kostnadsfritt kan vända sig för att få hjälp med problem som de upplever på den inre marknaden. I varje EU-land samt i Norge, Island och Lichtenstein finns ett Solvitcentrum som tar emot anmälningar om hinder och lägger dem i en gemensam databas för att sedan analysera problemet och i samarbete med andra Solvitcentrum och myndigheten i det land där problemet uppstått försöka komma till rätta med det. En lösning på problemet kan vara att myndigheten ändrar sitt agerande, men ett resultat av Solvits arbete kan också vara ett konstaterande att inget EU-rättsligt brott har begåtts. Solvit har inga sanktionsmöjligheter och kan inte tvinga myndigheter att agera i enlighet med vad Solvit kommit fram till.

Handel med sälprodukter

År 2009 infördes ett förbud mot import och försäljning av sälprodukter inom EU till följd av oro för sälarnas välfärd. Som ett resultat av bl.a. svenskt påverkansarbete tillkom dock ett undantag för fortsatt försäljning av sälprodukter från skyddsjakten inom EU. Kanada och Norge inledde 2011 en tvist i WTO mot EU eftersom de ansåg att förbudet var handelshindrande. WTO:s tvistlösningsorgan kom fram till att EU:s förbud var tillåtet enligt gällande handelsregler men att undantaget för skyddsjakten var diskriminerande och därmed inte förenligt med WTO-rätten. EU genomförde WTO-utslaget, och det svenska undantaget togs bort fr.o.m. den 18 oktober 2015, trots att Sverige och andra aktörer verkade för att undantaget skulle bestå. Det enda kvarvarande undantaget från EU:s förbud är för sälprodukter från inuitsamhällen och andra ursprungsbefolkningar inom och utanför EU.

I svaret på en interpellation (ip. 2018/19:274) från Runar Filper (SD) hösten 2019 om regeringen tänker inleda ett svenskt påverkansarbete med målet att förändra dagens EU-lagstiftning eller få till stånd ett undantag för försäljning av sälprodukter från skyddsjakten inom EU anförde statsrådet Jennie Nilsson bl.a. att Sverige måste rätta sig efter gällande lagstiftning och därmed enligt EU-rättens nuvarande utformning är förhindrat att sälja produkter inom EU. Vidare anförde statsrådet att regeringen delar såväl näringsutskottets som miljö- och jordbruksutskottets tidigare bedömningar att möjligheten att i nuläget driva frågan är mycket liten. Av debatten framgick vidare att regeringen kontinuerligt rapporterar in effekterna av försäljningsförbudet till EU. Statsrådet framhöll därtill att WTO är ett mycket viktigt organ för Sverige som i egenskap av ett litet handelsberoende land är beroende av att det finns en fungerande tvistlösningsorganisation i världen. Statsrådet uttryckte vidare en oro för att WTO inte fullt ut respekteras av alla länder och underströk vikten av att Sverige respekterar WTO-utslag. Statsrådets bedömning var att regeringen vid tidpunkten vidtog alla nationella åtgärder den kunde och att regeringen bedrev ett påverkansarbete såtillvida att regeringen ständigt informerar EU om hur utvecklingen ser ut och regeringens syn i frågan.

I en rapport från kommissionen om genomförandet av förordningen om handel med sälprodukter från januari 2020 har medlemsstaternas nationella rapporter sammanställts. Medlemsstaterna ombads bl.a. att i sina rapporter göra en övergripande bedömning av förordningens funktion, ändamålsenlighet och verkan (t.ex. förändrad marknad för sälprodukter) av förordningen inom sina respektive territorier. Danmark, Estland, Finland och Sverige, dvs. de länder där det under rapporteringsperioden hade bedrivits säljakt, framförde vissa konkreta synpunkter. Sverige framförde bl.a. att förbudet inneburit att jakten på säl minskat medan det växande sälbeståndet överstigit en biologiskt säker nivå. Vidare framförde Sverige att ordningen där det är lagligt tillåtet att jaga säl i Östersjön samtidigt som fångsten endast får användas i jägarens eget hushåll eller bortskaffas som avfall till deponier kan betraktas som ohållbart ur såväl ett miljömässigt som ett etiskt perspektiv. Av den anledningen bör småskalig handel med sälprodukter tillåtas. Även Estland anser att småskalig

försäljning ska vara tillåten, och Finland framförde att EU allvarligt bör överväga att ändra förordningens förbud mot handel med sälprodukter.

I rapporten anför kommissionen att den bl.a. med anledning av de frågor och farhågor som tagits upp av de fyra medlemsstaterna som påverkas av det växande sälbeståndet kommer att anordna ett särskilt möte under 2020 i expertgruppen för de behöriga förvaltningsmyndigheterna (för Sveriges del Jordbruksverket) från medlemsstaterna. Mötet kommer ägnas åt handeln med sälprodukter.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Vissa frågor om internationell handel
- Handel med sälprodukter
- Reformering av WTO
- Den framtida handelsrelationen mellan Storbritannien och EU.

Vissa frågor om internationell handel

Det nya coronavirusets utbrott har på mycket kort tid skapat en global kris som inte bara får humanitära konsekvenser utan även ekonomiska. Effekterna på utrikeshandeln blir stora. Krisen har aktualiserat hur beroende Sverige, som en liten handelsberoende nation, är av den globala handeln där det svenska näringslivet är integrerat i internationella värdekedjor. Krisen har skapat stora utmaningar som behöver hanteras på kort sikt, men tydliggör även behovet av att fortsätta reformera handelspolitiken och öka samarbetet med andra länder.

I motionerna 2019/20:394 (SD), 2019/20:2055 (L), 2019/20:2818 (KD), 2019/20:3024 (M), 2019/20:3251 (C) och 2019/20:3335 (KD) framhålls bl.a. vikten av att främja internationell handel, verka för fler frihandelsavtal och motverka protektionism. Utskottet vill med anledning av dessa motioner inledningsvis påminna om vad det anförts tidigare år när det behandlat liknande förslag (senast i bet. 2018/19:NU13). Det finns sedan länge ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna. Enligt utskottets mening bör Sverige även fortsättningsvis vara en tydlig röst inom EU och sådana internationella forum som WTO för en öppen och fri handel och för att motverka protektionistiska tendenser. Som utskottet tidigare uttalat kan frihandel vara en stark välståndsskapande kraft såväl för världens fattigaste länder som för de mer utvecklade länderna. Att värna principen om frihandel är därför både ett globalt och ett svenskt intresse. Samtidigt är det viktigt att framhålla att utvecklingsländernas intressen särskilt måste beaktas i dessa sammanhang. Den globala frihandeln måste försvaras, och det är viktigt att handeln med länder utanför EU kan bedrivas på öppna och likvärdiga villkor.

I december 2017 hölls WTO:s elfte ministerkonferens i Buenos Aires. Framgångar inom det multilaterala samarbetet är av stor vikt, och det är utskottets uppfattning att multilaterala avtal är det bästa sättet att främja en fri och rättvis internationell handel. Framgångarna uteblev dock vid den senaste ministerkonferensen. Utskottet är bekymrat över det rådande läget i det multilaterala samarbetet som lider av flera låsningar, vilket senast konkretiserats i att WTO sedan december 2019 saknar möjligheten att hantera överprövningar av handelstvister sedan USA blockerat beslutet att tillsätta en ny domare. Utskottet konstaterar att det kommer att krävas ett hårt arbete fram till och under nästa ministerkonferens för att nå viktiga framgångar. Arbetet inom WTO måste prioriteras och utskottet ser därför ett fortsatt behov av att regeringen inom ramen för EU, WTO och andra internationella forum handfast och med styrka står upp för de överenskomna principerna inom WTO.

I motionerna 2019/20:219 (V), 2019/20:394 (SD), 2019/20:2659 (M) och 2019/20:3264 (C) aktualiseras frågor om internationell handel och miljömässig och social hållbarhet. Utskottet vill med anledning av vad som framhålls i dessa motioner anföra följande. Utskottets uppfattning är att frihandelsavtal inte får leda till sänkta nivåer när det gäller hälsa, miljö, djurskydd och säkerhet. De får inte heller leda till att de sociala, fackliga och ekonomiska rättigheterna i Sverige eller EU urholkas. EU behöver fortsätta att bedriva en progressiv handelspolitik, som bidrar till miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet, liksom till arbetet mot klimatförändringar och för Agenda 2030. De positiva effekterna av en öppen och fri handel ska komma kvinnor och män till del i samma utsträckning. Utskottet delar motionärernas uppfattning att Sverige ska vara drivande i hållbarhetsfrågor inom den internationella handeln och välkomnar därför att regeringens export- och investeringsstrategi har ett tydligt hållbarhetsfokus, vilket också redovisats mer utförligt i det föregående.

Utskottet vill med anledning av det som efterfrågas i motionerna särskilt framhålla att det i den nyss nämnda strategin fastslås att Sverige i WTO-förhandlingarna avser att driva på för att generellt avskaffa tullar och handels hinder inklusive för klimatvänliga varor och tjänster och klimatvänlig teknik, så att dessa kan bidra till att öka takten i klimatomställningen. Utskottet har i tidigare års handelspolitiska betänkanden (senast i bet. 2018/19:NU13) tvingats konstatera att förhandlingarna om ett frihandelsavtal för gröna varor (Environmental Goods Agreement, EGA) inte kunnat avslutas. Utskottet har vid dessa tillfällen understrukit vikten av att regeringen med kraft fortsätter att driva på för att ett avtal ska kunna nås med förhoppningen om att ett sådant avtal så småningom skulle kunna utvecklas till ett multilateralt avtal.

Av strategin framgår vidare att det inleds ett arbete för att lyfta hållbarhetsdimensionen som utgångspunkt för nya frihandelsförhandlingar. Sverige ska verka för fler djupa och breda frihandelsavtal mellan EU och tredje part och för att dessa tar hänsyn till miljö och hållbarhet, inklusive Parisavtalet. Sverige ska också agera för att klimatsmarta svenska lösningar får de bästa förutsättningar på andra marknader. Utskottet vill också framhålla att det av regeringens förslag till klimatpolitisk handlingsplan (prop. 2019/20:64) framgår att

Sverige ska uppmana kommissionen att utföra en analys av bl.a. möjligheterna att inkorporera Parisavtalet som en väsentlig klausul i samarbetsavtal inklusive frihandelsavtal med tredje part.

Utskottet noterar vidare att kommissionen i meddelandet om den europeiska gröna given framhåller att klimat- och miljöåtgärder och att åtaganden om hållbarhet, särskilt vad gäller åtgärderna mot klimatförändringar, kontinuerligt stärkts i EU:s handelsavtal. Kommissionen anför att den intensifierat insatserna för att genomföra åtagandena för hållbar utveckling i EU:s handelsavtal och att dessa insatser kommer att förstärkas ytterligare när en ansvarig för efterlevnaden av handelsavtal utnämns. Utskottet noterar också att kommissionen framhåller att alla EU:s senaste avtal omfattar ett bindande åtagande för parterna att ratificera och verkställigt genomföra Parisavtalet. Kommissionen anger att den kommer att föreslå att efterlevnaden av Parisavtalet ska bli ett viktigt inslag i alla framtida övergripande handelsavtal. Vidare anför kommissionen att den kommer att verka för att underlätta handeln med miljövaror och miljötjänster, i bilaterala och multilaterala forum, och stödja öppna och attraktiva marknader för hållbara produkter i EU och resten av världen.

När det gäller den specifika frågan om Mercosuravtalet noterar utskottet att regeringen gett Kommerskollegium i uppdrag att analysera Mercosuravtalets hållbarhetskapitel. En av de aspekter myndigheten ska analysera är hur hållbarhetskapitlet kan bidra till genomförandet av Parisavtalet och andra åtaganden på miljö- och klimatområdet. Utskottet noterar även statsrådet Anna Hallbergs svar på en interpellation i frågan (ip. 2018/19:313). Av svaret framgår bl.a. att EU:s krav för att gå vidare med Mercosuravtalet är att alla parter förbinder sig att respektera och effektivt genomföra Parisavtalet. Om Brasilien inte tar sina klimatmål på allvar kommer det enligt statsrådet att få effekter för ratificeringsprocessen av avtalet. Statsrådet framhåller vidare att EU genom avtalet kan påverka Mercosurländernas klimat- och miljöpolitik i övrigt. Att motsätta sig Mercosuravtalet skulle innebära att låta handeln fortsätta utan bindande regler för miljö och klimat.

I flera motioner framhålls vikten av att främja handeln med vissa länder. Utskottet kan inledningsvis konstatera att EU förhandlar om ett stort antal bilaterala frihandelsavtal, vilket även redovisats. När det gäller handelsrelationen mellan EU och USA kan utskottet konstatera att kommissionen har fått mandat att inleda nya förhandlingar inom vissa begränsade områden. Utskottet ser positivt på att EU ämnar upprätthålla en strukturerad och konstruktiv dialog med USA. Det minskar risken för en upptrappad handelskonflikt och ökad oförutsägbarhet för svenska företag.

Problem med handelshinder mellan Sverige och Norge är något som lyfts fram i motionerna 2019/20:879 (M) och 2019/20:1587 (C). Utskottet vill med anledning av detta påminna om att det hanterat liknande motioner vid ett flertal tidigare tillfällen, senast våren 2019 (bet. 2018/19:NU13). Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller vikten av att avlägsna handelshinder mellan Sverige och Norge och motverka att nya uppstår. Liksom tidigare år kan utskottet konstatera att det pågår arbete på området med

den inriktning som efterfrågas i motionerna, och att utskottet förordar några tillkännagivanden så som motionärerna förespråkar kan därför inte anses nödvändigt.

Utskottet har också nyligen behandlat ett förslag liknande det i motion 2019/20:67 (KD) om att Sverige ska verka för att EU ska ingå ett bilateralt investeringsavtal med Taiwan. I ett yttrande till utrikesutskottet (yttr. 2019/20:NU3y) över regeringens skrivelse Arbetet i frågor som rör Kina (skr. 2019/20:18) förordade utskottet att utrikesutskottet skulle avstyrka motionsyrkandet. Utrikesutskottet, som avstyrkte yrkandet, konstaterade att EU:s Kinastrategi från 2016 bekräftar att förbindelserna med Taiwan ska fortsätta utvecklas och uppmanade samtidigt regeringen att fortsätta utveckla relationerna med Taiwan. Utskottet ser därmed inte något behov av ett tillkännagivande.

När det gäller handeln med Kosovo som lyfts i motion 2019/20:11 (KD) konstaterar utskottet att EU 2016 avslutade förhandlingar om ett bilateralt frihandelsavtal med Kosovo som efter en övergångsperiod kommer att tillämpas fullt ut 2026. I motion 2019/20:135 (V) lyfts problem med handeln med Palestina. Utskottet delar motionärernas bild av att det finns ett antal hinder som härrör från den pågående konflikten mellan Israel och Palestina och den fortsatta ockupationen, inkluderat bosättningsaktiviteter och vägspärrar. Utskottet noterar att kommissionen på sin webbplats framhåller att den tror på att en ökad handel med Europa kan fungera som en potentiell källa till ekonomisk tillväxt och stabilitet för Palestina och att EU samarbetar nära Israel och andra partner i EU:s Medelhavssamarbete i ett försök att förbättra palestiniernas tillgång till internationella marknader. Utskottet ser inte heller behov av något tillkännagivande enligt det som efterfrågas i dessa båda motioner.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Handel med sälprodukter

Säljakt har i Sverige bedrivits sedan urminnes tider och pågår fortfarande i dag. År 2009 infördes ett förbud mot handel med sälprodukter inom EU, men genom ett undantag kunde Sverige fortsätta att sälja sälprodukter från skyddsjakten inom EU. Det svenska undantaget avskaffades i oktober 2015 eftersom det enligt WTO:s tvistlösningsorgan ansågs strida mot WTO-rätten. Av den nu gällande förordningen om handel med sälprodukter framgår att handeln inom EU är mycket strikt reglerad och begränsad till ett fåtal som har rätt att sälja dessa produkter. Avsaknaden av det svenska undantaget utgör ett etiskt problem. Jakten efter säl kommer att fortsätta och utökas i och med beslutet om att även införa licensjakt utöver skyddsjakten samtidigt som saluföringen av sälprodukter fortfarande är förbjuden. Det medför problem att nyttja de sälar som jagas. Jakten behövs för att skydda fisket och därmed behövs även fortsatta möjligheter till handel. Förbudet mot handel med sälprodukter riskerar att leda till att licensjakten blir verkningslös eftersom jägare saknar incitament att bedriva sådan jakt.

Mot bakgrund av det som anförts anser utskottet att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att verka för att handel med sälprodukter åter ska tillåtas. Regeringen bör utreda frågan närmare och ta fram en strategi för att dels söka ett undantag från försäljningsförbudet, dels väcka och driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter.

Därmed tillstyrks motionerna 2019/20:593 (SD), 2019/20:2668 (M), 2019/20:2774 (KD) och 2019/20:3257 (C). Det utskottet anført ligger i linje med det som förordas i motionerna 2019/20:904 (C), 2019/20:1012 (M) och 2019/20:1362 (M) som även de tillstyrks i berörda delar.

Reformering av WTO

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motionerna 2019/20:394 (SD) och 2019/20:2677 (M) om behovet av att reformera WTO och vikten av att Sverige och EU verkar aktivt för att såväl stödja WTO som modernisera organisationen. Utskottet noterar att regeringen uppger att man verkar för att EU ska ha en fortsatt ledande roll i moderniseringsarbetet inom WTO och kan även konstatera att regeringen i februari 2020 bjöd in likasinnade länder inom EU till ett möte där bl.a. möjliga handlingsvägar framåt inom WTO behandlades. Att Sverige ska vara pådrivande för att stärka och modernisera WTO fastslås även i export- och investeringsstrategin. Utskottet noterar vidare att ett reformerat WTO även är prioriterat av kommissionen. Som framgår i det föregående avser kommissionen att lägga fram ett initiativ för en reform av WTO under 2020, och utskottet noterar kommissionens ambition att leda internationella insatser och samarbeta med partner för att reformera WTO. Utskottet menar således att den förda politiken ligger i linje med det som efterfrågas av motionärerna, varför riksdagen bör avslå samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Därmed avstyrks de nämnda motionerna i berörda delar.

Den framtida handelsrelationen mellan Storbritannien och EU

I motionerna 2019/20:394 (SD) och 2019/20:3024 (M) framhålls vikten av att bibehålla en god handelsrelation till Storbritannien efter brexit. Storbritanniens utträde ur EU är en stor förlust för EU och innebär oundvikligen en försämring för svenska företag jämfört med om Storbritannien hade fortsatt vara en del av den inre marknaden. Med det sagt ska fokus framöver givetvis vara att skapa ett så bra avtal mellan Storbritannien och EU som möjligt.

Utskottet konstaterar att Europeiska rådet i februari 2020 enades om ett brett mandat till kommissionen för förhandlingarna om ett nytt partnerskap med Storbritannien som bl.a. omfattar handel. Enligt den ursprungliga planen ska förhandlingsrundor äga rum med två till tre veckors mellanrum med ambitionen att sluta ett avtal innan utträdesavtalet löper ut den 31 december 2020. Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att få på plats ett avtal om handel innan Storbritannien helt står utanför EU:s inre marknad. Med anledning av coronaviruset och den extraordinära situation som EU och dess

medlemsländer befinner sig i har den kommande förhandlingsrundan i likhet med många andra möten inom EU skjutits på framtiden. Utskottet noterar att det finns en möjlighet att förlänga utträdesavtalets giltighetsperiod om ett sådant behov skulle uppstå.

Med anledning av det som anförs i de nämnda motionerna noterar utskottet vidare kommissionens ambition att sluta ett partnerskap med rekordstor omfattning som sträcker sig långt utöver handel. Utskottet noterar också att regeringen i export- och investeringsfrämjandestrategin framhåller att Storbritannien är en av Sveriges viktigaste handelspartner och att regeringen avser att fortsätta arbeta för att den nära handelsrelationen med Storbritannien vidmakthålls. Utskottet ser därför ingen anledning för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen enligt det som föreslås, och de nämnda motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

EU:s inre marknad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som rör vissa frågor om EU:s inre marknad och exportförbudet för snus. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken, gällande rätt och pågående insatser.

Jämför reservation 10 (M), 11 (SD), 12 (C), 13 (L) och 14 (M, SD) samt det särskilda yttrandet (V).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2664 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9 föreslås att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att verka för att EU:s ekodesigndirektiv ses över i syfte att bl.a. införa gemensamma kriterier för att minska utsläppen av mikroplaster från både textiltvätt i hushåll och storskaliga tvätterier i privat och offentlig regi. Enligt det som anförs i motionen har mikroplast från textila syntetfibrer som avges vid tvätt identifierats som den största utsläppskällan uppströms till kommunala avloppsreningsverk.

Genom att tillåta export av svenskt snus till EU skulle det finnas goda förutsättningar för fler jobb, samtidigt som frekvensen av rönksrelaterad cancer potentiellt kan minska i hela EU, framhålls i kommittémotion 2019/20:2669 yrkande 32 av Louise Meijer m.fl. (M). Riksdagen bör därför enligt motionärerna uppmana regeringen att verka för att upphäva exportförbudet för snus inom EU.

I kommittémotion 2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 22 i denna del framhålls vikten av att skapa förutsättningar för ökad tjänsteexport. Motionärerna anser att den inre tjänstemarknaden inom EU behöver utvecklas genom ett breddat tjänstedirektiv som omfattar ökad rörlighet inom flera sektorer, såsom digitala tjänster och varor.

Även David Josefsson (M) efterfrågar i motion 2019/20:1888 yrkande 1 att riksdagen ska uppmana regeringen att driva på för att häva försäljningsförbudet i fråga om snus i övriga EU. I motionen anges liknande skäl som i motion 2019/20:2669 (M), dvs. att det skulle kunna leda till fler jobb i Sverige och minskad rökning med positiva hälsoeffekter som följd.

I kommittémotion 2019/20:383 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) konstateras att de omfattande stölderna av framför allt koppar utgör ett stort samhällsekonomiskt problem som bl.a. drabbar småföretag, Sveriges kyrkor och järnvägar. Stölderna leder också till att Sveriges kulturarv utarmas och att säkerheten för tågen hotas. För att komma till rätta med problemet föreslår motionärerna flera åtgärder för att motverka oseriös handel med metall. Genom ett tillkännagivande bör därför riksdagen enligt yrkande 1 uppmana regeringen att återkomma med förslag till reglering av handeln med metallskrot som omfattar förbud mot utbetalning av kontant ersättning. Vidare föreslås att riksdagen ska uppmana regeringen att enligt yrkande 2 ta initiativ till att införa ett krav om spårbarhet och enligt yrkande 3 införa ett särskilt tillstånd för handel med metallskrot.

I kommittémotion 2019/20:384 av Tobias Andersson m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att avskaffa EU:s totalförbud mot export av svenskt snus. Snusförbudet är enligt motionärerna oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på. Vidare framhålls att det inte finns några övertygande argument för att upprätthålla exportförbudet; tvärtom är argumenten för att tillåta export långt mycket tyngre. Förbudet är enligt motionärerna också förenat med betydande samhällsekonomiska kostnader eftersom det innebär stora summor i förlorade exportintäkter för Sverige.

I kommittémotion 2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 konstateras att den inre marknaden gagnar Sverige som exportnation. Motionärerna anför att det finns ett stort värde i en välfungerande inre marknad med förutsägbara och rättvisa regler, men menar samtidigt att fördelarna ska vägas mot riskerna med en alltför byråkratiserad inre marknad som kan innebära onödigt kostnadsdrivande regelkrångel för svenska företag. Vidare motsätter sig motionärerna marknads- och handelsfientliga tendenser som man menar på senare tid blossat upp inom EU.

I kommittémotion 2019/20:3347 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 72 anför att en minimering av antalet berusade trafikanter på vägarna är prioriterat. En del i detta är enligt motionärerna att alla alkomätare som säljs ska vara godkända av ett ackrediteringsföretag. Det framhålls i motionen att de billigare alkomätarna generellt inte är pålitliga, vilket kan leda till en falsk trygghet för användaren.

I motion 2019/20:856 av Mikael Strandman och Thomas Morell (båda SD) problematiseras i likhet med i motion 2019/20:383 (SD) stölder av koppar och annan metall. Motionärerna menar att de åtgärder som hittills vidtagits för att stoppa stölderna varit otillräckliga och föreslår att det ska införas ett förbud mot kontanthantering vid handel med järn- och metallskrot.

I partimotion 2019/20:3107 yrkande 34 av Annie Lööf m.fl. (C) konstateras att det redan på ett framgångsrikt sätt införts ekodesignkrav inom energiområdet, t.ex. för glödlampor och kylskåp. Motionärerna vill se liknande krav på duschar, blandare och toaletter och förordar ett tillkännagivande om att det ska ställas tydliga ekodesignkrav för produkter som används vid vattenförbrukning i syfte att nå en mer effektiv vattenanvändning.

I kommittémotion 2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del föreslås ett tillkännagivande om att Europa bör ges större förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt genom att EU skapar en gemensam digital inre marknad. Motionärerna vill att den inre marknaden ska öppnas ytterligare, särskilt när det gäller inrättandet av en digital inre marknad med stark nätneutralitet.

Även i kommittémotion 2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18 förordas ett tillkännagivande om att det ska ställas tydliga ekodesignkrav på produkter som används vid vattenförbrukning, i syfte att nå en mer effektiv vattenanvändning. Motiveringen är likalydande med den i motion 2019/20:3107 (C).

Désirée Pethrus (KD) anför i motion 2019/20:529 yrkande 7 att tjänstehandeln inom EU behöver utvecklas kraftigt. Motionären menar att skyddade yrken och titlar försvårar möjligheterna till gränsöverskridande etablering inom många tjänstesektorer och anser att riksdagen bör uppmana regeringen att verka för ett tydligare fokus på tjänstesektorn på den inre marknaden.

I partimotion 2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) förordas i yrkande 6 i denna del ett tillkännagivande om att utveckla den inre marknaden. Motionärerna betonar att EU:s marknad är en stor bidragande faktor till dagens välbefinnande och framhåller vikten av att EU fortsätter att slå vakt om den fria rörligheten för varor, tjänster och kapital och motsätter sig medlemsländers försök till protektionistiska förslag.

Vissa kompletterande uppgifter

Kommissionens strategier för den inre marknaden

Junckerkommissionen

Kommissionen presenterade under 2015 två meddelanden som rör EU:s inre marknad: meddelande om en strategi för en inre digital marknad i Europa (COM(2015) 192) och meddelande om att förbättra den inre marknaden – bättre möjligheter för individer och företag (COM(2015) 550). Utskottet har i ett tidigare betänkande beskrivit innehållet i dessa två meddelanden (bet. 2016/17:NU13). Utskottet skrev under våren 2016 ett utlåtande om det senare meddelandet (utl. 2015/16:NU16). I sitt ställningstagande anförde utskottet bl.a. att det delade kommissionens övergripande målsättningar. På ett

övergripande plan ansåg utskottet att målsättningen måste vara att handels hinder avvecklas, att nya handelshinder inte uppstår och att den inre marknadens potential utnyttjas fullt ut. Enligt utskottets uppfattning var det angeläget att kommissionen skulle vidta åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för tjänstehandel, bättre villkor för småföretag och gränsöverskridande e-handel samt öppenhet mot omvärlden. Utskottet framhöll också vikten av att redan överenskomna åtgärder genomförs på ett korrekt sätt och i rätt tid i alla medlemsländer och välkomnade kommissionens ambitioner på detta område.

I januari 2017 presenterade kommissionen ett tjänstepaket som innehåller tre lagstiftningsförslag som ska undanröja handelshinder på EU:s inre marknad för tjänster genom en förbättrad tillämpning av EU:s tjänstedirektiv. Förslagen i tjänstepaketet tar sin utgångspunkt i de redan befintliga tjänste- och yrkeskvalifikationsdirektiven. Förslagen som rör tjänstekort (COM(2016) 823 och COM(2016) 824) finns med bland de prioriterade förslagen i von der Leyen-kommissionens arbetsprogram för 2020.

Vidare presenterade kommissionen i december 2017 det s.k. varupaketet (COM(2017) 787). Syftet med varupaketet är att ta ett helhetsgrepp om de svagheter kommissionen identifierat för att ordna en bättre fungerande inre marknad för varor. Paketet innehåller två långtgående lagstiftningsförslag. Det första handlar om bättre överensstämmelse med EU:s produktregler och hur de ska genomföras (COM(2017) 795). Det andra syftar till en modernare och enklare tillämpning av ömsesidigt erkännande på den inre marknaden (COM(2017) 796). Varupaketet kompletteras av en rapport om tillämpningen av direktiv (EU) 2015/1535 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och föreskrifter för informationssamhällets tjänster under 2014 och 2015, en rapport om tillämpningen av förordning (EG) nr 765/2008 samt mjuk lagstiftning i enlighet med meddelandet med målet att bygga upp förtroendet för den inre marknaden. Båda lagstiftningsförslagen (COM(2017) 795 och COM(2017) 796) antogs under 2019 och kommer att börja tillämpas fr.o.m. april 2020 respektive juli 2021 (fullt ut).

I mars 2018 uppmanade Europeiska rådet kommissionen att göra en lägesbedömning av den inre marknaden när det gäller genomförande, tillämpning och efterlevnad av den gällande lagstiftning som är av avgörande betydelse för den inre marknadens funktionssätt samt när det gäller kvarvarande hinder och möjligheter för en fullt fungerande inre marknad. Kommissionen redovisade resultatet av detta uppdrag i meddelandet Den inre marknaden i en värld som förändras – En unik tillgång som kräver ett nytt politiskt åtagande (COM(2018) 772). Kommissionen konstaterar bl.a. att betydande resultat har uppnåtts på den inre marknaden men att den kräver och kommer att fortsätta kräva ansträngningar för att kunna upprätthållas och förbättras och för att anpassas till ny utveckling och nya utmaningar. Kommissionen hänvisar till att den under de senaste fyra åren har lagt fram ambitiösa åtgärder i syfte att ytterligare fördjupa den inre marknaden och göra den mer rättvis, men att det fortfarande återstår att anta 44 av 67 förslag som av olika skäl fortfarande inte kunnat godkännas av Europaparlamentet och rådet. Orsaken till detta är enligt

kommissionen att skillnaderna mellan olika uppfattningar om vad som ska prioriteras ökar och att det finns motstridiga uppfattningar om de potentiella fördelarna. Utskottet granskade meddelandet våren 2019 (utl. 2018/19:NU10) och framhöll bl.a. betydelsen av att effektivisera tjänstemarknaden och skapa en bättre fungerande inre marknad för såväl varor som tjänster. Därtill är en fortsatt anpassning till den digitala ekonomin central i arbetet med att förbättra den inre marknadens funktion. I utlåtandet fanns en reservation (SD) och ett särskilt yttrande (V).

Von der Leyen-kommissionen

Av kommissionens arbetsprogram för 2020 (COM(2020) 37) framgår att ett av kommissionens sex viktigaste mål är att skapa ett Europa som är rustat för den digitala tidsåldern. Bland de åtgärder som aviseras nämns en ny lag om digitala tjänster som syftar till att stärka den inre marknaden för digitala tjänster och hjälpa småföretagen med rättssäkerhet och lika villkor. Vidare framgår att kommissionen avser att föreslå en ny industristrategi för Europa som ska stödja miljöomställningen och den digitala omställningen samtidigt som den upprätthåller rättvis konkurrens. Den är tänkt att kompletteras med en särskild strategi för små och medelstora företag som ska göra det lättare för dem att verka, bygga ut och expandera. Kommissionen avser vidare att rapportera om hinder på den inre marknaden och föreslå en handlingsplan för bättre genomförande och efterlevnad.

Den 10 mars 2020 antog kommissionen ett paket med initiativ med flera av de förslag som nämndes i arbetsprogrammet som berör den inre marknaden.

I meddelandet om att kartlägga och åtgärda hinder på den inre marknaden (COM(2020) 93) konstaterar kommissionen att det i dag finns alltför många hinder som hämmar den inre marknadens funktion. Kommissionen bedömer att det behövs politisk vilja och beslutsamhet att samarbeta på EU-nivå och medlemsstatsnivå för att undanröja kvarstående hinder genom att ta itu med deras grundorsaker. Kommissionen anser att det paket med initiativ som kommissionen tagit fram utgör en utgångspunkt för ett förnyat partnerskap för ett EU som skapar tillväxt, välbefinnande och stabilitet för dess invånare och företag, både på hemmaplan och globalt.

I meddelandet om en långsiktig handlingsplan för bättre genomförande och efterlevnad av inre marknadsreglerna (COM(2020) 94) presenterar kommissionen ett antal åtgärder inom följande områden:

- Ökad kunskap och medvetenhet om inre marknadsreglerna.
- Bättre införlivande, genomförande och tillämpning av EU:s regler.
- Förebyggande på bästa sätt.
- Uppptäckt av bristande efterlevnad på den inre marknaden och vid de yttre gränserna.
- Stärkt kontroll av efterlevnad på fältet.
- Förbättrad hantering av överträdelseärenden.

Kommissionen framhåller att främjandet av en efterlevnadskultur förutsätter ett starkt politiskt engagemang för den inre marknaden och ett verkningfullt genomförande av reglerna för den. Kommissionen anför att handlingsplanen är ett svar på medlemsstaternas uppmaning att agera och utgör ett proaktivt svar på dagens utmaningar när det gäller genomförande och efterlevnad.

I meddelandet om en ny industristrategi för EU (COM(2020) 102) framhåller kommissionen att strategin lägger grunden för en industripolitik som stöder den dubbla omställningen, gör EU:s industri mer konkurrenskraftig på världsmarknaden och ökar EU:s strategiska oberoende.

I meddelandet om en SMF-strategi (dvs. en strategi för små och medelstora företag) för ett hållbart och digitalt EU (COM(2020) 103) presenterar kommissionen ett antal nyckelåtgärder inom följande områden:

- Kapacitetsuppbyggnad och stöd i omställningen till hållbarhet och digitalisering.
- Minskad regelbörda och förbättrat marknadstillträde.
- Förbättrad tillgång till finansiering.
- Styrning – partnerskap mellan EU-nivån och nationsnivån för resultat.

Regeringens prioriteringar för den inre marknaden 2019–2024

Enligt Regeringskansliets promemoria Prioriteringar för den inre marknaden 2019–2024: fri rörlighet för varor, tjänster, digital inre marknad och standardisering (dnr UD2019/08002/HI) från den 4 april 2019 är regeringens utgångspunkt att den inre marknaden bör främjas och stärkas genom att politikområdet förblir högprioriterat 2019–2024. En välfungerande inre marknad anses vara viktig för att säkra EU:s internationella konkurrenskraft. Inre marknadspolitiken bör utformas utifrån en bred ansats som innefattar samtliga politikområden som har stor inverkan på den inre marknadens funktion, och med beaktande av den internationella handelspolitiken. Den inre marknaden ska vidare vara öppen mot omvärlden. Hållbarhets- och klimatmålen ska uppnås parallellt med att den inre marknadens integration och tillväxt fortsätter, och med sociala hänsyn och miljöhänsyn. Utvecklingen av den inre marknaden bör vidare utgå från användarna – medborgare och företag – och fokusera på vad som gör störst skillnad för dem. Utvecklingens ledstjärnor bör vara innovation och nya affärsmodeller, goda ramvillkor, bättre lagstiftning och hållbarhet. Såväl stora som små, nya och traditionella företag ska ha bästa möjliga förutsättningar att förnya sig, växa och utvecklas på den inre marknaden och anpassa sig till den digitala ekonomin.

Regeringen anser att den fria rörligheten för tjänster bör prioriteras särskilt i ljuset av den lägre mognadsgraden för tjänsterörligheten och eftersom tjänstehandeln ökar alltmer i betydelse. Fokus bör vara efterlevnad av existerande regelverk, särskilt tjänstedirektivets materiella bestämmelser och dess anmälningsplikt.

På varuområdet anser regeringen att funktionaliteten i och tillämpningen av regelverket behöver stärkas. År 2017 var handeln med varor tre gånger så stor

som handeln med tjänster. Den fria rörligheten för varor är generellt sett väl-fungerande, men mer kan göras för att se till att varurörligheten fungerar som den ska.

En fortsatt anpassning av den inre marknaden till den digitala utvecklingen är också något som regeringen anser bör prioriteras. Särskilda ansträngningar krävs för en fortsatt anpassning till digitaliseringen och den digitala ekonomin. Den sammantagna effekten av den nuvarande strategin för en digital inre marknad behöver utvärderas för att identifiera nästa steg i arbetet. Särskilt fokus krävs bl.a. i fråga om dataekonomi och datadelning, digital delaktighet, digital kompetens och att göra ny teknik möjlig. En fortsatt hög ambitionsnivå när det gäller informationssäkerhet, infrastruktur, en ny handlingsplan för e-förvaltning, frågor om plattform- och delningsekonomin liksom europeiska småföretags möjligheter att skala upp är ytterligare viktiga frågor. Angeläget är också att konkurrenslagstiftningen, konkurrenstillsynen och reglerna för marknader främjar den digitala ekonomin och fångar upp eventuella nya utmaningar på området.

För att bättre omsätta den inre marknaden i praktiken bör såväl kommissionen som medlemsstaterna fokusera på att genomföra och efterleva inre-marknadsregelverket under kommande år. Regeringen vill bl.a. se en långsiktig plan för bättre genomförande och efterlevnad och att strukturella problem som inte kunnat lösas med problemlösningsverktyget Solvit följs upp.

Vidare framhåller regeringen att standardisering har påtagliga nytteeffekter för både företag och konsumenter. Standarder gör det enklare för företag att anpassa kravnivåer eller specifikationer för samma produkt på olika marknader. Standarder säkerställer även att varor och tjänster som vi använder dagligen är tillförlitliga och uppfyller krav på t.ex. miljöhänsyn och säkerhet. Regeringen anser att det är angeläget att den europeiska standardiseringen fortsätter att vara flexibel, inkluderande och marknadsanpassad så att den kan fortsätta att bidra till innovation och ständigt bättre varor och tjänster som tillfredsställer användarnas behov. Regeringen vill också se en europeisk standardisering som i största möjliga utsträckning stöder utvecklingen av internationella standarder och underlättar handeln med omvärlden.

Export- och investeringsstrategin

I den nyligen beslutade export- och investeringsstrategin konstateras att det trots att EU är Sveriges hemmamarknad kvarstår onödiga hinder för fri rörlighet för varor och tjänster som hämmar Sveriges och EU:s tillväxtpotentialer. I strategin framhålls att en fördjupad och välfungerande inre marknad är viktig för att säkra EU:s internationella konkurrenskraft och att inre marknadsarbetet därför även fortsättningsvis bör utgöra en av kommissionens huvudprioriteringar. Enligt vad som anförs i strategin bör kommissionen ha en öppen handels- och investeringspolitik gentemot omvärlden. Detta innebär enligt vad som sägs i strategin att den inre marknads regelverk så långt som möjligt

behöver vara globalt anpassat. Regelverk och strategier för den inre marknaden bör enligt vad som sägs i större utsträckning samordnas med den yttre handelspolitiken.

Metall- och skrothandel

Regeringen beslutade i augusti 2013 att tillsätta en särskild utredare (dåvarande justitierådet Annika Brickman) med bl.a. uppdraget att lämna en bedömning av om det bör införas ett lagstadgat förbud mot att använda kontanter och checkar som betalningsmedel vid handel med metallskrot. Ett syfte med ett sådant förbud skulle vara att stävja brottsligheten med metallstöld. I november 2014 överlämnades betänkandet *Handel med begagnade varor och med skrot* (SOU 2014:72) till regeringen. I utredningen föreslås att det införs ett förbud mot att använda kontanter, checkar och postväxlar som betalningsmedel vid handel med metallskrot i näringsverksamhet. Det främsta syftet med förbudet är att minska antalet metallstöld. Utredningen anser även att regleringen vid sidan av detta huvudmål bör kunna medverka till en förbättrad marknad med konkurrens på lika villkor i skrothanteringsbranschen. Utredningen har även övervägt om de näringsidkare som bedriver handel med metallskrot ska omfattas av ett tillståndskrav. En tillståndsreglering skulle enligt utredningen dock innebära en inskränkning av näringsfriheten och bör därför bara användas i sammanhang där viktiga samhällsintressen motiverar en sådan inskränkning. Enligt utredningen har det inte framkommit att behovet av kontrollåtgärder är särskilt stort och det finns därför inte tillräckliga skäl för en tillståndsreglering. I stället anser utredningen att det bör införas en anmälningsplikt för näringsidkare som handlar med skrot. På så sätt kan den tillsynsmyndighet som utses få kännedom om vilka näringsidkare som bedriver verksamhet i skrothanteringsbranschen. Utredningen har remissbehandlats.

I svaret på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:104) av Mikael Strandman (SD) om fördröjt införande av kontantförbud för handel med metallskrot anför statsrådet Ibrahim Baylan att regeringen har varit tydlig med att stöld av koppar och andra metaller måste bekämpas och motverkas. Statsrådet framhåller vidare att regeringen ser positivt på näringslivets initiativ till självreglering, som alternativ eller komplement till rådande lagstiftning. Självreglering kan enligt statsrådet vara ett viktigt instrument för att undvika en alltför detaljerad och sektorsspecifik lagstiftning. Statsrådet konstaterar vidare att det infördes en ny lag 2017 om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som grundar sig på EU:s fjärde penningtvättsdirektiv. Lagen omfattar bl.a. all yrkesmässig handel med varor där det förekommer kontanta betalningar motsvarande minst 5 000 euro. Enligt lagen ska verksamhetsutövaren vidta åtgärder för att uppnå kundkännedom om sina kunder. Om de åtgärder som verksamhetsutövaren vidtar inte är tillräckliga för att kunna hantera risken för penningtvätt är denne skyldig att avstå affären. Statsrådet framhåller avslutningsvis att regeringen noga följer frågan och utesluter inte

att det kan behövas vidtas någon form av åtgärd när det gäller handel med metallskrot.

Exportförbudet för snus

Inom EU råder sedan 1992 ett förbud mot tobak för oralt bruk med undantag för tobaksprodukter som är avsedda att rökas eller tuggas. Eftersom svenskt snus varken röks eller tuggas råder försäljningsförbud. När Sverige blev medlem i EU 1995 beviljades landet ett permanent undantag från snusförbudet. Cigaretter och traditionella rökfria tobaksprodukter (inklusive vissa asiatiska och afrikanska varianter, tuggtobak och nässnus) kan dock säljas lagligt inom EU. EU:s nu gällande tobaksproduktdirektiv antogs 2014 (2014/40/EU). Av direktivet framgår att det svenska undantaget för snus finns kvar och att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstår.

Förbudet var föremål för prövning av EU-domstolen under 2018 (mål C-151/17). En begäran om förhandsavgörande som framställdes i ett mål vid en brittisk förvaltningsdomstol mellan Swedish Match AB och Secretary of State for Health (hälsoministern, Storbritannien) om förbudet mot tillverkning och distribution av tobak för användning i munnen i Storbritannien är lagenligt. Frågan gällde huruvida snusförbudet i EU:s tobaksproduktdirektiv strider mot de EU-rättsliga principerna, den fria rörligheten för varor eller EU:s rättighetsstadga. EU-domstolen meddelade förhandsavgörandet den 22 november 2018 i vilket domstolen kommer fram till att snusförbudet i EU:s nya tobaksdirektiv inte är i strid med någon EU-rättslig princip och därmed är giltigt. Det innebär att det kommer att råda ett fortsatt förbud mot försäljning av snus inom EU, med undantag för Sverige. EU-domstolens förhandsavgörande kan inte överklagas.

Ekodesign

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG av den 21 oktober 2009 (nedan ekodesigndirektivet) är ett ramdirektiv, vilket innebär att det inte direkt fastställer ekologiska minimikrav. Direktivet anger vissa grundläggande krav på ekodesign hos produkter, utan att nämna någon specifik produkt, och vissa åtgärder som ska vidtas innan en produkt släpps ut på marknaden eller tas i bruk. Mer omfattande och preciserade krav på en viss produkts ekodesign ställs i stället upp i genomförandeåtgärder som antas av kommissionen. Sådana genomförandeåtgärder måste hålla sig inom den ram som anges i direktivet. Direktivet omfattar för närvarande mer än 40 produktgrupper (t.ex. pannor, lampor, tv-apparater och kylskåp). År 2009 utvidgades direktivets räckvidd till energirelaterade produkter som fönster, isoleringsmaterial och vissa vattenanvändande produkter. Det slutgiltiga målet med ekodesigndirektivet är att tillverkare av energianvändande produkter i designfasen kommer att vara skyldiga att minska produktkonsumtionens energiförbrukning och annan negativ miljöpåverkan.

På Energimyndighetens webbplats finns information om olika produktgrupper inom ekodesigndirektivet. Här framgår bl.a. att det pågår en förstudie för ekodesign och/eller energimärkning av kranar och duschar. I december 2019 publicerades ett diskussionspapper som syftar till att sammanfatta de huvudsakliga slutsatserna från förstudien och föreslå en väg framåt. Enligt de preliminära slutsatserna avser kommissionen att påbörja förhandlingar om en frivillig överenskommelse med European Bathroom Forum (EBF) och, parallellt, förbereda ett mandat för standardiseringsorganisationer att ta fram en funktionalitetsstandard för kranar och duschar. Bedömningen är att en sådan tvåstegslösning kan leda till att målen kan nås snabbare av industrin eftersom EBF redan marknadsför en märkning som inkluderar funktionalitetskrav.

Den 1 oktober 2019 beslutades kommissionens förordning (EU) 2019/2023 om bl.a. fastställande av krav på ekodesign för tvättmaskiner för hushållsbruk. Enligt artikel 8 i förordningen ska kommissionen se över förordningen mot bakgrund av den tekniska utvecklingen och presentera resultaten av översynen, inbegripet ett utkast till ändringsförslag om så är lämpligt senast den 25 december 2025. Vidare framgår att det i översynen bl.a. ska läggas särskilt fokus på genomförbarhet och lämplighet för nya krav, t.ex. på filter, som kan minska mängden mikroplaster i vattenutflödet.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Vissa frågor om EU:s inre marknad
- Exportförbudet för snus.

Vissa frågor om EU:s inre marknad

Utskottet har i tidigare handelspolitiska betänkanden, senast våren 2019 (bet. 2018/19:NU13), framhållit betydelsen av EU:s inre marknad samt vikten av att vidta åtgärder för att undanröja hinder för att genomföra en väl fungerande inre marknad och utveckla den gränsöverskridande handeln. Coronakrisen och den senaste tidens utveckling har än mer tydliggjort vikten av en fungerande inre marknad och tyvärr också aktualiserat frågor av akut karaktär. Utskottet vill därför innan det övergår till att kommentera förslagen i de aktuella motionerna understryka vikten av att de tillfälliga exportrestriktioner som vissa medlemsländer infört mot bakgrund av coronaepidemin upphör så att varor, inte minst medicinsk utrustning, kan flöda fritt på den inre marknaden. Utskottet välkomnar därför att en enig EU-nämnd ställde sig bakom att statsministern vid Europeiska rådets videomöte den 26 mars 2020 skulle lyfta fram vikten av att de interna exporthinder som finns kvar tas bort. Utskottet noterar att det i ett gemensamt uttalande från Europeiska rådets medlemmar den 26 mars 2020 framgår att medlemmarna i de fall där tillfälliga kontroller införts vid de inre gränserna kommer att säkerställa att gränsförvaltningen för personer och varor

sker på ett smidigt sätt och att den inre marknads funktion bevaras. Medlemmarna anför vidare att de med bistånd från kommissionen skyndsamt kommer att ta itu med kvarstående problem för tillgången till varor och samhällsviktiga tjänster både land-, luft- och sjövägen. Kommissionen uppmanas att rapportera om situationen före Europeiska rådets nästa videokonferens. Utskottet utgår från att regeringen kommer att fortsätta att verka aktivt för att den inre marknads funktion ska upprätthållas.

I ett mer långsiktigt perspektiv finns det många andra viktiga åtgärder som behöver vidtas för att främja och utveckla EU:s inre marknad, vilket också tas upp i flera av de aktuella motionerna. Inte minst kan mer göras för att säkerställa att de åtgärder som det redan fattats beslut om genomförs på ett tillfredsställande sätt i samtliga medlemsstater. En välfungerande inre marknad är viktig för att säkra Sveriges och EU:s internationella konkurrenskraft. Utskottet vill samtidigt påpeka att den inre marknaden inte bör vara ett mål i sig utan ett medel, och stora krav måste ställas på bl.a. säkerhet, arbetsrätt, folkhälsa, miljöhänsyn och konsumentskydd.

Som redovisats anför regeringen i sina prioriteringar för inre marknadspolitiken bl.a. att den fria rörligheten för tjänster särskilt bör prioriteras i ljuset av tjänsterörlighetens lägre mognadsgrad och då tjänstehandeln ökar alltmer i betydelse. Regeringen uppger även att en fortsatt anpassning av den inre marknaden till den digitala utvecklingen också är något som bör prioriteras. Utskottet instämmer i detta och kan konstatera att det även ligger i linje med vad som anförs i flera här aktuella motioner. Vidare noterar utskottet att kommissionen nyligen antagit meddelandena Kartlägga och åtgärda hinder på den inre marknaden, Långsiktig handlingsplan för bättre genomförande och efterlevnad av inre marknadsreglerna, Ny industristrategi för EU och En SMF-strategi för ett hållbart och digitalt EU, som också refererats i det föregående. Kommissionen konstaterar bl.a. att det i dag finns alltför många hinder som hämmar den inre marknads funktion och framhåller behovet av politisk vilja och beslutsamhet att samarbeta på EU-nivå och medlemsstatsnivå för att undanröja kvarstående hinder genom att ta itu med deras grundorsaker. Utskottet välkomnar kommissionens ambition och konstaterar att utskottet kommer att ha möjlighet att återkomma i detalj till innehållet i dessa meddelanden inom ramen för den ordinarie hanteringen av EU-ärenden.

Tillkännagivanden i linje med vad som föreslås i motionerna 2019/20:394 (SD), 2019/20:529 (KD), 2019/20:2055 (L), 2019/20:2677 (M) och 2019/20:3251 (C) är enligt utskottets uppfattning mot bakgrund av vad som anförts inte nödvändiga. När det gäller det som sägs i motion 2019/20:394 (SD) om marknads- och handelsfientliga tendenser och skapandet av s.k. European Champions vill utskottet utöver det som anförts ovan tillägga följande. Utskottet noterar att statsrådet Ibrahim Baylan tillsammans med flera kollegor i andra medlemsländer skickat ett brev till kommissionens verkställande vice ordförande Margrethe Vestager om vikten av att inte luckra upp EU:s konkurrensregler. I brevet framhålls bl.a. att globala företag byggs genom konkurrens och inte genom att politiken väljer favoriter och skyddar

dem från konkurrens. I stället bör alla företag ges en rättvis chans så att de bästa, mest produktiva och innovativa företagen kan växa.

Utskottet har redan lyft vikten av att den inre marknaden inte bör vara ett mål i sig utan ett medel. Ett sådant exempel är när det införs gemensamma kriterier för olika produkter inom ramen för EU:s ekodesigndirektiv. I motion 2019/20:2664 (M) efterfrågas ekodesignkrav på tvättmaskiner för att minska utsläppen av mikroplaster, och i motionerna 2019/20:3107 (C) och 2019/20:3267 (C) efterfrågas tydliga ekodesignkrav på produkter som används vid vattenförbrukning i syfte att nå en mer effektiv vattenanvändning. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna om vikten av att minska utsläppen av mikroplaster och uppnå en mer effektiv vattenanvändning. Utskottet noterar att kommissionen nyligen beslutat om en förordning med uppdaterade ekodesignkrav för bl.a. tvättmaskiner för hushållsbruk av vilken det framgår att kommissionen senast den 25 december 2025 ska se över förordningen mot bakgrund av den tekniska utvecklingen. I den översynen ska fokus bl.a. ligga på genomförbarhet och lämplighet för nya krav, t.ex. filter, som kan minska mängden mikroplaster i vattenutflödet. I fråga om produkter som används vid vattenförbrukning noterar utskottet att det pågår ett arbete kring ekodesign och/eller energimärkning av kranar och duschar. Utskottet ser positivt på att det tagits initiativ i linje med det som efterfrågas i motionerna, som därmed kan avstyrkas.

När det gäller handel med vissa produkter på EU:s inre marknad förordas vidare i motion 2019/20:3347 (SD) att det endast ska få säljas certifierade alkoholmätare på den inre marknaden. Utskottet har vid flera tidigare tillfällen avstyrkt identiska förslag, senast våren 2019 (bet. 2018/19:NU13) och i sitt ställningstagande bl.a. konstaterat att det sedan 2013 finns två internationella standarder för alkoholmätare. Utskottet vidhåller sin uppfattning att även om standarderna i sig inte hindrar försäljningen av undermåliga alkoholmätare fyller de en viktig funktion eftersom de kan vägleda konsumenterna att hitta de produkter som uppfyller kraven, då det tydligt framgår vilka produkter som är certifierade enligt den aktuella standarden.

I motionerna 2019/20:383 (SD) och 2019/20:856 (SD) efterfrågas åtgärder för att komma åt problemet med stölder av koppar och annan metall. Bland annat förordas att det ska införas ett kontantförbud och ett tillståndskrav för handel med metallskrot. Utskottet har vid flera tillfällen, senast våren 2019 (bet. 2018/19:NU13), avstyrkt liknande förslag med hänvisning till den pågående beredningen av Skrothandelsutredningens slutbetänkande (SOU 2014:72). Utskottet noterar statsrådet Ibrahim Baylans svar på en skriftliga fråga om kontantförbud för handel med metallskrot (fr. 2019/20:104) i vilket statsrådet bl.a. framhöll näringslivets initiativ till självreglering och betonade att regeringen följer frågan noga och inte utesluter att det kan behöva vidtas någon form av åtgärd framgent. Utskottet ser därmed inte någon anledning att omvärdera sitt ställningstagande.

Därmed avstyrks samtliga motioner i berörda delar.

Exportförbudet för snus

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden som på olika sätt berört exportförbudet för svenskt snus, senast våren 2019 (bet. 2018/19:NU13). Utskottet kan nu i likhet med då konstatera att ett nytt tobaksproduktdirektiv antogs den 3 april 2014 och att det av detta framgår att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstår, liksom det svenska undantaget för snus. Utskottet har också konstaterat att EU-domstolen i ett förhandlingsavgörande hösten 2018 slog fast att exportförbudet för snus inte strider mot EU-rättsliga principer. Vidare har utskottet i tidigare ställningstaganden framhållit att en omförhandling av det nya tobaksdirektivet skulle kunna medföra att det undantag för snus som Sverige har i dag hotas. Utskottet noterar att statsrådet Anna Hallberg i svaret på en interpellation i februari 2020 (ip. 2019/20:191) tydliggjort att regeringen värnar om det svenska undantaget och regleringen av innehållet i snus. Statsrådet anförde vidare att hon inte i nuläget är beredd att aktivt arbeta för att EU:s förbud mot export av snus till andra medlemsstater avskaffas eftersom detta skulle aktualisera frågan om en omförhandling av tobaksproduktdirektivet.

Utskottet ser inga skäl att ändra sin tidigare bedömning och avstyrker därmed motionerna 2019/20:384 (SD), 2019/20:1888 (M) och 2019/20:2669 (M) i berörda delar.

Handels- och investeringsfrämjande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som rör handels- och investeringsfrämjande. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken och pågående insatser

Jämför reservation 15 (M), 16 (SD), 17 (C), 18 (V) och 19 (KD).

Motionerna

Utländska direktinvesteringar är viktiga för Sveriges välbefinnande, tillväxt och sysselsättning, anför Maria Strömkvist och Roza Güclü Hedin (båda S) i motion 2019/20:921. Motionärerna anser att regeringen jobbar aktivt med att främja utländska direktinvesteringar men ser ändå ett behov av att regeringen ser över möjligheten att inrätta en samordningsinstans för utländska direktinvesteringar i Sverige.

Exportkrediter som möjliggör finansiering av fossil råvaruutvinning som kraftgenerering behöver enligt vad som anförts i motion 2019/20:1198 av Marlene Burwick m.fl. (S) fasas ut. Det skulle göra Sverige till det första landet i världen med fossilfri exportkreditverksamhet och enligt motionärerna också sända en tydlig signal till andra länder att exportkrediter inte ska bidra

till fortsatt inlåsnings i ett ohållbart fossilberoende utan i stället användas för att stödja den nödvändiga energiomställningen.

I kommittémotion 2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 36 anförs att koldioxidfri el medför stora möjligheter för Sverige att bidra till klimatmålens uppfyllelse men också att skapa nya jobb och exportmöjligheter. Industrin och transportsektorn bör enligt motionärerna i största möjliga mån dra nytta av att Sverige har ren el, och motionärerna förordar därför att riksdagen ska uppmana regeringen att se över möjligheterna att attrahera energintensiv industri till Sverige.

I kommittémotion 2019/20:2677 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 22 i denna del framhålls vikten av att skapa förutsättningar för ökad tjänsteexport inom välfärdssektorn. Motionärerna framhåller att svenska aktörer inom välfärdstjänster håller internationellt sett hög klass och menar att välfärdstjänster måste ses som lika självklara exportmöjligheter som industriprodukter. Ett övergripande problem är enligt motionärerna möjligheterna att använda hemmamarknaden som referens vid upphandlingar utomlands. Vidare anförs i yrkande 23 att regeringen bör utveckla insatserna för svenska företags möjlighet att medverka i FN-upphandlingar. Motionärerna påpekar att FN 2014 upphandlade varor och tjänster globalt för 150 miljarder kronor, varav endast 0,16 procent upphandlades från Sverige, vilket vida understiger Sveriges andel av FN:s budget.

Sten Bergheden (M) förordar i motion 2019/20:1324 att riksdagen ska uppmana regeringen att ta fram en tydlig marknadsföringsstrategi för ökad export av svensk mat. Motionären menar att många andra länder har kommit mycket längre i sitt arbete med att marknadsföra och sälja sina matprodukter runt om i världen och anser att Sverige bör ta lärdom av hur dessa länder arbetar för att lyckas med export av egenproducerad mat. En marknadsföringsstrategi skulle kunna leda till ökad export och därmed skapa fler arbetsplatser i Sverige, anför motionären.

Den internationella konkurrensen har ökat i småbåtsindustrin, och den svenska exporten har under flera år minskat, konstateras det i motion 2019/20:2980 av Edward Riedl (M). Motionären föreslår därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att se över möjligheten att införa exportstöd liknande det i andra länder för att få igång exporten hos den svenska småbåtsindustrin.

I kommittémotion 2019/20:373 av Tobias Andersson m.fl. (SD) lämnas förslag om inriktningen för Business Swedens verksamhet inom det statliga uppdraget. Motionärerna anser enligt yrkande 1 att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att ge Business Sweden i uppdrag att ge tillväxtekonomier som eftersträvar att upprätthålla mänskliga rättigheter högre prioritet. Motionärerna anför att en sådan inriktning skulle leda till att Business Sweden kan verka för ekonomisk tillväxt både i Sverige och globalt samtidigt som Sverige på riktigt bidrar till demokratiseringsprocesser och stärkande av levnadsvillkor utomlands. Motionärerna förordar vidare i yrkande 2 att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att ge

Business Sweden i uppdrag att verka för ökad export av produkter och tjänster som berör energieffektivisering och miljöteknik. I motionen konstateras att detta är ett område där efterfrågan på tekniska och innovativa lösningar är stor och som det därmed finns betydande potential inom för svenska företag framöver.

I kommittémotion 2019/20:376 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) framhålls att Sverige har många konkurrensfördelar när det gäller etablering av datacenter, som t.ex. kallt klimat, tillgång till kompetens och en bra it-infrastruktur med stor kapacitet. Motionärerna konstaterar att det finns ett ökande behov av datalagring och därmed etablering av datacenter. För att utöka möjligheterna att nyetableringar av datacenter sker i Sverige efterfrågar motionärerna i yrkande 1 en nationell strategi som ska kanalisera de många konkurrensfördelar som Sverige har, och föreslår att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att utarbeta en sådan strategi.

I kommittémotion 2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att göra en utvärdering av svenska sektors långsiktiga importbehov. Svensk export är beroende av import, och politisk instabilitet eller påtryckningar i exporterande nationer, länders monopolställningar när det gäller vissa produkter eller naturliga orsaker är alla faktorer som kan förändra den globala hemmamarknaden. Motionärerna framhåller vidare vikten av att stärka svenska exportmöjligheter genom goda handelsrelationer och världsledande produkter och tjänster som befinner sig högt upp i värdekedjan och förordar i yrkande 5 ett tillkännagivande om detta. Befintliga nationella konkurrensfördelar bör förädlas för att stärka Sveriges marknadsandelar och för att ta del av nya och växande internationella tillväxtregioner. I motionen finns även förslag om den statligt finansierade exportrådgivningen. I yrkande 16 förordar motionärerna att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att utreda hur framtida regional exportrådgivning även ska kunna upphandlas av fristående aktörer. Vidare bör regeringen även enligt yrkande 17 överväga att införa en nationell samordning av medel avsedda för exportfrämjande och andra statliga insatser så att insatser inom exportfrämjande och t.ex. insatser för näringslivet och arbetstagarna inte drar åt olika håll.

Det finns en potential för svenska företag att bidra till minskade nettoutsläpp av koldioxid i ett globalt perspektiv genom att exportera energieffektiva produkter, konstateras det i kommittémotion 2019/20:595 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7. Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om att export som främjar energieffektivitet bör främjas.

Svensk livsmedelsindustri har ett beräknat exportvärde motsvarande 70 miljarder kronor. Det skriver Staffan Eklöf m.fl. (SD) i kommittémotion 2019/20:603. För att främja exporten av svenska livsmedel förordas i yrkande 27 ett tillkännagivande om att små och medelstora livsmedelsföretag ska få stöd med kompetensutveckling för att bli bättre på att exportera svenska livsmedel.

I kommittémotion 2019/20:754 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5 förordar motionärerna ett tillkännagivande om att Business Sweden ska ge Somaliland ökad prioritet för att främja svenska investeringar. Detta skulle enligt vad som anförs i motionen kunna leda till ett minskat beroende av bistånd i området samtidigt som tillväxten ökar. Det skulle också kunna möjliggöra en billigare import av varor till Sverige.

Statliga exportåtgärder som exportstrategin och exportkrediter ska fokusera särskilt på grön teknik och grön omställning i linje med Parisavtalet, enligt ett förslag till tillkännagivande i partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 25.

I kommittémotion 2019/20:3252 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7 konstateras att endast omkring 10–15 procent av de små och medelstora företagen bedriver exportverksamhet, varav många som underleverantörer. Motionärerna menar att Sverige är en alltför begränsad testmarknad för små och medelstora företag och efterlyser åtgärder för att underlätta steget till export för dessa företag.

I kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 förordas ett likalydande tillkännagivande som det i motion 2019/20:3107 (C) om att statliga exportåtgärder som exportstrategin och exportkrediter ska fokusera särskilt på grön teknik och grön omställning i linje med Parisavtalet.

Även i kommittémotion 2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 46 förordas ett likalydande tillkännagivande som det i motionerna 2019/20:3107 (C) och 2019/20:3258 (C) om att statliga exportåtgärder som exportstrategin och exportkrediter ska fokusera särskilt på grön teknik och grön omställning i linje med Parisavtalet.

I kommittémotion 2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6 anförs att det mot bakgrund av ett akut behov av omställning är obegripligt att handels- och investeringsfrämjandet som sker genom statliga bolag och myndigheter till så stor del kommer fossilindustrin till del. Motionärerna förordar därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att snarast återkomma med nya riktlinjer som stoppar stöd från statliga bolag och myndigheter till miljö- och klimatskadliga investeringar.

Sverige har potential att exportera mer livsmedel, sägs det i kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD). Motionärerna förordar i yrkande 31 ett tillkännagivande om att underlätta den svenska livsmedelsexporten, bl.a. genom att inrätta livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga marknader. I motionen efterfrågas även ett tydligt främjandeuppdrag till Business Sweden, och motionärerna anser även att kompetensen inom livsmedel behöver förbättras hos Business Sweden. Business Sweden ska tillhandahålla information till livsmedelsföretag om tillvägagångssätt liksom om potential och mervärdet i att förädla produkter för export.

Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att ett Business Sweden-kontor öppnas i Israel, anför Roland Utbult (KD) i motion 2019/20:2785 yrkande 2. Motionären konstaterar att Israel är med på Sveriges lista över prioriterade handelspartner, men att Business Sweden trots

det inte har något kontor i landet utan att förbindelserna i stället sköts från Europakontoret i Wien.

I motion 2019/20:2448 av Karolina Skog och Lorentz Tovatt (båda MP) lämnas fler förslag på tillkännagivanden om statliga exportkrediter. Enligt yrkande 1 förordas att Exportkreditnämnden (EKN) och Svensk Exportkredit AB (SEK) ska upphöra med finansiellt stöd till fossila investeringar. I yrkande 2 förordas vidare att EKN och SEK ska offentliggöra alla projekt som beviljas stöd för att möjliggöra en effektivare granskning av deras verksamhet. EKN och SEK bör vidare enligt yrkande 3 ha främjandet av hållbar export som huvuduppdrag. Slutligen bör Sverige inom internationella organisationer, såsom OECD och EU, verka för att de globala finansiella flödena styrs om i enlighet med Parisavtalet och Agenda 2030 enligt yrkande 4.

Anna Sibinska m.fl. (MP) efterfrågar i motion 2019/20:2863 yrkande 2 exportstöd till svensk bild och form. Exportstödet skulle enligt motionärerna kunna utformas på flera sätt, t.ex. genom ett riktat stöd till professionella aktörer inom mellanledet för bild och form, genom uppdrag till Svenska institutet eller genom en modell med regional exportrådgivning inriktad på bild och form.

Vissa kompletterande uppgifter

Export- och investeringsstrategin

I december 2019 beslutade regeringen om Sveriges export- och investeringsstrategi. Strategin är framtagen av regeringen samt Centerpartiet och Liberalerna. Strategin beskrivs som en vidareutveckling av den tidigare exportstrategin för de kommande åren med fokus på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Satsningen syftar till att bidra till ökad tillväxt och fler jobb i hela landet. Strategin ska också bidra till målsättningen att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 i linje med regeringens handlingsplan 2018–2020. För att maximera nyttan av exportfrämjandet anförs att fokus läggs på att stötta små och medelstora företags export samt på marknader med hög BNP, hög förväntad tillväxt eller höga trösklar för att ta sig in på marknaden. Den utvecklade strategin ska främja ett mer konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv och underlätta för företag i hela landet att växa och nå ut på de globala marknaderna. Den ska vidare bidra till fler högkvalitativa utländska investeringar i hela landet.

I strategin betonas bl.a. att Sveriges nästan helt fossilfria elproduktion ger förutsättningar att producera produkter med lägre koldioxidavtryck än motsvarigheter från länder med en mer fossilbaserad energimix. Genom att exportera dessa produkter bidrar svenska företag till klimatomställningen. Svenska företag exporterar i hög utsträckning även produkter och tjänster som i sig själva bidrar till minskade utsläpp och ökad miljönytta. På så vis bidrar näringslivet till såväl Parisavtalet som det nationella miljömålsarbetet och FN:s Agenda 2030. Genom att driva frågan om hållbar upphandling kan

Sverige främja en hävstång för ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet globalt. Upphandlingsprocesser med tydligare hållbarhetskriterier skulle gynna svenska företag eftersom de ofta erbjuder lösningar som är miljömässiga och konkurrenskraftiga ur ett livscykelperspektiv.

I strategin har följande fem strategiska målsättningar formulerats:

1. Sveriges export ska öka, både i absoluta tal och som andel av BNP.
2. Fler små och medelstora företag ska exportera.
3. Sverige ska vara pådrivande för en fri, hållbar och rättvis internationell handel.
4. Sveriges innovationsledarskap ska användas för att stärka näringslivets exportförmåga och internationella konkurrenskraft.
5. Sveriges attraktionskraft för utländska investeringar, kompetens, talanger och besökare ska öka.

I arbetet med strategin har de sedan tidigare påbörjade insatserna setts över och kompletterats med nya eller förstärkta insatser. Bland insatserna kan nämnas att arbetet med att vinna stora strategiska affärer ska vässas ytterligare. Vidare ska regeringen driva på för att de internationella och europeiska regelverken för bl.a. exportkrediter och annan offentlig handelsfinansiering bidrar till hållbarhet och uppfyllandet av Parisavtalet. Svenska företag som vill etablera sig på nya marknader eller konkurrera om stora kontrakt ska i större utsträckning få stöd på plats. Främjandet när det gäller upphandlingar finansierade genom FN, Världsbanken och andra internationella organisationer ska fortsätta och svenska företags deltagande i dessa upphandlingar ska öka. Satsningen på regionala exportcentrum ska utvecklas och satsningarna på svensk livsmedellexport ska fortsätta. Möjligheterna att inom investeringsfrämjandet inrätta en gemensam stödfunktion för internationell kompetens i samverkan med utvalda kommuner för att efter nordisk modell bistå med praktiska frågor om etablering i Sverige undersöks.

Livsmedellexport

Regeringen presenterade i januari 2017 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop. 2016/17:104). I propositionen föreslås en strategi för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja som ska ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030. Det övergripande målet för strategin föreslås vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

Vad gäller livsmedellexport bedömer regeringen att en ökad export och fler exporterande företag kan stärka tillväxten i den svenska livsmedelskedjan, och därför bör man fortsätta att utveckla exportfrämjande insatser. Regeringen konstaterar att den svenska exporten varit beroende av ett fåtal företag, vilket gör utvecklingen känslig för enskilda företags utveckling. Regeringen delar

Konkurrenskraftsutredningens bedömning att ökad export av livsmedel är en förutsättning för ökad lönsamhet inom livsmedelssektorn och anser att det är viktigt att fler företag exporterar och därmed bidrar till tillväxten i livsmedelskedjan. Regeringen bedömer vidare att branschorganisationer har en viktig roll i att vägleda och koordinera företagen att hitta nya marknader. Framgångsrik export kräver också att företagens potentiella utländska kunder har tillräcklig information om vad de svenska företagen har att erbjuda. Staten bör därför i samverkan med företag och branschorganisationer genomföra insatser för kunskapsspridning om svensk livsmedelsproduktion.

Regeringen konstaterar också att det informationsbehov som livsmedelsföretag som vill agera på utländska marknader har är en utmaning, inte minst för små och medelstora företag eftersom kostnaden för att skaffa relevant kunskap och kompetens kan vara mycket hög. Långsiktiga satsningar behöver därför göras för att underlätta för företag att ta del av den kunskap och information som de behöver för att kunna exportera. Regeringen anser att det behövs insatser för att främja och underlätta export och gör därför bedömningen att exportfrämjande insatser för livsmedelsexporten bör fortsätta att utvecklas. Även myndigheternas kunskap om livsmedelsexport bör stärkas och arbetet med att undanröja tekniska handelshinder vidareutvecklas.

I livsmedelsstrategin ingår en satsning på livsmedelsexporten under varumärket ”Try Swedish” som stöttar små och medelstora företag på utvalda marknader med särskilt stor potential. Inom handelspolitiken arbetar regeringen för att säkra marknadstillträdet för svenska företag och deras produkter och tjänster. En särskild insats avser att säkerställa produktgodkännanden på marknader utanför EU med särskilt stor potential för livsmedelsexport.

Den 20 december 2019 beslutade regeringen om Livsmedelsstrategins handlingsplan del 2. Handlingsplanen består av ett antal olika åtgärder som ska bidra till att nå livsmedelsstrategins övergripande mål under åren 2020–2025. Inom ramen för handlingsplanen ska det bl.a. genomföras en satsning för att få svenska anläggningar godkända för export till tredje land. För att öka marknadstillträdet för svenska livsmedel och jordbruksvaror ska arbetet med att utveckla exportgodkännanden fortsätta att utvecklas. Vidare ska det genomföras ett livsmedelsexportprogram med fokus på små och medelstora företag och ett regionalt exportprogram för innovativa livsmedelsföretag och livsmedelsföretag med en stor potential att nå ut på exportmarknaden. Satsningen på livsmedelsexportansvariga stationerade på potentiella tillväxtmarknader som kan bidra till att svenska företag får en kontakt på den specifika marknaden och bidra till att svenska företag finner nya exportmöjligheter ska fortsätta.

Datacenter

Utredningen om sektorsneutral och konkurrenskraftig energiskatt på el (SOU 2015:87) konstaterade att energiskatten på el för tjänsteföretag i Sverige var jämförelsevis hög i förhållande till andra länder, inklusive länder i Sveriges

omedelbara närhet. Den 1 januari 2017 sänktes därför energiskatten på förbrukning av elektrisk kraft i större datacenter (minst 0,5 megawatt) till samma nivå som den som gäller för bl.a. tillverkningsprocessen i industriell verksamhet. Syftet med sänkningen var att förbättra konkurrenskraften för data-näringsen och stärka förutsättningarna för nyetableringar. I budgetpropositionen för 2018 föreslog regeringen att energiskattenedsättningen för elförbrukning i datorhallar skulle utvidgas till att även omfatta mindre datacenter. Förslaget väntas gynna den förväntade expansionen av branschen. Riksdagen godkände förslaget (bet. 2017/18:FiU1).

Regeringen har vidare gett Business Sweden i uppdrag att främja investeringar i datacenter. Business Sweden bedriver tillsammans med ett antal regionala aktörer projektet Data Centers by Sweden. Projektet marknadsför Sverige internationellt och för en dialog med internationella företag om etablering av datacenter i Sverige.

Statsrådet Magdalena Andersson besvarade den 13 februari 2019 en fråga från Boriana Åberg (M) om vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att det ska finnas rättvisa förutsättningar för hela datacenterbranschen, inklusive colocation-företagen (fr. 2018/19:170). Statsrådet anförde att regeringen under flera år har arbetat med att ge datacenterbranschen goda förutsättningar, dels genom sänkt energiskatt för den som förbrukar el i en datorhall, dels genom att definitionen av datorhall har utvidgats, vilket har inneburit att branschen har en skattemässigt gynnad position.

Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden)

Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) ansvarar för det statligt finansierade export- och investeringsfrämjandet och ägs till lika delar av staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU). Business Sweden bildades den 1 januari 2013 då Exportrådet och Invest Sweden slogs samman.

I linje med ett årligt riktlinjebeslut som beslutas av regeringen har Business Sweden både ett exportfrämjande uppdrag att hjälpa svenska företag att öka sin globala försäljning och ett investeringsfrämjande uppdrag att hjälpa internationella företag att investera och expandera i Sverige. Årsuppdraget inom den exportfrämjande verksamheten syftar till att stärka svenska företags internationalisering och därmed bidra till ökad export, sysselsättning och hållbar tillväxt i hela Sverige. Årsuppdraget inom den investeringsfrämjande verksamheten syftar till att attrahera och underlätta utländska investeringar i Sverige och därmed bidra till ökad sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet.

I riktlinjerna för 2020 framgår bl.a. att Business Sweden ska prioritera institutionell närvaro på tillväxtmarknader som bedöms ha långsiktig potential för svenska företag men där särskilt finansiellt stöd krävs för att finansiera verksamheten. I riktlinjerna anförts vidare att regeringens ambitioner med att förverkliga Parisavtalets målsättningar och driva omställning till stöd för

klimatmålen och hållbar utveckling bör återspeglas i verksamheten. Näringslivets roll i omställning är avgörande. Business Sweden har vidare ett antal särskilda uppdrag. I sammanhanget kan nämnas uppdraget om en fortsatt satsning på livsmedelsexport och att bistå svenska företags exportambitioner i enlighet med uppdraget i livsmedelsstrategin och uppdraget om startup-företag och scaleup-företag inom klimat- och miljövänliga lösningar.

Utredning om ett effektivt offentligt främjande av utländska investeringar

I februari 2018 fick en särskild utredare i linje med vad som aviserats i exportstrategin i uppdrag att göra en översyn av investeringsfrämjandet i Sverige (dir. 2018:3). I direktivet angavs att investeringsfrämjandet har ökat i betydelse under senare år och att utländska investeringar som tillför kapital, kunskap, kompetenser och nya marknader till svenskt näringsliv har betydelse för svensk sysselsättning och export. Ett delbetänkande lämnades i juni 2018 och ett slutbetänkande i april 2019 efter ett tilläggsdirektiv (dir. 2018:113).

I slutbetänkandet (SOU 2019:21) har utredaren bl.a. föreslagit ett antal insatser för en tydlig målformulering, ansvarsfördelning och samverkan mellan aktörerna inom investeringsfrämjandet. För att kunna kraftsamla på nationell nivå bör en strategi för investeringsfrämjande med en konkret handlingsplan antas som en del av den fortsatta exportstrategin. Vidare har utredaren föreslagit att en nationell investeringssamordnare ska tillsättas och att Team Sweden Invest bör samla fler aktörer för att höja samverkan till nästa nivå. Utredaren framhöll att det finns stor potential att stärka arbetet med långsiktigt strategiskt viktiga investeringar genom att utforma ett arbetssätt som liknar exportsstrategins satsning på stora affärer av högt strategiskt intresse för svenska företag. Business Sweden bör därför ges i uppdrag att tillsammans med svenska regioner identifiera och utveckla strategiska investeringsmöjligheter och sedan marknadsföra dessa mot ledande internationella företag. Det finns också potential att intensifiera nyttjandet av en rad aktörer inom investeringsfrämjandet, som t.ex. utlandsmyndigheter i prioriterade länder, handelssekreterare hos Business Sweden och honorärkonsuler. Sett till vikten av att stärka regionernas förutsättningar för långsiktigt investeringsfrämjande har utredningen föreslagit dels ökade resurser till Business Sweden, dels en förstärkning av det regionala investeringsfrämjandet genom statlig basfinansiering. Den föreslagna basfinansieringen från staten ska motsvara en heltidstjänst per region och villkoras mot en lika stor finansiering från respektive region.

Exportfrämjande och hållbart företagande

Utskottet har tidigare i ett handelspolitiskt betänkande (bet. 2012/13:NU13) återgett information från regleringsbrev och exportorganens (EKN och SEK) egna beskrivningar av sin verksamhet i relation till frågor om hållbart (ansvarsfullt) företagande. Sedan 2014 har EKN genom regleringsbrevet inte

bara i uppdrag att informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter, utan myndigheten ska även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa riktlinjer och principer. I slutet av 2015 fick Business Sweden i uppdrag att förstärka sitt arbete med hållbart företagande. En genomgång av regleringsbrev, ägaranvisningar och riktlinjer för 2020 visar att EKN, SEK och Business Sweden fortsatt har uppdrag att arbeta för hållbart företagande inom sina respektive uppdrag.

I den nyligen beslutade export- och investeringsstrategin införs att Sverige inom ramen för bl.a. EU och OECD ska lyfta fram hur de internationella europeiska regelverken för bl.a. exportkrediter och annan offentlig handelsfinansiering ska bidra till att nå de globala målen för hållbar utveckling och uppfyllandet av Parisavtalet. Gemensamma spelregler ger förutsägbara och likvärdiga villkor för exportföretagen i alla medverkande länder.

SEK har sedan 2015 erbjudit s.k. gröna lån, och i slutet av 2019 införde bolaget en grön räntekurva för samtliga låneprodukter för dem med gröna lån. Det innebär att exportföretag och underleverantörer vars produkter eller verksamhet bidrar till minskad miljöbelastning eller effektivare resursanvändning kan få en lägre ränta. Därutöver får företagen också en grön stämpel som visar att deras verksamhet bidrar till FN:s globala hållbarhetsmål. Enligt uppgifter på SEK:s webbplats har efterfrågan på grön finansiering ökat och merparten av de investeringar som görs bedöms handla om industrins behov av omställning till fossilsnålare verksamheter.

Regeringen beslutade den 5 mars 2020 att ge Exportkreditnämnden i uppdrag att se över hur de svenska och internationella exportfinansieringsystemen ska bidra till tydlig omställning och kraftigt minskade utsläpp av växthusgaser. Uppdraget omfattar bl.a. att beskriva hur kreditgivningen kan anpassas för att vara i linje med Parisavtalet och inte skapa inlåsnings- eller fossilberoende och att analysera hur regelverken kan förändras för att uppnå omställning. I uppdraget ingår också att ta fram förslag på hur svenska exportkrediter ska bli mer transparenta. Uppdraget ska redovisas i augusti 2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2018 förordade utskottet ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att exportprogrammen och andra åtgärder inom ramen för livsmedelsfrämjandet når små och medelstora livsmedelsföretag i hela landet (bet. 2017/18:NU11). I en reservation framfördes att riksdagen inte skulle göra något tillkännagivande (S, MP, V). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Tillkännagivandet redovisades som slutbehandlat i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20: utg.omr. 23). Miljö- och jordbruksutskottet som hanterade det aktuella utgiftsområdet anförde att det delade regeringens bedömning.

Utskottets ställningstagande

Det svenska samhället står just nu inför stora utmaningar i kölvattnet av coronavirusets framfart. Det gäller givetvis fara för liv och hälsa med anledning av sjukdomen covid-19, men det får också konsekvenser för tillväxten och sysselsättningen i Sverige och det drabbar svenska företag hårt. För Sverige som är ett litet handelsberoende land som konkurrerar i en global ekonomi är export, import och utländska investeringar av stor vikt för ekonomi och sysselsättning. Det offentliga handels- och investeringsfrämjandet kommer i och med coronakrisen att få en ökad betydelse, både på kort och på lång sikt. Utskottet konstaterar att regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna mot bakgrund av coronakrisen ökat SEK:s låneram från 125 till 200 miljarder kronor och att EKN kommer att fatta beslut om kreditgarantier som innebär nya och förbättrade möjligheter för företag att låna.

I motionerna finns förslag på hur det svenska export- och investeringsfrämjandet kan utvecklas, och vidare efterfrågas främjandeåtgärder för specifika branscher. I december 2019 beslutade regeringen om en utvecklad export- och investeringsstrategi som tagits fram tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna. Utskottet vill inledningsvis uttala sitt stöd för strategin och de åtgärder som presenteras i denna. Strategin syftar till att bidra till ökad tillväxt och fler jobb i hela landet.

Med anledning av det som anförs i motionerna vill utskottet särskilt framhålla följande. Strategin har ett tydligt fokus på att stötta små och medelstora företags export framför allt till marknader med hög BNP eller hög förväntad tillväxt eller där det är svårt att ta sig in på marknaden. Den utvecklade strategin ska vidare främja ett mer konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv.

Strategin har vidare ett tydligt fokus på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Inom ramen för strategin ska regeringen verka för att driva på för att de internationella och europeiska regelverken för bl.a. exportkrediter och annan offentlig handelsfinansiering bidrar till hållbarhet och uppfyllandet av Parisavtalet. Utskottet kan också konstatera att regeringen den 5 mars 2020 gav EKN i uppdrag att se över hur de svenska och internationella exportfinansieringssystemen ska bidra till tydlig omställning och kraftigt minskade utsläpp av växthusgaser. Uppdraget omfattar bl.a. att beskriva hur kreditgivningen kan anpassas för att vara i linje med Parisavtalet och inte skapa inlåsnings i fossilberoende samt att analysera hur regelverken kan förändras för att uppnå omställning. Detta ska bl.a. göras genom att Sverige senast 2022 ska upphöra med sina exportkrediter till investeringar för prospektering och utvinning av fossila bränslen. I uppdraget ingår också att ta fram förslag på hur svenska exportkrediter ska bli mer transparenta. Utskottet noterar vidare att SEK vid sidan av sina tidigare gröna lån nyligen infört en s.k. grön räntekurva. När det gäller den exportfrämjande verksamheten vid Business Sweden, EKN och SEK vill utskottet också påminna om de uppdrag och skyldigheter dessa aktörer har att följa riktlinjer och lagstiftning inom hållbarhetsområdet.

När det gäller främjande av grön teknik och export som främjar energi-effektivitet kan det vidare framhållas att det av strategin framgår att Sverige kommer att driva frågan om hållbar upphandling, något som bedöms gynna svenska företag eftersom de ofta erbjuder lösningar som är miljömässiga och konkurrenskraftiga ur ett livscykelperspektiv. Här kan även nämnas det uppdrag som Business Sweden har fått att satsa på s.k. startup-företag och scaleup-företag med klimat- och miljövänliga lösningar.

När det gäller att attrahera energiintensiv industri och datacenter kan vidare nämnas att Business Sweden inom ramen för investeringsfrämjandet fått i uppdrag att ta fram ett förstärkt varumärke med fokus på innovation och hållbarhet och med vägledning av teman inom regeringens samverkansprogram. Bland samverkansprogrammets teman återfinns bl.a. näringslivets klimatomställning. Utskottet vill samtidigt framhålla att investeringsfrämjandet ska fokusera på investeringar med särskilt hög kvalitet och potential att tillföra nya arbetstillfällen, kapital, kunskaper eller nya marknader i hela landet. När det gäller datacenter vill utskottet också påminna om den sänkta energiskatten på förbrukning av el för datacenter och uppdraget till Business Sweden som redovisats i det föregående.

Mot bakgrund av andra frågor som lyfts i motionerna konstaterar utskottet att det av export- och investeringsstrategin framgår att främjandet av upphandlingar finansierade genom FN kommer att fortsätta, att satsningen på regionala exportcentrum ska utvecklas och att satsningarna på svensk livsmedellexport ska fortsätta. Möjligheterna att inrätta en gemensam stödfunktion för internationell kompetens i samverkan med utvalda kommuner för att bistå potentiella investerare i praktiska frågor som rör etableringen i Sverige kommer också att undersökas. När det gäller främjandet av den svenska livsmedelsexporten konstaterar utskottet att regeringen också beslutat om ytterligare en handlingsplan för 2020–2025 som ska bidra till att nå livsmedelsstrategins övergripande mål. För att bidra till en ökad livsmedellexport ska arbetet med att få svenska anläggningar godkända för export till tredjeländer, utvecklas. Arbetet för ett ökat marknadstillträde genom exportgodkännanden för svenska livsmedel och jordbruksvaror ska också fortsätta att utvecklas. Vidare ska det genomföras ett livsmedellexportprogram med fokus på små och medelstora företag och ett regionalt exportprogram för livsmedelsföretag. Satsningen på livsmedellexportansvariga som är stationerade på potentiella tillväxtmarknader ska också fortsätta, och som redovisats innebär det att Business Sweden fått i uppdrag att förstärka ett antal prioriterade marknader med en livsmedellexportansvarig, som bl.a. ska bidra till att svenska livsmedelsföretag får en kontakt på den specifika marknaden och finner nya exportmöjligheter.

I motion 2019/20:754 (SD) förordas att Business Sweden ska ge Somaliland ökad prioritet. Utskottet, som tidigare hanterat liknande förslag (senast i bet. 2018/19:NU13), vidhåller sin uppfattning att riksdagen mot bakgrund av situationen i Somaliland inte bör uppmana regeringen att ge Business Sweden i uppdrag att ge Somaliland högre prioritet. I motion 2019/20:2785 (KD) efterfrågas en översyn av förutsättningarna för att öppna ett Business Sweden-

kontor i Israel. Utskottet konstaterar att Business Swedens kontor i Österrike också täcker in den israeliska marknaden. Därtill har Sveriges ambassad i Tel Aviv bl.a. i uppdrag att främja svensk handel.

Sammantaget ser utskottet mot bakgrund av det som anförts inget behov av tillkännagivanden i enlighet med det som förordas i de aktuella motionerna.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Hållbart företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om hållbart företagande. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken och pågående insatser.

Jämför reservation 20 (V).

Motionerna

Johan Büser (S) konstaterar i motion 2019/20:2132 yrkande 2 att EU-domstolen i en dom förklarar att det handelsavtal som finns mellan Marocko och EU inte omfattar det ockuperade Västsahara. I motionen förordas att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att vara pådrivande för att EU tar fram ett tydligt regelverk för hur EU-domstolens beslut kring handelsavtalet ska realiseras. Motionären förordar även i yrkande 1 att möjligheten för regeringen att uppmana svenska företag och offentlig sektor att inte ha verksamhet i det ockuperade Västsahara ska ses över.

I motion 2019/20:3041 av Serkan Köse (S) efterfrågas lagstiftning om företagens ansvar gällande mänskliga rättigheter. Motionären pekar på att flera institutioner, bl.a. FN, sett att frivillighet inte är tillräckligt. Vidare konstateras att andra länder infört lagstiftning och att Statskontoret rekommenderat att regeringen ska utreda möjligheten att ställa lagkrav på att svenska företag ska genomföra human rights due diligence.

I motion 2019/20:3167 av Markus Wiechel (SD) förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda omfattningen av bolag vars produkter är ett resultat av slavarbete. Motionären framhåller vikten av att identifiera de bolag vars produkter gynnar slavmarknaden och att därefter snarast vidta åtgärder för att förhindra slavarbete.

I kommittémotion 2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) påminns om Statskontorets analys av Sveriges efterlevnad av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. I en rapport har Statskontoret lämnat flera förslag, bl.a. om ytterligare översyner och förändringar i arbetet med offentlig upphandling. Motionärerna tror att de förslag Statskontoret presenterat skulle bidra till en positiv utveckling och föreslår i yrkande 12 att riksdagen uppmanar regeringen att återkomma med förslag utifrån Statskontorets rapport om FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete. För att tydliggöra företagens miljö- och

klimatansvar anser motionärerna att ett klimat- och miljöperspektiv bör anläggas på de förslag som regeringen arbetar fram och menar att det skulle kunna ske med utgångspunkt i environmental due diligence, ett verktyg som liknar human rights due diligence som finns beskrivet i Statskontorets rapport, men där miljö- och klimatperspektivet är vägledande. Motionärerna efterfrågar i yrkande 13 att regeringen ska utreda möjligheterna att införa en environmental due diligence i regelverken för företags agerande utomlands.

Vissa kompletterande uppgifter

Övergripande om hållbart företagande

Hållbart företagande (även kallat ansvarsfullt företagande och företagens sociala ansvar, Corporate Social Responsibility, CSR) är ett paraplybegrepp som omfattar många olika delar. I utskottets betänkande om handelspolitiska frågor från våren 2013 (bet. 2012/13:NU13) står det mer om innebörden och omfattningen av begreppet, och där beskrivs ett flertal internationellt erkända vägledande principer och riktlinjer kring hållbart eller ansvarsfullt företagande: OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact, ISO-standarden om socialt ansvarstagande, Internationella arbetsorganisationens (ILO) trepartsförklaring om multinationella företag och socialpolitik samt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

Plattform för internationellt hållbart företagande

I december 2019 fattade regeringen beslut om en uppdaterad plattform för internationellt hållbart företagande. Plattformen ska bidra till svenska företags möjligheter att hantera risker i samband med komplicerade investeringar och affärer, inte minst på komplexa marknader. Regeringen anför att den uttryckt en tydlig förväntan på att svenska företag agerar hållbart och ansvarsfullt genom att arbeta för mänskliga rättigheter, jämställdhet, goda arbetsvillkor, miljö, klimat och korruptionsbekämpning. Regeringen framhåller vidare att hållbart företagande bl.a. handlar om att skapa konkurrensfördelar för Sveriges näringsliv genom lika villkor. Regeringen uppger att den verkar för hållbarhetskriterier i internationella upphandlingar, vilket ökar svenska företags möjlighet att vinna affärer och sprida hållbara lösningar. Som ägare anger regeringen att staten har säkerställt att hållbart företagande är integrerat i bolagsstyrningen för att främja en långsiktigt hållbar värdetillväxt. Bolagen med statligt ägande ska agera föredömligt och påverkar genom sin verksamhet som både beställare och aktör. Regeringen framhåller vidare att den sociala dialogen mellan arbetsgivare och fackliga organisationer är en viktig del när det gäller hållbart företagande. Genom Global Deal, där Sverige är ordförande, söker man lösningar på de omställningar som följer i spåren av klimatförändringar och den fjärde industrirevolutionen. I plattformen presenteras en rad åtgärder och initiativ på området.

Hållbart företagande och statliga bolag

Den 27 februari 2020 beslutade regeringen om en ny ägarpolicy för bolag med statligt ägande. Policyn ersätter den tidigare ägarpolicyn från den 22 december 2016. Liksom tidigare ingår hållbart ägande i statens ägarstyrning. Det innebär att bolagen ska agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. Ett föredömligt agerande inkluderar ett strategiskt och transparent arbete med samarbete i fokus. Internationella riktlinjer, Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska enligt policyn vara vägledande för detta arbete.

Lagstiftning om hållbarhetsrapportering

I december 2016 trädde en ny lagstiftning om hållbarhetsrapportering i kraft (prop. 2015/16:193, bet. 2016/17:CU2). Lagstiftningen innebär att alla stora företag är tvungna att upprätta en hållbarhetsrapport. Rapporten ska innehålla information om hur företaget arbetar med miljöfrågor, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och för att motverka korruption. Lagstiftningen följer av ett EU-direktiv, men enligt svensk lag omfattar kravet företag med fler än 250 anställda till skillnad från de 500 anställda som direktivet anger.

Regelverk om upphandling

I januari 2017 antogs tre nya upphandlingslagar (prop. 2015/16:195, bet. 2016/17:FiU7). Lagarna utgår från tvingande EU-regler och innebär bl.a. att skyldigheterna och möjligheterna att främja samhällseliga mål genom upphandling utvecklas samt att miljöhänsyn, sociala hänsyn och arbetsrättsliga hänsyn ges ökat utrymme vid upphandling. Enligt de nya bestämmelserna ska en leverantör uteslutas från upphandlingar om leverantören har gjort sig skyldig till brott som innefattar människohandel, tvångsarbete, slaveri eller slaveri-liknande förhållanden eller barnarbete.

Statskontorets rapport om FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter

Regeringen gav i augusti 2017 Statskontoret i uppdrag att bedöma hur Sverige efterlever FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Enligt uppdraget skulle Statskontoret särskilt uppmärksamma följande frågor:

- Finns det påtagliga luckor eller brister i svensk lagstiftning i förhållande till de vägledande principerna?
- Har tillräckliga och ändamålsenliga åtgärder vidtagits utifrån de vägledande principerna inom statlig verksamhet, t.ex. export- och internationaliseringsfrämjande, bolag med statligt ägande, offentlig upphandling och internationellt utvecklingssamarbete?
- Har tillräckliga och ändamålsenliga åtgärder vidtagits för att stötta olika typer av företags arbete i linje med FN:s vägledande principer?

- Finns det påtagliga luckor eller brister vad gäller goda och effektiva möjligheter för att gottgöra företagsrelaterade övergrepp mot de mänskliga rättigheterna i linje med FN:s vägledande principer?
- Vilka åtgärder, ämnesområden och internationella policyfrågor bör särskilt beaktas inför uppföljningen av handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter?

Statskontoret överlämnade rapporten FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete (rapport 2018:8) i mars 2018. Statskontorets sammantagna bedömning i rapporten är att regeringen och statliga aktörer hittills har vidtagit relevanta åtgärder för att efterleva principerna. Statskontorets analys visar vidare att det finns anledning att överväga ytterligare åtgärder i syfte att förbättra efterlevnaden.

Förslag om ett globalt bindande instrument för företagande och mänskliga rättigheter

Inom ramen för FN:s mellanstatliga arbetsgrupp för företagande och mänskliga rättigheter har det lagts fram ett förslag om att anta ett globalt bindande instrument. EU inklusive Sverige röstade emot resolutionen och har enligt regeringen därefter intagit en avvaktande hållning i förhandlingarna. I Plattform för internationellt hållbart företagande anför regeringen att det i sak finns flera problematiska faktorer som bidrar till regeringens tveksamhet till att Sverige aktivt ska driva på för en global konvention. Regeringen anger att konventionsutkastet innehåller långtgående och delvis vagt utformade bestämmelser som i flera fall enligt regeringens bedömning torde bli svåra att genomföra i svensk rätt. Regeringen framhåller att den position EU och Sverige har drivit inte ska tolkas som att EU är en återhållande kraft inom hållbart företagande och framhåller att 16 av EU:s medlemsländer antagit nationella handlingsplaner för företagande och mänskliga rättigheter. Regeringen betonar att företag har ett stort ansvar för att respektera de mänskliga rättigheterna men anser att svaret på frågan inte är en ny konvention utan bättre tillämpning av befintliga konventioner, regelverk och riktlinjer.

Västsahara

Förhandlingar om ett frihandelsavtal mellan EU och Marocko inleddes i mars 2013. Fyra förhandlingsrundor har ägt rum, den senaste i april 2014. EU har sedan 2000 ett associationsavtal med Marocko som skapade ett frihandelsområde mellan parterna. I december 2016 meddelade EU-domstolen att associationsavtalet, och därmed också jordbruks- och fiskehandelsavtalet mellan EU och Marocko, inte är tillämpligt på Västsaharas territorium (mål C-104/16 P). Domstolen konstaterade bl.a. att samtycke från det västsahariska folket krävs vid ingåendet av ett avtal som omfattar Västsahara, vilket inte fanns. EU har därefter beslutat att inleda förhandlingar om ett tillägg till det befintliga avtalet. Den 29 maj 2017 godkände regeringen, med stöd av

riksdagen, kommissionens förhandlingsmandat. Regeringen gjorde samtidigt en nationell deklARATION om att ett framtida avtal måste respektera folkrätten, inklusive EU-domens stadganden om det västsahariska folkets samtycke. Regeringen framhåller på sin webbplats att hur Sverige kommer att ställa sig till det slutliga avtalet är helt beroende av hur väl dess innehåll kommer att stämma överens med förväntningarna i Sveriges nationella deklARATION. Regeringen framhåller vidare att den under förhandlingens gång agerat för och deklarerat vikten av att värna folkrätten och det västsahariska folkets rätt till självbestämmande. Under förhandlingarna om mandattexten uppges att Sverige tillsammans med andra medlemsstater bidragit till skrivningar i mandatet som tydliggör att ett framtida avtal ska vara i linje med folkrätten, inklusive domen från EU-domstolen. Sverige har också bidragit till skrivningar i mandatet om transparens och medlemsstaternas insyn i förhandlingarna, vilket bedöms öka regeringens möjligheter att påverka förhandlingarna.

Den 22 mars 2018 rekommenderade kommissionen rådet att bemyndiga kommissionen att inleda förhandlingar om ett tillägg till fiskepartnersavtalet mellan EU och Marocko och om ett nytt protokoll. I svaret på en interpellation (ip. 2017/18:504) av Lotta Johnsson Fornarve (V) den 28 maj 2018 anförde statsrådet Sven-Erik Bucht att kommissionen enligt bemyndigandet ska säkerställa att den berörda befolkningen involveras på ett adekvat sätt och att detta ska ske i enlighet med EU-domstolens dom. Skrivningen uppges vara ny och har närmat sig den linje som Sverige har drivit om vikten av att folkrättsliga krav iakttas. Enligt en svensk tolkning av domarna innebär de att Marocko inte representerar det västsahariska folket och att det västsahariska folkets samtycke ska inhämtas. Statsrådet anförde vidare att regeringen anser att Polisario är en representant för det västsahariska folket och därför behöver konsulteras. Det är viktigt att det västsahariska folket ger sitt medgivande till ett avtal och att medgivandet är informerat och frivilligt. Statsrådet konstaterar att regeringen fick riksdagens stöd för linjen att avstå från att rösta när frågan togs upp på jordbruks- och fiskerådet den 16 april 2018, givet att det fortfarande rådde osäkerhet kring hur bemyndigandet kommer att kunna genomföras. När tillägget till avtalet och protokollet är färdigförhandlat kommer det att underställas rådet igen. Statsrådet framhöll att regeringens uppfattning är att EU-domstolens domar ska följas och att dess avgöranden ska genomföras så snart som möjligt och att regeringen har för avsikt att verka för att processen sker i linje med folkrätten, inklusive domstolen avgöranden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis i likhet med tidigare när det behandlat förslag om hållbart företagande och de svenska riktlinjerna på området, senast våren 2019 (bet. 2018/19:NU13), anförda att det anser att hållbart företagande i första hand ska vila på företagen själva och deras vilja att göra hållbart företagande till en viktig del av sin verksamhet. Många svenska företag bedriver redan ett aktivt och ambitiöst hållbarhetsarbete. Det som staten kan och bör göra är enligt

utskottet att vidta åtgärder för att på olika sätt uppmuntra och stödja företagen i den här strävan.

Som framgår av det föregående finns det ett antal riktlinjer och vägledande principer till stöd för företagens arbete med hållbarhet. Även om de inte är bindande för företagen har de betydelse för att fästa uppmärksamhet på problem i skärningspunkten mellan handel och miljö, arbetsvillkor och mänskliga rättigheter. Som utskottet anfört ovan anser det i första hand att hållbart företagande ska vila på företagen själva. Det innebär dock inte att staten inte ska kunna ställa krav på företagen, t.ex. inom ramen för statens exportfrämjande verksamhet. Utskottet vill också i likhet med föregående år framhålla att staten samtidigt har ett ansvar för att vara föregångare i arbetet med hållbart företagande, och påminna om att hållbart företagande sedan ett antal år ingår i förvaltningen av de statliga bolagen.

Utskottet konstaterar att regeringen i december 2019 beslutade om en uppdaterad plattform för internationellt hållbart företagande. Regeringen har tidigare också fattat beslut om en handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter. I plattformen uttrycker regeringen en tydlig förväntan på att svenska företag agerar hållbart och ansvarsfullt genom att arbeta för mänskliga rättigheter, jämställdhet, goda arbetsvillkor, miljö, klimat och korruptionsbekämpning. Vidare framhålls att hållbart företagande också handlar om att skapa konkurrensfördelar för Sveriges näringsliv genom lika villkor. Regeringen uppger att den verkar för hållbarhetskriterier i internationella upphandlingar vilket ökar svenska företags möjligheter att vinna affärer och sprida hållbara lösningar.

I motionerna 2019/20:219 (V) och 2019/20:3041 (S) förordas att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag utifrån Statskontorets rapport FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Utskottet noterar att regeringen i den nyligen beslutade plattformen för internationellt hållbart företagande redogör för genomförda och planerade åtgärder och initiativ. Regeringen anför att den tagit fasta på flera av Statskontorets rekommendationer, och vilka dessa är framgår också av plattformen. Med anledning av det som anförs i motionerna kan utskottet bl.a. nämna att regeringen anger att man aktivt följt frågan om en bindande FN-konvention för företagande och mänskliga rättigheter. Vidare antog riksdagen i november 2019 regeringens förslag om skärpt företagsbotslagstiftning (prop. 2018/19:164, bet. 2019/20:JuU10) som bl.a. innebär att företagets storlek och ekonomiska situation ska beaktas när företagsbotens storlek bestäms om brottsligheten är särskilt klandervärd. Lagändringen började gälla den 1 januari 2020. I plattformen redovisas även planerade åtgärder när det gäller upphandling på hållbara villkor där det framgår att regeringen bidragit till ett reformerat upphandlingsramverk i Världsbanksgruppen som bl.a. ger större fokus på hållbarhet och transparens och att motsvarande påverkansarbete pågår i andra internationella finansiella institutioner. Regeringen har även gett OECD i uppdrag att analysera hur hållbarhet kan omsättas i offentliga upphandlingar.

Utskottet noterar med anledning av det som anförs i motion 2019/20:3167 (SD) om slavarbete att regeringen i plattformen framhåller att svenska företag har en stor möjlighet att förhindra brott mot mänskliga rättigheter genom att dels i leverantörskedjorna identifiera och förhindra riskerna för tvångsarbete och annat utnyttjande, dels i interna policyer och liknande ta tydlig ställning mot olika former av utnyttjande av människor.

När det gäller det som förordas om Västsahara i motion 2019/20:2132 (S) noterar utskottet att regeringen inom EU framhållit vikten av att värna folkrätten och det västsahariska folkets rätt till självbestämmande och att kommissionen enligt det bemyndigande man har fått i de pågående förhandlingarna mellan EU och Marocko ska säkerställa att den berörda befolkningen involveras på ett adekvat sätt och att detta ska ske i enlighet med EU-domstolens dom. När resultatet av förhandlingarna är klart kommer det att underställas Europeiska rådet igen. Utskottet förutsätter vidare att svenska företag respekterar mänskliga rättigheter och följer folkrätten, internationell rätt och svensk lagstiftning.

Med detta sagt ser utskottet inga skäl att förorda några tillkännagivanden i linje med vad som föreslås i motionerna. De nämnda motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

Reservationer

1. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (M)

av Mikael Damsgaard (M), Karin Enström (M) och Cecilie Tenfjord Toftby (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 41 samt

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 6,

bifaller delvis motionerna

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del och

2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 21 och

avslår motionerna

2019/20:11 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2,

2019/20:67 av Hampus Hagman (KD),

2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 21,

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 3–5,

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–11 och 13,

2019/20:879 av Pål Jonson (M),

2019/20:1587 av Fredrik Christensson och Daniel Bäckström (båda C),

2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 15,

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3024 (M) anser vi att Sverige och EU bör leda utvecklingen för en frihandelsvänlig värld med öppnare marknader. För Sverige, som är ett litet och handelsberoende land, är den regelstyrda handeln avgörande för jobb och tillväxt. I frånvaron av gemensamma internationella regler blir ofta den starkes makt lag. Vi menar att det vilar på EU att axla ansvaret för att upprätthålla en fri och rättvis handel, särskilt i ett läge då frihandeln världen över utmanas av starka protektionistiska krafter. Protektionism är ett av de största hoten mot en väl fungerande världshandel. Protektionism är även ett av de största hoten mot svensk export. I ett exportberoende land som Sverige hotas den inhemska tillväxten om marknaderna sluts och etablerade handelspartner alltmer drar sig undan från yttre konkurrens.

EU bör lägga mycket kraft på att driva en ambitiös frihandelsagenda med moderna avtal. Sverige måste i sin tur stå upp mot europeisk protektionism. Handelspolitiken kan även användas som ett instrument för att uppnå andra prioriteringar, exempelvis minskad irreguljär migration. EU ska därför fortsätta att vara ett föredöme globalt genom att ingå ambitiösa frihandelsavtal och tullunioner med länder från världens alla delar.

USA är en av Sveriges största exportmarknader och svenska företag gör betydande direktinvesteringar i USA. Även om förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och USA ligger i träda, är det i Sveriges intresse att tanken om ett brett och modernt frihandelsavtal parterna emellan hålls vid liv. Ett sådant avtal skulle betyda mycket för fler jobb och ökat välbefinnande men också bidra till en stärkt transatlantisk länk. Eftersom det handlar om ett avtal mellan världens två största ekonomier menar vi också att det finns stor potential att skapa nya globala standarder, inte minst inom miljöskyddsområdet. Därför ska Sverige vara en stark röst för fortsatta förhandlingar i syfte att nå ett komplett frihandelsavtal mellan EU och USA.

Slutligen vill vi även framhålla att handel är ett viktigt verktyg i kampen för en bättre miljö. För att hantera världens klimatutmaningar behövs resurser sprungna ur bärkraftiga ekonomier. Ett utökat globalt handelsutbyte bidrar i högsta grad till att bygga dessa resurser. Tillgång till ren och effektiv energi samt rena teknologier är på sikt avgörande nyckelfaktorer för världens hållbara utveckling. Från nationellt perspektiv innebär det en möjlighet att sprida svenskt utvecklade teknologier då dessa håller hög klass, samtidigt som de har potential att internationellt bidra till en bättre miljö med mindre CO₂-utsläpp. I likhet med vad som sägs i motionerna 2019/20:2659 (M) och 2019/20:3024 (M) har Sverige möjlighet att påverka andra länder genom handelsavtal. I de handelsavtal som EU utvecklar med omvärlden ska Sverige därför vara pådrivande för att denna typ av teknologier får en framträdande plats. Sverige ska vidare driva på för att avskaffa handelshinder gentemot länder som vidtar åtgärder som sänker växthusgasutsläppen. Sverige bör t.ex. vara pådrivande för att länder som vidtar verkningsfulla åtgärder och sänker sina utsläpp ska belönas med mer fördelaktiga handelsavtal, genom att tullar på klimatsmarta varor sänks eller tas bort. Det gröna frihandelsavtalet (Environmental Goods Agreement, EGA) som EU förhandlade om med 16 andra medlemmar i WTO ligger på is sedan förhandlingarna bröt ihop 2016 och vi bedömer att sannolikheten för att de återupptas i sin nuvarande form får betraktas som liten. Vi vill därför att Sverige ska vara pådrivande för att EU tar initiativ till multilaterala förhandlingar om att sänka eller avskaffa tullar på klimatsmarta varor och tjänster.

Det vi har anfört menar vi att riksdagen bör tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrks motionerna 2019/20:2659 (M) och 2019/20:3024 (M) i berörda delar. Det vi har anfört om att Sverige bör leda utvecklingen för en frihandelsvänlig värld överensstämmer i delar med det som förs fram i motionerna 2019/20:2055 (L) och 2019/20:3335 (KD) som därmed i viss

utsträckning kan anses tillgodosedda och de tillstyrks därför delvis. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

2. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (SD)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Martin Kinnunen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–11 och 13 samt avslår motionerna

2019/20:11 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2,

2019/20:67 av Hampus Hagman (KD),

2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 21,

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 3–5,

2019/20:879 av Pål Jonson (M),

2019/20:1587 av Fredrik Christensson och Daniel Bäckström (båda C),

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 41,

2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 15,

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 6,

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del,

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 och

2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 21.

Ställningstagande

Vi är i grunden positiva till frihandel samt bilaterala och multilaterala handelsavtal i sin helhet. Handeln minskar protektionism samt förmedlar kontakter och kompetens mellan länder och världsdelar. Den globala handeln är därmed en stor bidragande faktor till både ökat välstånd och minskad fattigdom. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:394 (SD) anser vi att Sverige såväl inom EU som i internationella forum, såsom WTO, ska verka för en öppen och fri handel och för att motverka protektionism. Få saker skulle skada Sveriges ekonomi mer än om Sverige och dess handelspartner skulle börja begränsa eller på andra sätt förhindra eller fördyra internationell handel. Vi anser att Sverige ska föra en frihandelsvänlig linje både som nation och inom EU i linje med det vi här anför.

Sveriges medlemskap i EU innebär att vi har gett EU exklusiv befogenhet att ingå handelsavtal, vilket i sin tur godkänns av respektive medlemsland. Vi

menar att goda handelsrelationer och konkurrensneutrala multilaterala handelsavtal är av största vikt. Det gynnar bl.a. den svenska industrin och deras handelspartner som tillsammans står för ungefär en femtedel av Sveriges BNP och tre fjärdedelar av exporten samt direkt eller indirekt sysselsätter omkring 1 miljon människor. Industrin och dess handelspartner är därmed ryggraden i den svenska ekonomin.

I likhet med vad som anförs i den nämnda motionen anser vi att Sverige som nation hela tiden måste utveckla rätt förutsättningar för att vara ett attraktivt land för företag. Vi anser att Sverige ska verka för sund konkurrens och därmed icke snedvridande konkurrensregler, både nationellt och globalt. I ett nationellt perspektiv menar vi att det kan handla om att säkerställa att det inte finns onödiga skatter, regler eller avgifter som i en omotiverad utsträckning, sett till de faktiska positiva effekterna, hämmar svensk konkurrenskraft globalt. Detta kräver utförliga konsekvensutredningar vid ny lagstiftning, ett effektivt regelförenklingsarbete, en grundprincip om att eftersträva miniminivå vid genomförande av EU-direktiv och en generell översyn av övriga skatter, avgifter och byråkrati. I ett globalt perspektiv är det vår mening att stora exportnationer och ekonomiskt tunga nationer inte ska agera protektionistiskt och ge marknadsstöd och snedvridande subventioner exempelvis till sin egen industri. I de fall det uppmärksammas bör regeringen påtala vilka problem det leder till för att alltid eftersträva en rättvis global handel.

Det är vår mening att Sverige ska vara en tydlig röst inom EU för det fortsatta arbetet med ytterligare bilaterala och multilaterala frihandelsavtal. Utöver frihandelsavtalens konventionella ekonomiska fördelar innebär dessa även en försäkring i händelse av ett fullskaligt handelskrig. Vi vill samtidigt understryka betydelsen av innehållet i handelsavtalen. Även om frihandel gagnar Sverige på det stora hela bör Sverige alltid verka för att i största möjliga utsträckning värna svenska intressen. Detta menar vi kan göras genom att man t.ex. försöker inkorporera sådant som stärker svenska komparativa fördelar i avtalen. Sverige bör vidare aktivt ta ställning för de många sektorer där Sverige är världsledande eller befinner sig i framkant. För att ytterligare värde ska skapas som en följd av framtida frihandelsavtal anser vi att tillväxtländer och större ekonomier bör prioriteras. Sverige bör vidare förtydliga vikten av att fokus vid framtida förhandlingar bör ligga på att motverka icke-tariffära handelshinder eftersom det är mer än tullavgifter och skatter som avgör de potentiella fördelarna med ett frihandelsavtal. Extra viktigt blir detta när EU förhandlar om frihandelsavtal med avancerade länder där tullarna ofta redan är låga genom WTO. I samband med att EU ingår fler frihandelsavtal bör EU också så långt det är möjligt vara noggrant med att det ställs krav på ländernas arbete med miljö, demokrati och jämställdhet. På det sättet kan unionen stärka både handel och demokratisering, samtidigt som biståndsarbetet kan begränsas i motsvarande grad. Vi menar också att EU bör ställa krav på att stater ska ta emot sina egna medborgare i förekommande fall genom att det inkorporeras återtagsklausuler i handelsavtalen.

Vi är generellt positiva till att ett handelsavtal mellan EU och USA kommer till stånd. Vi är medvetna om att det s.k. TTIP-avtalet ligger på is men vill ändå framhålla att vi tror att ett sådant avtal skulle stärka den svenska ekonomin genom att både tariffära och befintliga icke-tariffära handelshinder tas bort, men också genom att förebygga att nya handelshinder skapas. I ett framtida handelsavtal mellan EU och USA ser vi vikten av att i första hand se över de områden som har störst möjlighet till regelsamarbete än att försöka hitta gemensamma nämnare för alla sektorer. Dessutom behövs en förståelse för att vissa regelverk är svåra att samköra på grund av olika myndighetsstrukturer samt olika produktregelverk. Vi ser positivt på USA:s uttalanden om transparens, deltagande och ansvarstagande, och vår förhoppning är att framtagna standardiseringar styr mot redan befintliga handelsmekanismer i WTO:s avtal.

Vi framhåller under punkten 4 vikten av att Sverige driver på för att ett nytt handelsavtal mellan Storbritannien och EU kommer till stånd. Om ett sådant avtal skulle utebli kvarstår behovet av goda relationer mellan Sverige och Storbritannien som i dag är en av vårt lands mest betydande handelspartner för såväl export som import. Vi vill därför vara tydliga med behovet av en välfungerande handelsrelation till Storbritannien inom överskådlig framtid oaktat övriga faktorer.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom det vi anfört och de tillkännagivanden som förordas i motion 2019/20:394 (SD) som behandlas i detta avsnitt. Därmed tillstyrks motionen i berörda delar. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

3. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (C)

av Ulrika Heie (C) och Solveig Zander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 och

avslår motionerna

2019/20:11 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2,

2019/20:67 av Hampus Hagman (KD),

2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 21,

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 3–5,

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–11 och 13,

2019/20:879 av Pål Jonson (M),

2019/20:1587 av Fredrik Christensson och Daniel Bäckström (båda C),

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 41,
2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 15,
2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 6 samt
2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 21.

Ställningstagande

För att säkerställa EU:s långsiktiga överlevnad krävs det mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika: handel och öppenhet. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3251 (C) anser vi att Europa bör ges bättre förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt genom att EU ingår fler frihandelsavtal samt värnar den ekonomiska stabiliteten i unionen för att därigenom möjliggöra för fler investeringar. EU måste öppna sig mer mot omvärlden och aktivt arbeta för upprättandet av fler globala frihandelsavtal.

En stor del av det som produceras i Sverige går på export och bidrar på så sätt mycket till Sveriges ekonomi. Detta innebär både en utmaning och en möjlighet för svensk livsmedelsproduktion. Den svenska kvaliteten och det goda svenska djurskyddet har spridit sig över världen och vi kan i dag se hur efterfrågan från t.ex. Asien ökar stort. Samtidigt är det viktigt att Sverige och EU vid tecknande av frihandelsavtal inte gör avkall på höga krav inom områden såsom miljö, livsmedel, antibiotika, djurhållning, hälsa och konsumentskydd. Vidare delar vi motionärernas uppfattning i motion 2019/20:3264 (C) att Sverige via EU ska söka allianser för att driva igenom miljö- och klimatkrav i WTO och i Chicagokonventionen.

Därmed tillstyrks de nämnda motionerna i berörda delar. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

4. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 21 och

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 3–5 och
avslår motionerna

2019/20:11 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2,

2019/20:67 av Hampus Hagman (KD),

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–11 och 13,

2019/20:879 av Pål Jonson (M),

2019/20:1587 av Fredrik Christensson och Daniel Bäckström (båda C),

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,
2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 41,
2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 15,
2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 6,
2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del,
2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 och
2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 21.

Ställningstagande

Jag vill ha en rättvis handelspolitik som sätter människor, social rättvisa, djur, klimatet och miljön främst – en handelspolitik som fokuserar på samhällsvinster för alla och inte bara på vinster för storföretag. Handel med omvärlden är avgörande för Sveriges välstånd och utveckling. Jag står bakom den avveckling av tullar och andra formella handelshinder som ägt rum genom åren.

I dag har EU handelsavtal med 50 länder. EU måste stå upp för miljön, klimatet och demokratin. Det gäller även i de handelsavtal som EU ingår. Därför motsätter jag mig en handelspolitik där vinster för storföretagen går före rätten till trygga jobb, klimatet och den gemensamma välfärden. Jag är emot handelsavtal som det mellan EU och Kanada (Ceta) och tjänstehandelsavtalet TISA som EU och 22 andra parter förhandlar om. Båda avtalen har kritiserats hårt bl.a. för att makt flyttas från länders regeringar till storföretag och för att avtalen riskerar att undergräva arbetstagares rättigheter, slå mot välfärden och inte minst utgöra ett hot mot klimat och miljö. I likhet med vad som förordas i motion 2019/20:219 (V) anser jag att regeringen bör verka för att EU ställer krav på att Parisavtalet följs i alla förhandlingar om handelsavtal.

I Brasilien härjade omfattande bränder Amazonas under sommaren 2019. Landets president Jair Bolsonaro vägrade länge att agera för att stoppa bränderna. Enligt uppgift av bl.a. The Guardian har han till och med hävdat att miljöorganisationer anlagt bränderna. Samtidigt har EU kommit överens om ett gigantiskt handelsavtal med Mercosurländerna där bl.a. Brasilien ingår. Avtalet har mötts av omfattande kritik från civilsamhället. I juni 2019 uppmanade över 300 frivilligorganisationer EU att stoppa förhandlingarna om avtalet med hänvisning till den kraftigt försämrade situationen för klimatet och de mänskliga rättigheterna i Brasilien under Bolsonaros styre. Frankrikes miljöminister är djupt kritisk till avtalet och efter Brasiliens undermåliga hantering av skogsbränderna i Amazonas har såväl Frankrikes som Irlands regering hotat med att inte godkänna avtalet. Tyskland och Norge har dragit in sitt stöd för att bekämpa skogsavverkningen i Brasilien eftersom landets president inte använder pengarna till det avsedda ändamålet. I Finland har ett importstopp av brasilianskt nötkött diskuterats. Jag delar därför uppfattningen i den nyss nämnda motionen att riksdagen ska uppmana regeringen att verka för att stoppa handelsavtalet med Mercosur och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar.

En annan brist i EU:s handelsavtal menar jag är att de inte fastslår vilka sanktioner som ska användas när ett land som t.ex. Brasilien inte respekterar sina åtaganden. Kapitlet om hållbarhet blir därför tandlöst. Just därför är kritiken så massiv från alla de organisationer och personer som på allvar bryr sig om klimatet. Om Brasilien lämnar Parisavtalet, som de hotat att göra, skulle det inte påverka det ingångna avtalet eller leda till sanktioner. Detta är en uppenbar svaghet som jag menar måste åtgärdas. Riksdagen bör därför också uppmana regeringen att verka för att kapitlet om hållbarhet i de handelsavtal som EU ingår med andra länder ska fastställa sanktioner om parterna inte håller sina åtaganden.

Slutligen vill jag även i likhet med i motion 2019/20:135 (V) framhålla vikten av att underlätta handeln med Palestina. Palestina har i dag inte makt över sin egen ekonomiska utveckling på grund av ockupationen. Som ett exempel kan nämnas att Systembolagets import av palestinskt öl försvåras på grund av leveransproblem till följd av Israels vägspärrar på Västbanken. EU:s handel med bosättningarna är därför ett hinder för en positiv utveckling av Palestinas tillväxt. Jag anser därför att riksdagen ska ställa sig bakom förslaget i motionen om att regeringen bör återkomma med en plan för att underlätta handeln mellan Sverige och Palestina.

Därmed tillstyrks motionerna 2019/20:135 (V) och 2019/20:219 (V) i berörda delar. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

5. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 15 och
2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 21,
bifaller delvis motionerna
2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del och
2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och
avslår motionerna
2019/20:11 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2,
2019/20:67 av Hampus Hagman (KD),
2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 21,
2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 3–5,
2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–11 och 13,
2019/20:879 av Pål Jonson (M),
2019/20:1587 av Fredrik Christensson och Daniel Bäckström (båda C),

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 41,
2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 3 och 6,
2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del och
2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7.

Ställningstagande

Jag anser i enlighet med vad som anförs i motionerna 2019/20:2818 (KD) och 2019/20:3335 (KD) att Sverige ska verka inom EU för fler handelsavtal med omvärlden och vara pådrivande för ökad frihandel.

En förutsättning för att de stora globala klyftorna ska kunna minska är handel på rättvisa villkor över hela världen. Det är främst genom handel som de minst utvecklade länderna med egen kraft kan resa sig ur fattigdom. Därför måste fri och rättvis handel utvecklas på ett sådant sätt att geografiska gränser får minskad betydelse. Handelshinder som tullar och exportsubventioner bör alltså motverkas.

Handel binder samman länder och marknader världen över. Inte minst tillkom den europeiska gemenskapen som en del i arbetet för fred och frihet. Större export gynnar företag, konsumenter och samhällsekonomin i stort då det innebär ökade intäkter och möjligheter till specialisering och storskalighetsfördelar. Också import har positiva effekter på ekonomin då det ger fler valmöjligheter och lägre priser genom att varor som skulle vara dyra att producera i t.ex. Sverige kan köpas in billigare från utlandet. Detta gör i sin tur att även svenska varor kan produceras till lägre kostnader och bli mer konkurrenskraftiga. Av den svenska varuexporten utgörs 40 procent av industriprodukter som maskiner och transportmedel. Hit räknas också bl.a. export av telekomprodukter. Sveriges bilindustri med skogs-, stål-, gruv- och kemiindustri står också för en betydande del av den svenska varuexporten. Exempel på stora importvaror är olja, bilar samt el- och teleprodukter. Tjänstehandeln domineras av olika slags affärstjänster, tekniska tjänster samt resor och transporter. I den första gruppen ingår bl.a. tjänster relaterade till forskning och utveckling.

I och med medlemskapet i EU 1995 har Sverige inga egna frihandelsavtal. De frihandelsavtal som gäller för EU gäller också för Sverige. EU har redan i dag frihandelsavtal med ett stort antal länder och håller dessutom på att förhandla om ytterligare avtal. Handelsavtalet mellan EU och Kanada har varit i kraft delvis sedan september 2017 och under 2019 ingick EU även ett omfattande avtal med Japan, Sveriges näst största handelspartner i Asien, som öppnar för exportmöjligheter genom tariffsänkningar och regelförenklingar. Frihandelsavtalsförhandlingar pågår mellan EU och bl.a. Chile, Indonesien, Australien och Nya Zeeland. För mig är det centralt att Sverige agerar som en konstruktiv part och ger arbetet med nya frihandelsavtal hög prioritet. Handeln mellan USA och Sverige har stor betydelse för tillväxt och framväxten av nya jobb i vårt land. TTIP-avtalet syftade till att lyfta handeln ytterligare och ge EU:s medlemsländer en puff framåt i ekonomin. Avtalet hade potential att

möjliggöra ökad export till USA, vilket behövs efter en tid av lägre siffror. Av de svenska företag som handlar med USA är 91 procent små och medelstora företag. Deras verksamhet skulle gynnas av minskade problem med olika standarder för produkter, certifieringar eller utformning av tariffer som gör det dyrt och svårt att handla med USA. Därför är det av stor vikt att även de små och medelstora företagens behov täcks upp i handelsförhandlingar likt TTIP. Förändringen på presidentposten i januari 2017 har dock fört med sig nya förutsättningar. Under 2018 införde USA ståltullar, vilket medförde mot- och skyddsåtgärder från EU. Jag beklagar USA:s inslagna väg med fler tullar och mindre frihandel, som utöver de negativa ekonomiska implikationerna även undergräver nuvarande internationella regelverk. Samtal förs mellan EU och USA utifrån rådande situation. Det är av yttersta vikt för Sverige som exportberoende land att handelskonflikten inte trappas upp utan att parterna kan nå ett avtal som borgar för en utveckling bort från rådande protektionistiska riktning och mot ytterligare frihandel, som var syftet med TTIP.

Internationell handel är en förutsättning för ekonomisk tillväxt inte bara i Sverige utan även i utvecklingsländer. Därför menar jag att handels- och biståndspolitiken måste gå hand i hand. Sverige ska driva på för att EU ska fortsätta slopa exporttullar för de minst utvecklade länderna och verka för att fattiga länder kommer längre fram i handelskedjan så att de inte fastnar i rollen som råvaruproducenter. I detta finns det inte utrymme för protektionism från EU:s sida. EU bör även lägga mer kraft på att verka för minskade handels hinder utvecklingsländerna emellan, hinder som ofta kan vara högre mellan dessa länder och EU.

I ett försök att undergräva frihandeln ifrågasätter nu allt fler politiker EU:s exklusiva handelskompetens. Processen kring godkännande av handelsavtalet med Kanada är ett exempel på hur ett regionparlament i praktiken kan kidnappa en hel avtalsprocess. Jag menar att en av EU:s största styrkor som en gemensam ekonomi med tullunion är förmågan att gemensamt teckna handelsavtal med omvärlden. EU:s kompetens på handelsområdet behöver därför värnas och förtydligas.

Det jag har anfört menar jag att riksdagen bör tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrks motionerna 2019/20:2818 (KD) och 2019/20:3335 (KD) i berörda delar. Det jag har anfört överensstämmer i delar med det som förs fram i motionerna 2019/20:2055 (L) och 2019/20:3024 (M) som därmed i viss utsträckning kan anses tillgodosedda och de tillstyrks därför delvis. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

6. Vissa frågor om internationell handel, punkt 1 (L)

av Fredrik Malm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del, bifaller delvis motionerna

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och

2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 21 och avslår motionerna

2019/20:11 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2,

2019/20:67 av Hampus Hagman (KD),

2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 21,

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 3–5,

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–11 och 13,

2019/20:879 av Pål Jonson (M),

2019/20:1587 av Fredrik Christensson och Daniel Bäckström (båda C),

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 41,

2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 15,

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 3 och 6,

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7.

Ställningstagande

I en tid då protektionismen växer menar jag att EU ska vara en stark röst för frihandel och stå upp för den regelbaserade internationella handelsordningen. EU ska verka för att minska alla typer av handelshinder och för att utveckla och modernisera WTO. När utvecklingen av WTO blockeras måste EU driva på för handelsliberaliseringar där intresserade länder deltar och förhandlar om omfattande frihandelsavtal – frihandelsavtal som genomsyras av EU:s gemensamma värderingar och bidrar till långsiktighet globalt.

Ett frihandelsavtal mellan EU och USA skulle bidra till ökad handel och skulle sätta en global standard för handeln världen över. Så snart de politiska förutsättningarna finns bör Sverige driva på för att EU och USA återupptar TTIP-förhandlingarna. Vidare bör EU:s regionala partnerskap för Afrika som erbjuder tullfri och enkel export till EU utvecklas. Slutligen vill jag också framhålla att den globala handeln inte får stanna av till följd av brexit. Utan ett långtgående handelsavtal mellan Storbritannien och EU som möjliggör en fortsatt smidig handel, men som samtidigt förutsätter fortsatt fri rörlighet för personer, tjänster, kapital och varor skulle konsekvenserna bli ytterst allvarliga, främst för Storbritannien men även för EU:s medlemsländer.

Jag anser att riksdagen genom att bifalla motion 2019/20:2055 (L) i den berörda delen bör uppmana regeringen att verka för att stärka den europeiska frihandeln med resten av omvärlden enligt den inriktning jag förordat. I den mån det jag anfört överensstämmer med det som förs fram i motionerna 2019/20:3024 (M) och 2019/20:3335 (KD) bör de också bifallas. Därmed

tillstyrks motion 2019/20:2055 (L) i berörd del och motionerna 2019/20:3024 (M) och 2019/20:3335 (KD) tillstyrks delvis. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

7. Handel med sälprodukter, punkt 2 (S, V, L, MP)

av Helene Hellmark Knutsson (S), Mathias Tegnér (S), Lorena Delgado Varas (V), Maria Gardfjell (MP), Fredrik Malm (L), Anna Vikström (S), Azadeh Rojhan Gustafsson (S) och Serkan Köse (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 23,

2019/20:904 av Linda Ylivainio och Per Schöldberg (båda C) yrkande 2,

2019/20:1012 av Åsa Coenraads (M),

2019/20:1362 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 27,

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 12 och 13 samt

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

Som framgår av det föregående verkade Sverige aktivt för att ett undantag för handel med sälprodukter skulle komma till stånd och senare för att det skulle bestå. Vi har ingen annan uppfattning än motionärerna i fråga om att försäljningsförbudet skapar etiska problem. Att fångsten endast får användas i jägarens eget hushåll eller bortscaffas som avfall till deponier kan även ses som miljömässigt ohållbart. Samtidigt är det viktigt att Sverige, inte minst i en tid då WTO från vissa håll är ifrågasatt, respekterar WTO-utslag. Ett undantag likt det Sverige tidigare hade är enligt WTO inte förenligt med de internationella handelsreglerna eftersom det anses vara diskriminerande gentemot andra länder, t.ex. Norge och Kanada. Vi kan konstatera att regeringen har fortsatt att bedriva ett påverkansarbete inom EU, men att bedömningen är att motståndet mot att tillåta handel med sälprodukter är stort. Av kommissionens genomföranderapport, som refererats i det föregående, framgår att Sverige, Estland och Finland vill se en ändring i förordningen och att Sverige vill tillåta småskalig handel med sälprodukter. Vi konstaterar att kommissionen med anledning av de farhågor som bl.a. Sverige har lyft har planerat att anordna ett särskilt möte för de nationellt ansvariga myndigheterna om handeln med sälprodukter under 2020. Sammantaget anser vi att det inte är påkallat med tillkännagivanden enligt det som förordas. Riksdagen bör därför avslå samtliga motionsyrkanden.

8. Reformering av WTO, punkt 3 (M, SD)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD), Mikael Damsgaard (M), Karin Enström (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M) och Martin Kinnunen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15 och

2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 21.

Ställningstagande

I en tid då protektionismen växer anser vi att EU ska fortsätta att vara en stark röst för frihandel och stå upp för den regelbaserade internationella handelsordningen. WTO har länge spelat en nyckelroll för att skapa och hålla efter ett regelbaserat och förutsägbart handelssystem. Men i dag kärvar WTO-systemet och det blir alltmer tydligt att WTO måste moderniseras. WTO behöver både utvecklas och effektiviseras för att åter fylla sin roll att skapa trygghet och enkelhet på den globala marknaden. USA:s handelspolitik går i en protektionistisk riktning och andra inflytelserika länder, i synnerhet Kina, anammar inte frihandels principer. Sverige måste därför verka för att få tillbaka Kina och USA till förhandlingsbordet. EU behöver ta ledarrollen för en fri och regelstyrd handel. I likhet med vad som anförs i motionerna 2019/20:394 (SD) och 2019/20:2677 (M) anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att ta en aktiv roll för att se till att EU både stöder WTO och driver på för en modernisering av organisationen.

Därmed tillstyrks de nämnda motionerna i berörda delar.

9. Den framtida handelsrelationen mellan Storbritannien och EU, punkt 4 (M, SD)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD), Mikael Damsgaard (M), Karin Enström (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M) och Martin Kinnunen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 12 och
2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Storbritannien är sedan länge en viktig marknad för och frihandelsvän till Sverige. Begränsande handelshinder såsom tullar, kvoter och standardiseringar måste i största möjliga mån undvikas efter brexit. Det ligger i Sveriges absoluta intresse att den framtida handelsrelationen med Storbritannien präglas av stor öppenhet och smidighet. Sverige bör därför vara aktivt för att värna om att den framtida handelsrelationen mellan Storbritannien och EU präglas av största möjliga smidighet och undvikande av byråkrati. Sverige bör också vara en drivande kraft inom EU för att ett nytt handelsavtal mellan Storbritannien och EU kommer till stånd så fort som möjligt. Det skulle underlätta för investeringar i både Sverige och Storbritannien och ge en möjlighet för företagen att planera sin kommande verksamhet. Detta menar vi att riksdagen bör tillkännage för regeringen.

Därmed tillstyrks motion 2019/20:394 (SD) och 2019/20:3024 (M).

10. Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (M)

av Mikael Damsgaard (M), Karin Enström (M) och Cecilie Tenfjord Toftby (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2664 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9 och
2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 22 i denna del,
bifaller delvis motion
2019/20:529 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 7 och
avslår motionerna
2019/20:383 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkandena 1–3,
2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,
2019/20:856 av Mikael Strandman och Thomas Morell (båda SD),
2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,
2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 34,
2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del,
2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18 och
2019/20:3347 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 72.

Ställningstagande

Vi har tidigare i detta betänkande framhållit vikten av internationell handel och att nya frihandelsavtal ingås. Sveriges och Europas fortsatta ekonomiska utveckling och välfärd är emellertid också i högsta grad beroende av hur EU:s inre marknad utvecklas. I likhet med vad som framförs i motion 2019/20:2677 (M) anser vi att EU:s inre tjänstemarknad behöver utvecklas. Tjänstehandeln står för omkring en fjärdedel av Sveriges totala handel. Dagens, och inte minst morgondagens, värden genereras till allt större del av tjänster kopplade till ursprungsprodukten samtidigt som tjänsternas andel av vinstmarginalerna blir en mer betydelsefull konkurrensfördel för många svenska teknikdrivna företag. Det blir därför allt viktigare att tillvarata tjänstesektorns möjligheter. Det är något som regeringen dessvärre misslyckats med då man förbigått att se tjänster som en avgörande konkurrensfördel. Vi menar att regeringen aktivt bör arbeta för att skapa förutsättningar för ökad tjänsteexport och som en del i detta verka för att tjänstedirektivet breddas för att omfatta ökad rörlighet inom flera sektorer såsom digitala tjänster och varor.

Den inre marknaden är också ett viktigt verktyg för att införa gemensamma kriterier på miljöområdet. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:2664 (M) anser vi att mer behöver göras för att komma till rätta med mikroplaster i vattendrag och hav. Ett stort problem är spridning av mikroplaster från tvättmaskiner. Vid tvätt av textil avges mikroplast främst genom slitage, men även genom nedbrytning. I Sverige har mikroplast från textila syntetfibrer som avges vid tvätt identifierats som den största utsläppskällan uppströms till kommunala avloppsreningsverk. EU:s ekodesigndirektiv ställer bl.a. krav på teknisk livslängd, återvinning, reparerbarhet, vattenanvändning, utsläpp till miljön samt information om farliga ämnen. Direktivet reglerar bl.a. standarden för tvättmaskiner. Vi anser att regeringen ska verka för att EU:s ekodesigndirektiv ses över i syfte att bl.a. införa gemensamma kriterier för att minska utsläppen av mikroplaster från både textiltvätt i hushåll och storskaliga tvätterier i privat och offentlig energi. Vid en översyn av direktivet bör även de mest energi- och resurskrävande produkterna fasas ut.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom det vi anfört och de tillkännagivanden som förordas i motionerna 2019/20:2664 (M) och 2019/20:2677 (M) som behandlas i detta avsnitt. Därmed tillstyrks motionerna i berörda delar. Det vi har anfört om tjänstehandeln på den inre marknaden överensstämmer till viss del med det som efterfrågas i motion 2019/20:529 (KD). Den anses därmed i delar vara tillgodosedd och tillstyrks därför delvis. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

11. Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (SD)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Martin Kinnunen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:383 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkandena 1–3,
2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,
2019/20:856 av Mikael Strandman och Thomas Morell (båda SD) och
2019/20:3347 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 72 och
avslår motionerna
2019/20:529 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 7,
2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,
2019/20:2664 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9,
2019/20:2677 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 22 i denna del,
2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 34,
2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del och
2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

Genom medlemskapet i EU får svenska företag tillgång till den inre marknaden, vilket gagnar Sverige som exportnation. Vi ser värdet i en välfungerande inre marknad med förutsägbara och rättvisa regler. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:394 (SD) menar vi dock att synergieffekterna av en strömlinjeformad marknad alltid ska vägas mot riskerna med en alltför byråkratiserad inre marknad eftersom det finns en risk för onödigt kostnadsdrivande regelkrångel för svenska företag. Vi motsätter oss också de marknads- och handelsfientliga tendenser som på senare tid blossat upp inom EU med förslag likt det som vissa medlemsländer diskuterat om att lätta på EU:s prövning av företagskoncentrationer för att skapa s.k. European Champions.

När det gäller handel med vissa produkter på EU:s inre marknad vill vi framhålla vikten av standardisering och certifiering. Produkter som inte håller måttet riskerar att skapa mer skada än nytta. En sådan produkt är alkoholmätare. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3347 (SD) anser vi därför att alla alkoholmätare som säljs på den inre marknaden bör vara godkända av ett ackrediteringsföretag.

För oss är det vidare viktigt att få till stånd åtgärder som hindrar oseriös handel med metall. I enlighet med vad som föreslås i motion 2019/20:383 (SD)

anser vi därför att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med förslag till reglering av handel med metallskrot som omfattar förbud mot utbetalning av kontant ersättning för metallskrot, ett initiativ till att införa ett krav om spårbarhet samt ett införande av ett särskilt tillstånd för handel med metallskrot.

Det anförda är något som vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrks de nämnda motionerna i berörda delar. När det gäller handel med metallskrot ligger det anförda även i linje med vad som framförs i motion 2019/20:856 (SD), som därmed tillstyrks. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

12. Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (C)

av Ulrika Heie (C) och Solveig Zander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 34,
 2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del och
 2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18 och
 avslår motionerna
 2019/20:383 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkandena 1–3,
 2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,
 2019/20:529 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 7,
 2019/20:856 av Mikael Strandman och Thomas Morell (båda SD),
 2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del,
 2019/20:2664 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9,
 2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 22 i denna del och
 2019/20:3347 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 72.

Ställningstagande

EU är världens största integrerade marknad. Den ökade rörligheten för varor, tjänster, människor och kapital som EU möjliggjort har bidragit till tillväxt och skapandet av jobb, inte minst i Sverige. För att säkerställa unionens långsiktiga överlevnad krävs mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika: handel och öppenhet. I enlighet med vad som förordas i motion 2019/20:3251 (C) vill vi att den inre marknaden ska öppnas ytterligare. Särskilt gäller det inrättandet av en digital inre marknad med stark nätneutralitet.

När det gäller handel med vissa produkter på EU:s inre marknad vill vi framhålla följande. Vi vill att det ska ställas ökade krav på utformningen av

produkter, s.k. ekodesignkrav. Det har varit framgångsrikt på energiområdet när det gäller t.ex. glödlampor och kylskåp. Genom att införa liknande krav på duschar, blandare och toaletter skulle stora mängder vatten sparas och vattensnåla produkter främjas, t.ex. snålspolande toaletter eller toaletter som använder vatten från bad, disk och tvätt, s.k. gråvatten, för spolning. Studier gör gällande att vattenförbrukningen i hushållen kan minskas med upp till 50 procent med rätt åtgärder. En bonus i sammanhanget är att en stor del av besparingen görs på varmvatten, vars uppvärmning påverkar effektsituationen i elsystemet negativt. Det finns således dubbla anledningar till att fasa ut de sämsta produkterna. I likhet med vad som föreslås i motionerna 2019/20:3107 (C) och 2019/20:3267 (C) anser vi att riksdagen ska tillkännage för regeringen att det ska ställas tydliga ekodesignkrav på produkter som används vid vattenförbrukning.

Därmed tillstyrks de nämnda motionerna i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

13. Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (L)

av Fredrik Malm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 i denna del och avslår motionerna

2019/20:383 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkandena 1–3,

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2019/20:529 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 7,

2019/20:856 av Mikael Strandman och Thomas Morell (båda SD),

2019/20:2664 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9,

2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 22 i denna del,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 34,

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 31 i denna del,

2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18 och

2019/20:3347 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 72.

Ställningstagande

EU:s inre marknad är en stor bidragande faktor till dagens välstånd. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:2055 (L) anser jag att EU måste fortsätta slå vakt om den fria rörligheten för varor, tjänster och kapital. EU bör motsätta sig medlemsländers försök till protektionistiska förslag och i stället utveckla

den inre marknaden. En utvecklad inre marknad erbjuder en ökad ekonomisk rörlighet inom EU. Det ska vara enklare för företag att verka inom EU och regelbördan för näringsidkare behöver därmed minska. Samtidigt måste medlemsländerna bli mer transparenta med hur de genomför EU:s lagstiftning. Det menar jag skulle bidra till en förenklad planering för företag, säkrare investeringar och ett företagsklimat som är enklare att förhålla sig till. Klyftan mellan arbetslösa och företag behöver också minska, och i detta spelar den fria rörligheten inom EU en nyckelroll eftersom den innebär att arbetssökande kan ta sig till de områden som skriker efter arbetskraft. För att ytterligare förenkla för arbetssökande behöver även kompetensreglerna inom EU harmonieras. På så sätt kan behovet av vidareutbildning för redan certifierad kompetens undanröjas.

Riksdagen bör genom att bifalla motion 2019/20:2055 (L) tillkännage för regeringen att den inre marknaden ska utvecklas i enlighet med den inriktning som jag här anfört.

Därmed tillstyrks den nämnda motionen i berörd del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

14. Exportförbudet för snus, punkt 6 (M, SD)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD), Mikael Damsgaard (M), Karin Enström (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M) och Martin Kinnunen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:384 av Tobias Andersson m.fl. (SD),
2019/20:1888 av David Josefsson (M) yrkande 1 och
2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 32.

Ställningstagande

EU:s förbud mot handel med svenskt snus är enligt vår uppfattning oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på. När en produkt av viss nationell särart straffas ut från den inre marknaden menar vi att det är särskilt angeläget att principen om varors fria rörlighet inom unionen värnas och lyfts fram av en frihandelsvänlig nation som Sverige. Vi menar att det inte finns några övertygande argument för att upprätthålla exportförbudet av handelspolitiska skäl; tvärtom är argumenten för att öppna EU:s gränser för snuset långt mycket tyngre än de eventuella hälsorisker för konsumenten som kan anses vetenskapligt belagda. Men även detta blir ovidkommande så länge

handeln med cigaretter, där det finns långtgående och konstaterade hälsorisker, är fullt tillåten utan några som helst handelshinder.

Snus är en traditionell svensk tobaksprodukt som har utvecklats med sin samtid. Även om snus inte kan anses vara en hälsoprodukt medför det fördelar genom att bidra till en lägre förekomst av rökingsrelaterad cancer i Sverige. Genom att tillåta export av snus till EU finns det goda förutsättningar för fler svenska jobb, samtidigt som frekvensen av rökingsrelaterad cancer potentiellt kan minska i EU. Förbudet mot att exportera svenskt snus inom EU är också förenat med betydande samhällsekonomiska kostnader i form av förlorade exportintäkter, men också uteblivna skatteintäkter som en ökad sysselsättning inom snusindustrin hade kunnat leda till.

Så länge det är tillåtet att tillverka och sälja svenskt snus till myndiga personer i Sverige anser vi att samma förutsättningar ska gälla inom hela EU. Vi noterar att EU-domstolen i ett förhandsavgörande hösten 2019 konstaterade att exportförbudet för snus inte strider mot EU-rättsliga principer. Vi anser att det därmed finns än större anledning för riksdagen att påminna både regeringen och kommissionen om att Sverige inte accepterar de regler som åberopas för förbudet. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att den ska verka för att upphäva exportförbudet av snus inom EU.

Det vi har anfört stämmer överens med det som sägs i motionerna 2019/20:384 (SD), 2019/20:1888 (M) och 2019/20:2669 (M) som därmed tillstyrks i berörda delar.

15. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (M)

av Mikael Damsgaard (M), Karin Enström (M) och Cecilie Tenfjord Toftby (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 36 och
2019/20:2677 av Lars Hjälmmered m.fl. (M) yrkandena 22 i denna del och 23
samt
avslår motionerna
2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6,
2019/20:373 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,
2019/20:376 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1,
2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 16 och 17,
2019/20:595 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7,
2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27,
2019/20:754 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,

2019/20:921 av Maria Strömkvist och Roza Güclü Hedin (båda S),
2019/20:1198 av Marlene Burwick m.fl. (S),
2019/20:1324 av Sten Bergheden (M),
2019/20:2448 av Karolina Skog och Lorentz Tovatt (båda MP) yrkandena 1–4,
2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 31,
2019/20:2785 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,
2019/20:2863 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 2,
2019/20:2980 av Edward Riedl (M),
2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 25,
2019/20:3252 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7,
2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 och
2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 46.

Ställningstagande

Tjänstehandeln står för omkring en fjärdedel av Sveriges totala handel. Dagens, och inte minst morgondagens, värden genereras till allt större del av tjänster kopplade till ursprungsprodukten samtidigt som tjänsternas andel av vinstmarginalerna blir en betydelsefull konkurrens fördel för många svenska teknikdrivna företag. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:2677 (M) menar vi att det blir allt viktigare att tillvarata tjänstesektorns möjligheter. Tyvärr kan vi konstatera att regeringen förbigått att se tjänster som en avgörande konkurrens fördel. Vi anser att tjänsteexport inom välfärdssektorn bör underlättas. Svenska aktörer inom välfärdstjänster håller internationellt hög klass och är på många sätt banbrytande. Flera av dessa kan med sin kunskap bidra till förhöjd kvalitet inom vård, skola och omsorg världen över. Ett problem som är övergripande för dessa företag är möjligheten att använda hemmamarknaden som referens vid upphandlingar utomlands. Även välfärdstjänster måste ses som lika självklara exportmöjligheter som industriprodukter. Här ser vi att det finns en stor potential för svensk välfärd att bidra till övriga världen, varför riksdagen bör uppmana regeringen att se över vilka åtgärder som kan vidtas för att skapa förutsättningar för ökad tjänsteexport.

En annan viktig del i att främja den svenska handeln är att svenska företag bör ges ökade möjligheter att delta i FN-upphandlingar. Globalt upphandlade FN under 2014 varor och tjänster för 150 miljarder kronor, varav endast 0,16 procent upphandlades från Sverige, vilket vida understiger Sveriges andel av FN:s budget. I nuläget levererar Sverige främst medicinsk utrustning och laboratorieutrustning, fordon samt utbildnings- och städmaterial. På tjänstesidan levererar Sverige tjänster inom administration, bygg- och ingenjersområdet och transportområdet. Vi kan tyvärr konstatera att få svenska företag har deltagit i upphandlingarna men att de som haft rätt förutsättningar har gjort intressanta affärer. Många handelskamrar har dessutom genom åren byggt kompetens- och resurscentrum för svenska företag som vill introduceras och börja sälja till FN. Sverige behöver skapa förutsättningar för svenska företag

att delta i, och konkurrera på en rättvis spelplan för, internationella upphandlingar. Även på detta område bör därför riksdagen uppmana regeringen att utveckla insatser för svenska företags möjligheter att medverka i FN-upphandlingar.

Avslutningsvis vill vi i enlighet med det som anförs i motion 2019/20:2659 (M) framhålla att koldioxidfri el medför stora möjligheter för Sverige att bidra till att uppfylla klimatmålen och skapa nya jobb och exportmöjligheter. Vi menar att industrin och transportsektorn i största möjliga mån bör dra nytta av att Sverige har ren el, och regeringen bör därför se över hur Sverige kan locka energiintensiv industri att etablera sig i landet. Detta är något som vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Därmed tillstyrks motionerna 2019/20:2659 (M) och 2019/20:2677 (M) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

16. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (SD)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Martin Kinnunen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:373 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2019/20:376 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1,

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 16 och 17,

2019/20:595 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7,

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27 och

2019/20:754 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5 och

avslår motionerna

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6,

2019/20:921 av Maria Strömkvist och Roza Güclü Hedin (båda S),

2019/20:1198 av Marlene Burwick m.fl. (S),

2019/20:1324 av Sten Bergheden (M),

2019/20:2448 av Karolina Skog och Lorentz Tovatt (båda MP) yrkandena 1–4,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 36,

2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 22 i denna del och 23,

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 31,

2019/20:2785 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,

2019/20:2863 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 2,

2019/20:2980 av Edward Riedl (M),

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 25,

2019/20:3252 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7,
2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 och
2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 46.

Ställningstagande

Vi ser positivt på import i sin helhet och dess betydelse för den svenska konkurrenskraften. Allt fler produkter innehåller delar som produceras någon annanstans i världen, och den s.k. värdekedjan är i viss mån positiv, även om önskan om geografisk närhet till värdekedjor bör tas i beaktning. Svenska företag får ta del av en global marknad med en ökad variation av produkter. Genom detta ökar konkurrenskraften för inhemsk produktion och därmed gynnas även exporten. Vi ser dock i likhet med vad som anförs i motion 2019/20:394 (SD) att importbehovet behöver utvärderas på lång sikt. Politisk instabilitet eller påtryckningar i exporterande nationer, länders monopolställningar i fråga om vissa produkter eller naturliga orsaker kan förändra den globala handelsmarknaden. Vi föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska genomföra en utvärdering av olika svenska sektorer långsiktiga importbehov för att stärka den svenska produktionen av produkter som har betydelse i de globala värdekedjorna.

När det gäller den svenska konkurrenskraften ser vi positivt på de utsikter som Sverige har, och vi förordar en politik som stärker svenska exportmöjligheter genom goda handelsrelationer och världsledande produkter och tjänster, särskilt långt upp i värdekedjan.

Vår vision är att fortsätta utvecklingen genom att förädla de redan befintliga nationella konkurrensfördelarna och därmed stärka Sveriges marknadsandelar och ta del av nya och växande internationella tillväxtregioner. Vi ser att detta gynnar hela den nationella företagskedjan i form av små enskilda underleverantörer till större kluster av bolagssamarbeten.

Vidare vill vi framhålla att det ständigt ökande behovet av datalagring kommer att kräva alltmer kapacitet till följd av den tekniska utvecklingen, nya konsumtionsmönster och den ökade användningen av molntjänster. Runt om i världen kommer många nya datacenter, centraler för lagring av digital information, att behöva etableras. När det gäller etablering av denna typ av verksamhet har Sverige i ett europeiskt perspektiv många konkurrensfördelar. Kallt klimat, god tillgång på utbildad personal, en bra it-infrastruktur med stor kapacitet, solida geologiska förhållanden och en stabil kraftförsörjning gör att Sverige står sig väl i en internationell konkurrens. Utöver att Sverige har likvärdiga ekonomiska konkurrensförutsättningar som många andra länder är det av vikt att med ett samlat grepp jobba med samtliga konkurrensfördelar som finns här. En nationell strategi för etablering av datacenter i Sverige som kanaliserar dessa fördelar vore angeläget för att utöka möjligheterna för företag att nyetableras här, vilket även vore en viktig del för att kunna förädla det överskott av elenergi som finns i stället för en olönsam export av elenergi.

Detta är något som överensstämmer med vad som sägs i motion 2019/20:376 (SD).

Business Sweden ansvarar för det statligt finansierade export- och investeringsfrämjandet. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:373 (SD) anser vi att regeringen bör ge i uppdrag åt Business Sweden att ge tillväxtekonomier som eftersträvar upprätthållandet av mänskliga rättigheter högre prioritet. Genom en sådan prioritering kan Business Sweden verka för ekonomisk tillväxt både i Sverige och globalt samtidigt som Sverige på riktigt bidrar till demokratiseringsprocesser, och stärkande av levnadsvillkor, utomlands. Urvalet bör därför inte uteslutande fokusera på länder med en god ekonomisk tillväxtpotential utan också på länder som på ett trovärdigt sätt utvecklas åt rätt håll när det gäller demokrati, mänskliga rättigheter, miljö och jämställdhet. Ett land vi anser att Business Sweden borde ge ökad prioritet är Somaliland. I likhet med vad som framhålls i motion 2019/20:754 (SD) anser vi att det finns en enorm potential för svenska företag i Somaliland eftersom förtroendet för svenska företag och svenska produkter är stort. Business Sweden bör därför ge Somaliland ökad prioritet för att främja svenska investeringar. Det skulle gynna både nationen och svenska företag samtidigt som det underlättar ett internationellt erkännande av Somaliland som stat. Ett ökat utbyte av varor och tjänster skulle även kunna leda till ett minskat beroende av bistånd i området, samtidigt som tillväxten ökar. Genom att varor produceras i Somaliland möjliggörs också en billigare import av varor till Sverige.

Ett annat område där vi, i likhet med vad som framförs i motionerna 2019/20:373 (SD) och 2019/20:595 (SD), ser en stor potential för svenska företag framöver är exporten av varor och tjänster som syftar till energieffektivisering. Sveriges tekniska och innovativa lösningar skulle i stor utsträckning kunna tillgodose vad som efterfrågas i energieffektiviseringsprocesser runt om i världen. I dag har till exempel Danmark en välfungerande export av tekniska lösningar till inte minst New York i den gedigna energieffektivisering av hela staden som lär pågå under flera decennier. Sverige besitter samma exportpotential på området som våra nordiska grannländer, och därför ställer vi oss positiva till att Business Sweden i dag har inkorporerat energieffektivisering och miljöteknik i sina hållbarhetsmål. Vi är dock av den uppfattningen att både exportpotentialen och de potentiella klimatförbättringarna är av icke ovidkommande volym, varför riksdagen bör tillkännage för regeringen att Business Sweden bör ges ett utökat uppdrag att verka för export av produkter och tjänster som berör energieffektivisering och miljöteknik.

Ett annat område där vi ser att det finns en stor exportpotential är livsmedelsindustrin. Vi förordar därför i enlighet med vad som framförs i motion 2019/20:603 (SD) att regeringen ger tydligare uppdrag åt berörda myndigheter att samverka och medverka till förbättrad konkurrenskraft inom livsmedelssektorn. Detta bör t.ex. ske genom att regeringen gör en översyn av instruktioner och regleringsbrev för att stödja satsningar på innovation, utveckling och export inom denna sektor. För att främja exporten av svenska livsmedel bör arbetet med lands- och anläggningsgodkännanden prioriteras och små och

medelstora livsmedelsföretag få ökat stöd med kompetensutveckling för att därigenom bli bättre på att exportera svenska livsmedel.

Avslutningsvis vill vi anföra att vi i grund och botten anser att initiativet med regionala exportcentrum är positivt för att stärka exportmöjligheterna. Vi menar dock att det krävs noggrann uppföljning av verksamheten och ser också att regionala exportcentrum behöver drivas i en mer entreprenöriell anda. Vi kan konstatera att det finns såväl regionala som nationella organisationer och företag som har goda kunskaper om export och handel. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:394 (SD) menar vi att ett sätt att ta vara på denna kompetens skulle vara att riksdagen uppmanar regeringen att utreda hur framtida regional exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer. Vidare är det angeläget att insatserna inom ramen för exportfrämjandet samordnas med andra statliga insatser så att insatser inom exportfrämjande och t.ex. insatser för näringslivet och arbetstagarna inte drar åt olika håll. Regeringen bör därför även överväga att införa en nationell samordning av dessa medel.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom det som vi anfört ovan. Därmed tillstyrks motionerna 2019/20:373 (SD), 2019/20:376 (SD), 2019/20:394 (SD), 2019/20:595 (SD), 2019/20:603 (SD) och 2019/20:754 (SD) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden i avsnittet avstyrks.

17. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (C)

av Ulrika Heie (C) och Solveig Zander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 25,
 2019/20:3252 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7,
 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 och
 2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 46 och
 avslår motionerna
 2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6,
 2019/20:373 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,
 2019/20:376 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1,
 2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 16 och 17,
 2019/20:595 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7,
 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27,
 2019/20:754 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,
 2019/20:921 av Maria Strömkvist och Roza Güclü Hedin (båda S),
 2019/20:1198 av Marlene Burwick m.fl. (S),

2019/20:1324 av Sten Bergheden (M),
2019/20:2448 av Karolina Skog och Lorentz Tovatt (båda MP) yrkandena 1–4,
2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 36,
2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 22 i denna del och 23,
2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 31,
2019/20:2785 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,
2019/20:2863 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 2 och
2019/20:2980 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

Sverige är en exportnation men fortfarande är det stora företag som står för den största andelen av exporten. Av små och medelstora företag är det bara runt 10–15 procent som bedriver export. Många av företagen i denna kategori är underleverantörer. Enligt en undersökning från Kommerskollegium ser 74 procent av industriföretagen Sverige som sin huvudsakliga marknad, medan bara 12 procent anser att EU är hemmamarknaden. Med ca 10 miljoner potentiella konsumenter är Sverige en alltför begränsad testmarknad för små och medelstora företag att utveckla egna innovativa produkter på. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3252 (C) anser vi att ett logiskt politiskt steg för fler innovationer är att underlätta steget till export för små och medelstora företag, och därigenom skapa en större hemmamarknad för fler företag.

Sverige har vidare fantastiska förutsättningar att leverera de gröna innovationer som världen efterfrågar för att nå Parisavtalets mål och mer cirkulär ekonomi. Sverige har en tradition av innovativa människor och företag, en välutbildad befolkning och en stor trovärdighet inom grön teknik. När Sverige skapar och exporterar framtidens tekniker ger det inte bara fler jobb och företag här i landet, utan Sverige kan även bidra till en klimatnytta globalt. Liksom i motionerna 2019/20:3107 (C), 2019/20:3258 (C) och 2019/20:3264 (C) förordar vi därför att statliga exportåtgärder som t.ex. exportstrategier och exportkrediter ska fokusera särskilt på grön teknik och grön omställning i linje med Parisavtalet.

Därmed tillstyrks de nämnda motionerna i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

18. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6 och avslår motionerna

2019/20:373 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,
 2019/20:376 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1,
 2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 16 och 17,
 2019/20:595 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7,
 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27,
 2019/20:754 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,
 2019/20:921 av Maria Strömkvist och Roza Güclü Hedin (båda S),
 2019/20:1198 av Marlene Burwick m.fl. (S),
 2019/20:1324 av Sten Bergheden (M),
 2019/20:2448 av Karolina Skog och Lorentz Tovatt (båda MP) yrkandena 1–4,
 2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 36,
 2019/20:2677 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 22 i denna del och 23,
 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 31,
 2019/20:2785 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,
 2019/20:2863 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 2,
 2019/20:2980 av Edward Riedl (M),
 2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 25,
 2019/20:3252 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7,
 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 och
 2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 46.

Ställningstagande

Sverige bedriver omfattande handels- och investeringsfrämjande arbete genom statliga bolag och myndigheter som t.ex. EKN, SEK och Business Sweden. Dessa aktörer ger stöd och utfärdar exportkrediter och garantier vid export och investeringar utomlands. Under 2018 utfärdade den statliga myndigheten EKN garantier för affärer inom kolutvinning för 347 miljoner kronor. Majoriteten gick till Volvo för försäljning av utrustning till kolgruvor i Sydafrika. Under de första fyra månaderna 2019 hade myndigheten redan beviljat krediter för 135 miljoner kronor inom kolutvinning. Under 2017 utfärdade EKN garantier för 3,3 miljarder kronor till Siemens för export av utrustning till utvinning av fossilgas och uppbyggnad av en anläggning för flytande fossilgas i ryska Arktis. Det finns uppgifter om att anläggningen försvårar urfolket nentsernas levnadsvillkor samt hotar både fisket och rennäringen. Under 2018 lånade SEK dessutom ut 21,8 miljarder kronor till affärer inom fossilutvidgande verksamhet, som utvinning av fossila resurser eller utvidgning av infrastruktur för fossilkraft.

I en tid där behovet av omställning är akut och klimatvänliga energi- och produktionsalternativ är på framväxt är det obegripligt att den svenska

politiken för export- och investeringsfrämjande ger så stort stöd till fossilindustrin. Jag anser i likhet med vad som anförs i motion 2019/20:219 (V) att Sverige måste ta sitt ansvar för en hållbar utveckling i alla avseenden. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att snarast återkomma med nya riktlinjer som stoppar stöd från statliga bolag och myndigheter till miljö- och klimatskadliga investeringar.

Därmed tillstyrks den nämnda motionen i berörd del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

19. Handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 31 och avslår motionerna

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6,

2019/20:373 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2019/20:376 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1,

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 16 och 17,

2019/20:595 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7,

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27,

2019/20:754 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,

2019/20:921 av Maria Strömkvist och Roza Güclü Hedin (båda S),

2019/20:1198 av Marlene Burwick m.fl. (S),

2019/20:1324 av Sten Bergheden (M),

2019/20:2448 av Karolina Skog och Lorentz Tovatt (båda MP) yrkandena 1–4,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 36,

2019/20:2677 av Lars Hjälmared m.fl. (M) yrkandena 22 i denna del och 23,

2019/20:2785 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,

2019/20:2863 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 2,

2019/20:2980 av Edward Riedl (M),

2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 25,

2019/20:3252 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7,

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 46.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:2760 (KD) anser jag att den svenska livsmedelsexporten bör underlättas och främjas ytterligare. Staten bör göra det ännu lättare för livsmedelsföretag att exportera och marknadsföra sig i andra länder. Business Sweden bör få ett tydligare främjandeuppdrag för att förenkla för livsmedelssektorn att ta sig in på nya och befintliga marknader. För att lyckas med detta menar jag att Business Swedens kompetens inom livsmedel behöver förbättras. Många livsmedelsföretag upplever svårigheter att exportera varor, och Business Sweden behöver kunna tillhandahålla information till dessa företag om tillvägagångssätt, potential och mervärdet i att förädla produkter för export. Vidare anser jag att livsmedelsattachéer bör placeras på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport. Regeringen bör snarast analysera vilka marknader som är strategiskt viktiga och därefter tillsätta livsmedelsattachéer på dessa.

Därmed tillstyrks den nämnda motionen i berörd del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

20. Hållbart företagande, punkt 8 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 12 och 13 samt avslår motionerna

2019/20:2132 av Johan Büser (S) yrkandena 1 och 2,

2019/20:3041 av Serkan Köse (S) och

2019/20:3167 av Markus Wiechel (SD).

Ställningstagande

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter bygger på statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna, företagens ansvar att respektera dem och individens möjligheter att få sin sak prövad vid kränkningar. I stället för att skapa nya rättsliga skyldigheter klargör principerna betydelsen av befintliga internationella konventioner för mänskliga rättigheter. Statskontoret har analyserat hur väl Sveriges följer principerna. Statskontoret har föreslagit att möjligheten att ställa krav på s.k. human rights due diligence – ett verktyg som företag kan använda för att analysera riskerna för och förhindra att deras verksamhet har en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna – bör utredas, och att regeringen bör utveckla tydliga kriterier för

när statliga bolag ska genomföra en sådan analys. Vidare föreslår Statskontoret att regeringen ska se över om möjligheterna till gottgörelse av företagsrelaterade människorättsövergrepp kan utvecklas. Statskontoret menar också att regeringen bör utreda möjligheten att stifta lag som ger möjlighet att pröva och lagföra företagsrelaterade människorättskränkningar som svenska företag begår i andra länder samt att en höjning av maxtaket på företagsboten skulle kunna främja efterlevnaden av FN:s vägledande principer. Enligt Statskontoret bör staten föregå med gott exempel och ställa högre krav vid statliga investeringar och upphandlingar. Det bör ske genom att de kriterier som används för utvärdering och uppföljning av stöd och investeringar i statlig verksamhet harmoniseras med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Slutligen föreslås vissa förändringar i arbetet med offentlig upphandling, bl.a. att man ska utreda konsekvenserna av att göra det obligatoriskt att under vissa förutsättningar ställa fler krav kopplade till de mänskliga rättigheterna i upphandlingar.

I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:219 (V) instämmer jag i den bild som Statskontoret ger av hur svenska företag bättre kan följa FN:s vägledande principer och vikten av att de gör det. Det förslag som Statskontoret presenterar skulle bidra till en positiv utveckling på området. I likhet med vad som förordas i den nämnda motionen anser jag därför att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med förslag utifrån Statskontorets rapport FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete. För att tydliggöra företagens miljö- och klimatansvar bör även ett klimat- och miljöperspektiv läggas på de förslag regeringen arbetar fram. Det kan ske med utgångspunkt i en s.k. environmental due diligence, ett verktyg som liknar human rights due diligence, men där miljö- och klimatperspektivet är vägledande. Regeringen bör därför även utreda möjligheten att införa klimat- och miljöperspektiv enligt environmental due diligence i regelverken för företags agerande utomlands.

Därmed tillstyrks den nämnda motionen i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

Särskilt yttrande

Vissa frågor om EU:s inre marknad, punkt 5 (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

Jag har i det föregående ställt mig bakom utskottets ställningstagande att avstyrka de aktuella motionsyrkandena när det gäller vissa frågor om EU:s inre marknad, bl.a. genom att regeringen redan verkar i linje med det som efterfrågas i motionerna. Jag vill i dock i detta särskilda yttrande tydliggöra min principiella syn på EU:s inre marknad.

Företrädare för Vänsterpartiet i utskottet har vid flera tillfällen påpekat den inre marknadens grundproblem: den är byggd utefter att kapital, företag, tjänster och personer ska kunna flöda fritt inom EU och på så sätt stärkas. Det gör att kapitalets flöde och företagens och marknadens intressen överordnas klimatet, arbetsrätten och jämställdheten. Jag menar att det är fel prioritering om EU:s länder ska kunna utvecklas. Den inre marknaden blir på så sätt snarare ett hinder för de länder som exempelvis vill driva klimatfrågorna framåt eller skapa robusta vårdssystem. Jag anser att EU:s inre marknad bör ha som utgångspunkt vad som är bäst för medborgarna och klimatet, inte vad som är bäst för företagen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:11 av Magnus Jacobsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för utökad handel mellan Kosovo och EU/Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:67 av Hampus Hagman (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU ska ingå ett bilateralt investeringsavtal med Taiwan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en plan för att underlätta handeln mellan Sverige och Palestina och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:219 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU ställer krav på efterlevnad av Parisavtalet i alla förhandlingar om handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att stoppa handelsavtalet med Mercosur och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att kapitlen om hållbarhet i de handelsavtal som EU ingår med andra länder ska stipulera sanktioner ifall parterna inte håller sina åtaganden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med nya riktlinjer som stoppar stöd från statliga bolag och myndigheter till miljö- och klimatskadliga investeringar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag utifrån Statskontorets rapport FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att även införa klimat- och miljöperspektiv enligt environmental due diligence i regelverken för företags agerande utomlands och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:373 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden i uppdrag att ge tillväxtekonomier som eftersträvar upprätthållandet av mänskliga rättigheter högre prioritet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden i uppdrag att verka för ökad export av produkter och tjänster som berör energieffektivisering och miljöteknik och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:376 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utarbeta en nationell strategi för etableringar av datacenter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:383 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kontantförbud vid hantering av handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på spårbarhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra tillståndskravet för handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:384 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att avskaffa Europeiska unionens totalförbud mot export av svenskt snus och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:394 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för icke snedvridande konkurrens nationellt och globalt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den inre marknaden och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utvärdering bör göras gällande svenska sektorers långsiktiga importbehov och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka svenska exportmöjligheter gällande produkter högt upp i värdekedjan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en öppen och fri handel samt motverka protektionism och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelsavtal i första hand ska prioritera en real tillväxt för den svenska ekonomin och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka icke-tariffära handelshinder i handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av sociala krav i handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkorporera återtagsklausuler i handelsavtalen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handelsavtal mellan EU och USA och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för att ett handelsavtal mellan EU och Storbritannien ska komma till stånd och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige även fortsättningsvis måste verka för goda handelsrelationer med Storbritannien, oaktat deras relation till EU, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att Sverige verkar för en reformering av WTO och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur framtida regional exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nationell samordning av medel avsedda för exportfrämjande med andra statliga insatser och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:529 av Désirée Pethrus (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ett tydligare fokus på tjänstesektorn på den inre marknaden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att förändra EU-lagstiftningen kring handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:595 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att export som främjar energieffektivitet bör främjas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja livsmedelsföretagen med kompetensutveckling när det gäller export och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:754 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Business Sweden ska ge Somaliland ökad prioritet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:856 av Mikael Strandman och Thomas Morell (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda kontanthantering vid handel med järn- och metallskrot och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:879 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av hur fler gränshinder mellan Sverige och Norge kan rivas i syfte att öka handeln mellan länderna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:904 av Linda Ylivainio och Per Schöldberg (båda C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:921 av Maria Strömkvist och Roza Güclü Hedin (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare främja utländska direktinvesteringar och se över möjligheten att inrätta en samordningsinstans för utländska direktinvesteringar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1012 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en strategi för att säkerställa handeln med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1198 av Marlene Burwick m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fossilfria exportkrediter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1324 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en tydlig marknadsföringsstrategi för ökad export av svensk mat och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1362 av Alexandra Anstrell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva frågan att få ett handelstillstånd i EU för handel med sälprodukter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör driva frågan att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1587 av Fredrik Christensson och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska gränshindren för näringslivet mellan Sverige och Norge och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1888 av David Josefsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör driva på för att häva försäljningsförbudet i fråga om snus i övriga EU och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla den inre marknaden samt stärka den europeiska frihandeln med resten av omvärlden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2132 av Johan Büser (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för regeringen att uppmana svenska företag och offentlig

sektor att inte ha verksamhet i det ockuperade Västsahara och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör vara pådrivande för att EU tar fram ett tydligt regelverk för hur EU-domstolens beslut kring handelsavtalet ska realiseras och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2448 av Karolina Skog och Lorentz Tovatt (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit ska upphöra med att ge finansiellt stöd till fossila investeringar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit ska offentliggöra alla projekt som beviljas stöd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit ska ha främjandet av hållbar export som huvuduppdrag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom internationella organisationer ska verka för att de globala finansiella flödena styrs om i enlighet med Parisavtalet och Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Sveriges möjligheter att attrahera energiintensiv industri och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på för att avskaffa handelshinder gentemot länder som vidtar åtgärder som sänker växthusgasutsläppen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande så att EU tar initiativ till multilaterala förhandlingar om sänkta eller avskaffade tullar på miljövänliga varor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2664 av Louise Meijer m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU:s ekodesigndirektiv ses över i syfte att bl.a. införa gemensamma kriterier för att minska utsläppen av mikroplaster från både textiltvätt i hushåll och storskaliga tvätterier i privat och offentlig regi och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handel med sälprodukter åter ska tillåtas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att upphäva exportförbudet för snus inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2677 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta en aktiv roll för att se till att EU både stöder WTO och driver på för en modernisering av organisationen och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för ökad tjänsteexport och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla insatserna för svenska företags möjligheter att medverka i FN-upphandlingar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta den svenska livsmedelsexporten, bl.a. genom inrättandet av livsmedelsattachéer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör söka undantag från förbudet mot handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige på sikt bör verka för att förbudet mot handel med sälprodukter upphävs och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2785 av Roland Utbult (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att ett Business Sweden-kontor öppnas i Israel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka inom EU för fler handelsavtal med omvärlden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2863 av Anna Sibinska m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om exporten av svensk bild och form och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2980 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att införa ett exportstöd liknande det i andra länder för att få igång exporten hos svensk småbåtsindustri och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3024 av Hans Wallmark m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige och EU bör leda utvecklingen för en frihandelsvänlig värld med öppnare marknader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark röst för fortsatta förhandlingar och komplett frihandelsavtal mellan EU och USA, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brexit och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handel som ett viktigt verktyg i kampen för bättre miljö och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3041 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om företagens ansvar gällande mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga exportåtgärder som exportstrategin och exportkrediter ska fokusera särskilt på grön teknik och grön omställning i linje med Parisavtalet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa tydliga ekodesignkrav för produkter som används vid vattenförbrukning, i syfte att nå en mer effektiv vattenanvändning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3167 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda omfattningen av bolag vars produkter framkommit som ett resultat av slavarbete och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Europa bör ges större förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt genom att EU ingår fler frihandelsavtal, skapar en gemensam digital inre marknad samt värnar den ekonomiska stabiliteten i unionen för att därigenom möjliggöra för fler investeringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3252 av Helena Lindahl m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta steget till export för små och medelstora företag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att handel med sälprodukter tillåts och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga exportåtgärder som exportstrategin och exportkrediter ska fokusera särskilt på grön teknik och grön omställning i linje med Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige via EU ska söka allianser globalt för att driva igenom miljö- och klimatkrav i WTO och i Chicagokonventionen och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga exportåtgärder som exportstrategi och exportkrediter ska fokusera särskilt på grön teknik och grön omställning i linje med Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ställas tydliga ekodesignkrav för produkter som används vid

vattenförbrukning, i syfte att nå en mer effektiv vattenanvändning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för ökad frihandel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3347 av Thomas Morell m.fl. (SD):

72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alkomätare ska vara godkända av ett ackrediteringsföretag och tillkännager detta för regeringen.